

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
522

Subotica, 5. travnja 2013. Cijena 50 dinara

SJETVA
U SOMBORU I SUBOTICI

HRVATI U SLOVAČKOJ

NAGRADA ZA
»BUNJEVAČKI PUT KRIŽA«

INTERVJU
ANICA MARCIKIĆ

PROBLEMI SU
U PRIMJENI ZAKONA

Javno komunalno preduzeće „SuboticaGas“ - Subotica
Szabadkai Gázművek Kommunális Kőzvállalat - Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ - Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

PLUS

www.svastara.rs

VOJVODANSKA Svaštara

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostore NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

Proljeće je pravo vrijeme da očistite svoje računalo!

TippNet Vam nudi izuzetnu pogodnost.

Iskoristite popust od 20% na KOMPLETNO čišćenje računala!

**AKCIJA
-20%**

-20%

PROLJETNO ČIŠĆENJE RAČUNALA

-20%

Akcija traje od 11. ožujka do 08. travnja!

Izbor serviseru nije jednostavna odluka...

Izaberite NAJBOLJE!

UKLANJANJE VIRUSA

OPTIMIZACIJA OPERATIVNOG SUSTAVA

ČIŠĆENJE RAČUNALA

Karađorđev put 2
Subotica
024/555 765

Posjetite naš servis!

Detalje akcije pronađite na sajtu: www.tippnet.rs

Privatna stomatološka ordinacija

**Opće stomatološke i specijalističke
ortodontske usluge**

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert

24000 SUBOTICA Đure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

Dah geta u lijepoj dvorani

Jedno od općih mjesta kada se govori o manjinama u posljednje vrijeme jest ono o getoizaciji, odnosno samogetoizaciji manjina. Navodno bi Vojvodina (Srbija) bila multikulturalni raj samo kad se te manjine ne bi samogetoizirale, priča je to koju ćete čuti uglavnom od pripadnika većinskog naroda, među njima i istaknutih novinara, publicista, kolumnista...

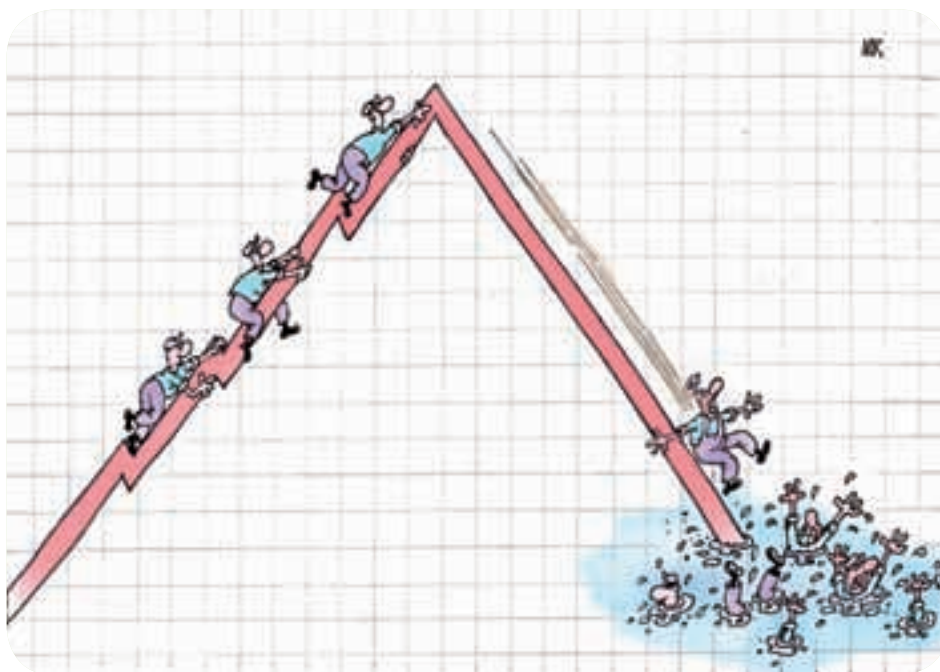
Možda oni stvari tako vide?

A kako i ne bi tako vidjeli, jer kao pripadnici većinskog naroda vjerojatno nemaju dodira s ustanovama, udrugama, strankama manjinskih naroda, a u većinskim medijima malo kada će čuti, vidjeti, pročitati išta o preko milijun stanovnika Srbije koji ne pripadaju većinskom narodu. Možda tek ako je u pitanju neki incident, narušavanje međunacionalnih odnosa, sporno političko pitanje s aluzijama na separatističke i protudržavne tendencije. Ili možda neka lagana priča o običajima, folkloru, glazbi...

Ali, o ulozi nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, o zakonskoj regulativi i realnoj situaciji glede ostvarivanja kulturne autonomije u četirima područjima – kulturi, obrazovanju, informiranju, službenoj uporabi jezika i pisma – niti slova se ne može pročitati u glavnim medijima iz kojih se informiraju pripadnici većinskog naroda. U stvari, provuče se tu i tamo poneko slovo u kutu novina. Tako je, na primjer, ugledni beogradski dnevni list Politika o konferenciji pod nazivom »Unapređenje suradnje između državnih tijela i nacionalnih vijeća nacionalnih manjina« u organizaciji Vladinog Ureda za ljudska i manjinska prava i Koordinacije vijeća nacionalnih manjina, održanoj u Beogradu prošloga tjedna, objavila tek Tanjugovu vijest – ukupno 80 riječi u desnom donjem kutu novina u rubrici Dnevnik zajedno, s viješću »Od dizenterije u Leskovcu oboljelo 18 djece«.

Na programima javnih servisa na srpskom jeziku nije se moglo ništa saznati o tome što su razgovarali predstavnici državnih tijela s predstavnicima nacionalnih vijeća koji zastupaju preko milijun ljudi u Srbiji. To se moglo i očekivati, jer na konferenciji skoro i nije bilo novinara, osim tek po koji iz neke manjinske redakcije. I jest se osjetio dah geta u lijepoj dvorani iz nekih drugih vremena. Ali ne zbog želje sudionika, već obratno. Zbog nezainteresiranosti većine za pitanja manjina.

J. D.

5. travnja 2013.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Suradnja Hrvatske i Srbije

IPA SPAJA LJUDE I DRŽAVE7

TEMA

Hrvatska manjina u Slovačkoj Republici

HKS – OSNOVA ZA UNAPREĐENJE POLOŽAJA HRVATA10-11

INTERVJU

Anica Marcikić, koordinatorica Ruralnog edukativnog centra

SKRB O STARIMA I EDUKACIJA ŽENA12-13

SUBOTICA

Svečano obilježen Svjetski dan osoba s autizmom

PLAVETNI SVIJET IZA DUGE19

DOPISNICI

Aktivna etnološka sekcija HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta

TRADICIJA KOJA ŽIVI27

KULTURA

Književna nagrada za Tomislava Žigmanova

»BUNJEVAČKI PUT KRIŽA« NAGRAĐEN U ZAGREBU33

SPORT

Josip Dekić, FIDE majstor i šahovski trener

ČAROLIJA CRNO-BIJELIH POLJA ..49

Nadena pamet!

Rušiteljstvo je pošast Subotice, koja kao da se posebno oslobađa nakon ratova. Nakon Drugog svjetskog rata uređivan je Radijalac, građeno Otvoreno sveučilište na razvalinama starih zgrada. Socijalizam nije uspio srušiti sve što je htio, novim bulevarom povezati centar sa željezničkim kolodvorom. Premda nije brinuo za biser ravnice, zgrade secesije, ipak ih nije uništavao. Ali, čini se kako je novo stoljeće destruktivnije po građevine od velikog rata. Istina, dijabolički plan velikog rušenja ipak je nedavno stopiran. Normalno, kada nema ni investitora niti potencijalnih kupaca. Novca nema, ljudi nisu spremni zaduživati se, a zapravo postoje tisuće postojećih praznih kuća i stanova.

No, popis rušiteljskih dostignuća je impresivan. Krenimo od uništavanja Sinagoge, nastavimo s napuštenim objektom na Kelebiji preko puta crpke. Zatim, horo-zgrada Integrala koja sablasno napuštena stoji u Tokiju. Miloševićci su nas zakopali. Ali, ono najgore se događalo nakon njih. Sjetimo se i one kuće koja je izgorjela u požaru na križanju Beogradskog puta i Ulice Matije Gupca, gdje su navodno držani dokumenti o korupciji. Kuća je izgorjela i srušena, dokazi nestali, a spomenik otimačini u vidu razvaline ostao. Srušen je bivši hamam (tursko kupatilo) u Gomboškom sokaku i tako stoji godinama. Pa, zašto su ga rušili kada ne znaju što raditi? Stvorili su kaos u centru grada. Turistički vodiči pokušavaju izmisliti način da provedu turiste kroz grad, a da se ne vide posljedice sulude destrukcije, ali ne uspijevaju. Onaj brisani prostor između Korza i hotela Galerija je kao prizor iz filmova nakon armagedona. Blistava građevina pored koje je pukla bomba i srušila cijeli kvart. A što reći za razvaljenu četvrt s desne strane Paličkog puta iza nadvožnjaka? Golem rasturen kompleks, a ulagači pobjegli? Kako nazvati skele koje godinama štite učenike od Kemijsko-tehnološke škole u stanju raspada? Primjera je previše, dakle ne radi se o slučajnostima, već sustavnoj pogrešci.

U nekim sredinama postoje pristojbe dizajnirane kako bi obeshrabrile investitore na razaranje. Pa ako ne počnu graditi i završavati objekt, bolje im je odmah ga prodati nego plaćati takse. Kod nas to kao da nije bitno, rušio ili gradio, svejedno je. Ruševine mogu mirno stajati desetljećima.

Promjena je napravljena s betonskim kosturom pokraj Otvorenog sveučilišta. Zato je divno odjeknula i vijest da se ipak neće rušiti zadnji kat Narodnog kazališta u izgradnji. Dakle, kao da se ipak našao netko normalan u ovom gradu. Bio sam nazočan kada su rušili betonski skelet pokraj Otvorenog sveučilišta. Dok je stroj mrvio armirani beton, dva mala Roma su se penjala na ogradu, igrala se na gradilištu. Svi u gradonačelnikovoj sviti bili su zaokupljeni medijima i rušenjem. Samo je *Modest Dulić* vidio djecu i sklonio ih odatle. Nadam se da vidi i dalje od toga, da neće dopustiti slijepcima da vode nastavak destrukcije ponosa naše uljudbe.

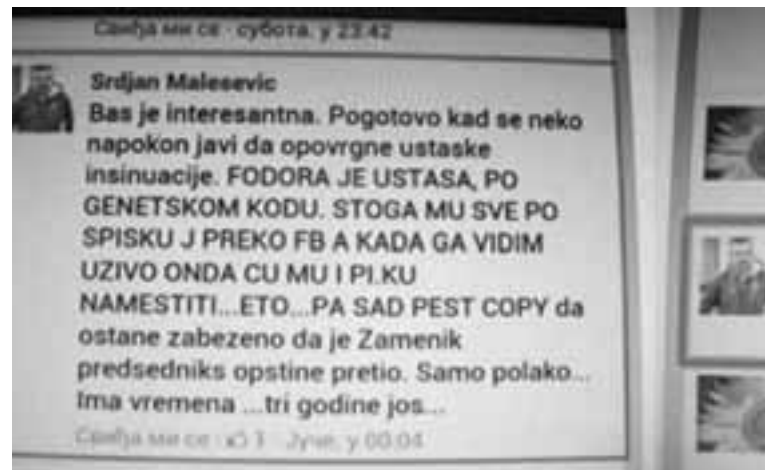
Nikola Perušić

ZAMJENIK PREDSEDNIKA OPĆINE ŠID VRIJEDAO

»Sraman čin« ili

Zamjenik predsjednika Općine Šid *Srdan Malešević* (DSS) za vikend je na svom Facebook

profilu jednog sugrađanina nazvao ustašom, a jednoj sugrađanki psovao Uskrs. Povodom ovih napisa,

SURADNJA HRVATSKE I SRBIJE

IPA spaja ljude i

Europska budućnost regije profilira se na više načina. Jedan od načina na koji nam Europska Unija pomaže u povezivanju je putem Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA). To je fond kojim se podupiru projekti suradnje. Dulji niz godina IPA funkcionira s raznim susjedima Srbije, a nas se posebice dotiče susjedni program s Hrvatskom.

U prvom raspisu ovog natječaja prije 5 godina javilo se puno aplikacija. Među njima su bile i nevladine udruge, jer njihov rad veoma doprinosi približavanju zajednica s obiju strana granice, te posvećenosti europskim vrijenostima.

Među projektima koji su prihvaćeni u prvom raspisu

bila je i partnerska suradnja subotičkog Centra za ekologiju i održivi razvitak Cekora sa zagrebačkom Zelenom akcijom/Prijateljima zemlje Hrvatska i Zelenim Osijekom iz Osijeka. Radilo se o projektu »K zajednica koje recikliraju« posvećenom recikliranju, u sklopu kojeg su nikli »reciklažni otoci« u Subotici i Osijeku, mjesta na kojima se prikuplja selektirani otpad. O uspjehu projekta svjedoči pohvala za najbolji projekt te IPA-e.

ŠIRENJE JAVNE SVIJESTI

Direktorica Cekora *Nataša Đereg* kaže:

»Veoma nam je drago što se među jedanaest odabranih projekata prvog poziva natječaja IPA 2007 & IPA 2008

DAO SVOJE SUGRAĐANE NA FACEBOOKU

li »žrtva haker«?

u ponedjeljak su se zajedničkim priopćenjem oglasili općinski odbori Demokratske strane i Lige socijaldemokrata

Vojvodine u Šidu, ocijenivši kako komunikacija zamjenika predsjednika Općine predstavlja »sraman čin koji ponižava i vrijeđa pripadnike nacionalnih manjina na dan kada proslavljaju dan Kristovog uskrsnuća«.

Demokrate i ligaši zahtijevaju da Malešević podnese neopozivu ostavku i da meritorni o ovome pokrenu istragu, kao i da se čelnici Općine javno izvine zbog ovakvog ponašanja lokalnog dužnosnika.

Međutim, povodom ovog slučaja zamjenik predsjednika Općine Šid Srdan Malešević

izdao je službeno priopćenje u kojem demantira da je autor navoda koji su se pojavili na njegovoj Facebook stranici, već je, kaže, žrtva haker.

»Povodom priopćenja OO LSV-a i OO DS-a, te pisanja nekih dnevnih listova, mogu samo izjaviti sljedeće: Ništa od toga nije točno! Zlouporebiti nečiji Facebook profil današnjim hakerima nije neki problem. Bio sam veoma iznenađen kada sam pročitao što je netko u moje ime pisao i sve to najoštrije osuđujem. Medijima zamjeram samo što su objavili tekst bez ikakvog pokušaja da kontaktiraju moju stranu«, navodi Malešević u priopćenju.

Službeno priopćenje povodom ovoga slučaja dao je i predsjednik Općine Šid Nikola Vasić. »Na sjednici SO Šid

informacija da je čelnik Općine vrijeđao katolike okarakterizirana je kao dezinformacija. Općina se ograđuje od bilo kakvih insinuacija sve dok se ne dokaže istinitost. Također, osuđuje se svaki pokušaj zlouporebe tuđeg naloga na društvenoj mreži Facebook. Osuđuje se svaki pokušaj raspirivanja nacionalne, vjerske i svake druge mržnje, pogotovu u Šidu, višenacionalnoj sredini. Sve ove tvrdnje potkrijepljene su činjenicom da je predsjednik Općine Šid povodom vjerskih praznika Uskrsa, a prethodno i Božića, uputio čestitke vjernicima koji ove praznike proslavljaju po Gregorijanskom kalendaru, putem elektroničkih i tiskanih medija«, ističe se u priopćenju predsjednika Općine Šid.

S. D.

i države

našao upravo naš dvogodišnji projekt, kao jedan od ukupno dva iz područja zaštite životnog okoliša, gdje su nositelji projekta nevladine ekološke organizacije. Osim što smo kroz međusobnu, međusektorsku i prekograničnu suradnju povezali i osnažili lokalnu vlast, komunalna poduzeća i nevladine organizacije na području Osječko-baranjske županije i Sjevernobačkog

Uskoro se očekuje raspis nove IPA-e, europskog financiranja zajedničkih prekograničnih projekata Srbije i Hrvatske

okruga, uspjeli smo i provesti, primjerice, odvajanja otpada po principu od 'vrata do vrata' na dvije lokacije i znatno umanjiti količinu otpada koji odlazi na odlagalište, te smo besplatno podijelili 35 kućnih kompostera. Gradovi Osijek i Subotica imali su sreću kroz ovaj projekt dobi-

ti na dar po pet suvremenih reciklažnih otoka, koja su nakon projekta prešla u njihovo vlasništvo. Nastavljamo rad na širenju javne svijesti o značaju primarne selekcije otpada i nadamo se da će lokalna samouprava početi s primjenom preporuka koje su proistekle iz ovog projekta.«

ODGOVOR NA EKONOMSKU KRIZU

U drugom raspisu IPA-e uspješan je bio Centar za lokalnu demokraciju Subotica u partnerstvu s Agencijom lokalne demokracije iz Osijeka koji pružaju podršku umrežavanju i europskoj suradnji gradova i općina. Projekt je tek na početku, odrađena je trećina implementacije u pokušaju izgraditi kapacitete lokalnih samouprava u sferi EU standarda i zajedničkog apliciranja. Ove dvije organizacije poradit će na razmjeni iskustava sustava

lokalnih samouprava koji su u nezaokruženi u sferi primjene EU standarda, bavit će se pretjeranim političkim utjecajem na efektivno funkcioniranje lokalnih samouprava i princip supsidijarnosti. Posebna značajka projekta je odgovor na ekonomsku krizu.

»Imamo jako dobre suradnike, uglavnom su to žene, predstavnice općina Apatin, Ruma, Bač i Stara Pazova, koje su jako motivirane za suradnju i stalno učenje. Pohvalila bih i ured za administriranje projekata u Srijemskoj Mitrovici s kojim imamo jako dobru suradnju«, ističe liderica CLD-a Stanka Parać.

Imajući u vidu kako se ovog mjeseca očekuje raspis sljedeće IPA-e, uz potporu koja jača, vjerojatno će i konkurencija biti veća, te će i projekti biti sve kompetentniji te još kvalitetniji.

Nikola Perušić

Nataša Đereg

Stanka Parać

PRVA KONFERENCIJA U ORGANIZACIJI KANCELARIJE ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Problemi su u primjeni zakona

Državna tijela nadležna za ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina predstavljali su direktorica Kancelarije Suzana Paunović, državna tajnica Ministarstva pravde i državne uprave Gordana Stamenić, državna tajnica Ministarstva kulture i informiranja Gordana Predić a u ime Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Vesna Acković.

U napređenje suradnje između državnih tijela i nacionalnih vijeća nacionalnih manjina bila je tema konferencije održane u organizaciji Kancelarije za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije i Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina 28. ožujka u Beogradu.

Zaključci konferencije trebali bi biti osnova i okvir budućeg rada Kancelarije i Koordinacije kako bi se ostvarila potpunija implementacija Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina u praksi. Naime, istaknuto je na konferenciji, praksa pokazuje da s pojedinim zakonskim rješenjima »ima problema«. Tijekom konferencije, međutim, nije se došlo do odgovora na pitanje je li se radi o tome da je problem u lošem tumačenju zakona ili se radi o tome da je zakonsko rješenje loše? S druge strane, zaključeno je da je potrebna bolja i intenzivnija komunikacija s predstavnicima državnih tijela i u tom cilju će se svakih mjesec dana organizirati radni sastanci predstavnika nacionalnih vijeća s predstavnicima pojedinih ministarstava te će

se razgovarati o konkretnim problemima u implementaciji zakona u svakoj od četiriju oblasti kulturne autonomije – kulturi, obrazovanju, informiranju i službenoj uporabi jezika i pisama.

TAPKANJE U MJESTU

»U ovoj su problematiki mnogi od nas deset godina i na ovakvim konferencijama smo bili najmanje četiri puta i uvijek iznosimo iste probleme i nikako da napravimo pomak dalje«, rekla je predsjednica Nacionalnog vijeća Slovaka Ana Tomanova Mikanova. »Pomak je učinjen donošenjem novog zakona i poslije toga smo imali samo jednu zajedničku konferenciju gdje smo čuli o težnjama i tendencijama predstavnika ministarstava, a mi nekako nismo imali prilike kazati ono što bi trebalo. Svaki dan smo u kontaktu s tim problemima i možemo biti partneri u rješavanju problema kako u legislativnom pogledu, tako i implementaciji«, iznijela je Tomanova Mikanova.

Kao ilustraciju »tapkanja u mjestu« u oblasti informiranja ukazala je na činjenicu da su prije nekoliko godina

na Dan tolerancije svi predstavnici nacionalnih zajednica službeno potpisali Deklaraciju s javnim servisom o predstavljanju nacionalnih zajednica na državnoj razini u četiri oblasti kulturne autonomije. »Bio je napravljen prijedlog i formirana radna grupa kako bi se kroz javni servis senzibilizirala javnost Srbije na ovu tematiku, gradili dobri međunacionalni odnosi, promovirali različitost kao vrijednost i rušili stereotipi koji još postoje. Od predstavljanja na javnom servisu do dana današnjeg kontinuirano i sustavno nema ništa«, podsjetila je Tomanova Mikanova. Ukazala je i na probleme u Javnom servisu Vojvodine, među ostalim na probleme u organiziranju redakcije na hrvatskom jeziku koji se već pet godina pokušava formirati. »Razumijevanja ima, svi daju podršku ali se ništa ne dešava - ne uradi se korak dalje«, zaključila je Tomanova Mikanova.

USPOSTAVITI SUSTAV MJERLJIVOSTI

Među zaključcima s konferencije koji trebaju biti osnova za budući rad Kancelarije i

Koordinacije nacionalnih vijeća je uspostavljanje sustava mjerljivosti rješavanja postojećih problema tako što će se napraviti zbirka dokumenata s problemima koji su izneseni, kako bi se izbjeglo da se konferencije samo održe nakon čega se ništa ne mijenja. Ti dokumenti će biti dostavljeni svim resornim ministarstvima i Kancelariji. Do organiziranja sljedeće konferencije se plani-

Radna grupa

Jedan od zaključaka je da se obvezno uključuje predstavnik Koordinacije nacionalnih vijeća u svaku radnu grupu koja priprema bilo koji zakon koji ima dodirnih točaka s nacionalnim vijećima. Na jednoj od prošlih koordinacija već je formirano radno tijelo koje će se baviti prijedlozima, dopunama i sastavljanju prijedloga, a čine ga: dr. Slaven Bačić, dr. Tamas Korhecz, Dragan Marčel, Ana Tomanova Mikanova i Borče Veličkovski.

raju održati četiri radna sastanka s resornim ministarstvima.

»Ono što je zajedničko bilo za većinu izlaganja jesu problemi u implementaciji zakona na terenu. Nije točno da zakoni ne valjaju, mada se neki trebaju dopunjavati, ali mi nika-ko da damo šansu postojećim zakonima da oni zavrijeđe u praksi i na tome trebamo raditi i odrediti rokove u neposrednom kontaktu s Kancelarijom i Koordinacijom. Ovakve konferencije će postati praksa i cilj nam je dovesti i najviše predstavnike države, ministre, pa i premijera ili zamjenika premijera. U međuvremenu Koordinacija i Kancelarija preuzimaju na sebe pojačati komunikaciju nacionalnih vijeća s resornim ministarstvima«, zaključio je *Borče Veličkovski*, predsjedavajući Koordinacije.

Direktorica Kancelarije *Suzana Paunović* konkretizirala je buduću dinamiku rada. »U sljedećih petnaest dana treba izlistati spisak tema za radne sastanke koji će se održavati jednom mjesečno u organizaciji Kancelarije. Teme treba podijeliti tako da budu za Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo pravde i ostala ministarstva s kojima želite obaviti razgovore. Mi ćemo ministarstvima dostaviti spisak tema o kojima želite razgovarati kao predstavnici nacionalnih vijeća. Radni sastanci bi se trebali održavati četiri mjeseca uzastopno, a nakon toga slijedi konferencija«.

Direktorica Paunović je iznijela i da je na inicijativu Kancelarije Generalno tajništvo Vlade pokrenulo proceduru za formiranje Republičkog savjeta za nacionalne manjine, kojemu je predsjednik premijer a zamjenik ministar pravde i državne uprave, dok su članovi ostali ministri i

Predstavnici HNV-a: Ankica Jukić-Mandić, dr. sc. Slaven Bačić i Darko Sarić Lukendić

predstavnici nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Prva sjednica se očekuje tijekom travnja. »To je korak naprijed, jer postoje značajna pitanja koja se pred ovim Savjetom, dakle na najvišoj razini, moraju otvoriti i razriješiti«, rekla je *Suzana Paunović*.

POLEMIKA OKO UDŽBENIKA

U uglavnom mimoj raspravi i izlaganju manje-više poznatih stvari, bilo je i polemičnih tonova. Predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća *Darko Sarić Lukendić* rekao je da su zakoni dobri, samo treba osigurati njihovu dosljednu primjenu te je ilustrirao ovu tvrdnju primjerom u oblasti obazovanja

gdje je najveći problem pitanje nedostatka udžbenika. *Sarić Lukendić* je kazao i da je, za razliku od drugih ministarstava koja su poslala državne tajnike, Ministarstvo prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja bilo predstavljeno na nižoj razini i da time jasno pokazuje svoj odnos prema nacionalnim manjinama, na što je reagirala predstavnica ovoga Ministarstva *Vesna Acković*.

»Ministarstvo je dužno svakog 31. prosinca osigurati potrebna sredstva i raspisati natječaj za potrebne naslova za sve nacionalne zajednice, koje niti jedan licencirani nakladnik nije predvidio svojim nakladničkim planom. Koliko je meni poznato četiri godine Ministarstvo ovaj natječaj nije raspisalo od kada je zakon

donesen. Dakle, nikada do sada«, rekao je *Sarić Lukendić*. U tom smislu predložio je da jedan od zaključaka bude da je ključni uzrok nedostatka udžbenika na jezicima nacionalnih manjina upravo činjenica da Ministarstvo prosvjete odbija provoditi Zakon o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima.

Vesna Acković je, pak, ustvrdila da je Ministarstvo prosvjete uradilo svoj dio posla a da je krivnja na nekom drugom. »Ako se nitko ne prijavi za tiskanje odobrenih udžbenika onda se raspisuje natječaj, ali pošto je Ministarstvo imalo nekoliko nakladnika, izdavača koji su predvidjeli tiskanje niskotiražnih udžbenika nije bilo potrebe da se raspisuje takav natječaj. Što se dalje dešava? U slučaju da ti nakladnici nemaju te udžbenike koji vama trebaju onda je Zavod za udžbenike dužan da takve udžbenike tiska. Za školsku 2012./2013. godinu bilo je izdvojeno preko 22 milijuna dinara a Zavod za udžbenike je dobio preko 17 milijuna, znači proporcionalno najviše, jer je i najznačajnija kuća. Zašto Zavod nije tiskao udžbenike – mi na to nemamo odgovor. Što je bilo s naše strane mi smo uradili. Novac im je dostavljen i oni su bili u obvezi da to urade«, rekla je *Acković*.

Suzana Paunović je preporučila da diskusija ide u pravcu konkretnih prijedloga i rješenja, te je zamolila da Ministarstvo prosvjete konkretno kaže što je to što očekuju da nacionalno vijeće dostavi »kako bi znali što imate kao očekivanje od njih i ako oni ne ispune to, onda ćemo znati tko nije ispunio svoju obvezu – nacionalno vijeće ili Ministarstvo prosvjete«.

Jasminka Dulić

Meho Omerović, predsjednik skupštinskog Odbora za ljudska i manjinska prava

Nešto škripi

»Imali smo dobre zakone i puni politički konsenzus o zaštiti manjina, ali ipak ima nešto što škripi. Škripi u implementaciji, škripi u funkcioniranju i provođenju zakona. Imamo vrlo malo podzakonskih akata koji izviru iz zakona koje smo donijeli a koji bi se mogli primijeniti na terenu. Imamo dobre zakone, usklađene s europskim standardima, ali na terenu provođenja negdje zapne, negdje škripi, netko koči, a netko to i debelo opstruira«, kazao je *Meho Omerović*.

Omerović je ukazao i na etničku distancu u Srbiji i činjenicu da većinski narod još uvijek nedovoljno zna o nacionalnim manjinama koje žive u Srbiji i njihovim problemima. Apelirao je na članove nacionalnih vijeća da se ne sukobljavaju, već da temelje odnose na iskrenom odnosu među sobom, kao i u odnosu s tijelima države.

HRVATSKA MANJINA U SLOVAČKOJ REPUBLICI

HKS – osnova za unapređenje položaja Hrvata

Hrvati u Slovačkoj organizirani su kroz kulturna društva, a njihova krovna institucija je Hrvatski kulturni savez

Hrvati u Slovačkoj pripadaju skupini stanovništva koja se u Ustavu Slovačke Republike iskazuje kao nacionalna manjina ili etnička skupina, no Slovačka nema poseban zakon koji uređuje područje manjina. Povijesna istraživanja govore kako su Hrvati prostore današnje Slovačke naseljavali u tri vala: sredinom 16. i 17. stoljeća, te koncem 17. stoljeća, uglavnom bježeći pred Turcima. Danas većina Hrvata u Slovačkoj živi u Bratislavi i okolici, u naseljima Hrvatskom Jandrofu (Jarovce) i Čunovu, gdje Hrvati govore gradišćansko-hrvatskim jezikom, u Devinskom Novom Selu (Devínska Nová Ves) žive čakavci, a u Hrvatskom Grobu (Chorvátsky Grob) žive kajkavci i ikavci. Prva tri naselja su sada djelovi grada Bratislave.

»Zadnji popis stanovništva je bio u 2011. godini, a za hrvatsku nacionalnost se izjasnilo 1022 građana Slovačke, dok se prilikom popisa 1234 građana izjasnilo da im je materinski jezik hrvatski. S obzirom na to da su već 1921. svi Hrvati koji su živjeli u tadašnjoj državi bili 'deklarirani', tj. 'svođeni' prilikom popisa kao 'čehoslovaci', broj ovdašnjih izjašnjenih Hrvata se na svakim popisu stanov-

ništva povećava i mi govorimo kako u Slovačkoj živi više od 3000 Hrvata«, kaže predsjednik Hrvatskog kulturnog

saveza, krovne institucije Hrvata u Slovačkoj, *Radoslav Janković*.

HRVATSKI KULTURNI SAVEZ U SLOVAČKOJ

Značajnije se počinje raditi na očuvanju hrvatskog identiteta u Slovačkoj, tek nakon pada Berlinskog zida i raspada Čehoslovačke. Hrvatski kulturni savez je osnovan 26. svibnja. 1990. s ciljem koordiniranja aktivnosti hrvatskih kulturnih društava u Slovačkoj. Govoreći o zadacima i aktivnostima kojima se HKS bavi, Radoslav Janković kaže kako u prvom redu ovaj Savez djeluje na području očuvanja hrvatske

kulture i jezika u Slovačkoj.

»HKS je utemeljen na 1. kongresu Hrvata u Slovačkoj u Hrvatskom Jandrofu, gdje su bila zastupana preko svojih delegata sve seoske hrvatske kulturne udruge. Sjedište HKS-a je u prostoru

Hrvata. Tu je još i područje djelovanja na očuvanju i obilježavanju naše kulturne baštine u suradnji s Muzejom kulture Hrvata u Slovačkoj, te koordinacija djelovanja pojedinih kulturnih i folklornih društava u selima.«

Radoslav Janković na 11. Hrvatskom kongresu u Čunovu 2012.

rijama Muzeja kulture Hrvata u Slovačkoj u Devinskom Novom Selu, a od 2010. HKS ima ured i u Hrvatskom Jandrofu. Aktivnosti HKS-a možemo podijeliti na nekoliko područja: kao prvo – tiskovine, kamo pripada časopis 'Hrvatska Rosa' koji se objavljuje četiri puta godišnje, a svake godine izdajemo barem jednu publikaciju na hrvatskom jeziku u Slovačkoj, kao drugo – podupiranje folkora i hrvatske kulture preko osam hrvatskih folklornih društava i hrvatske kazališne grupe, kao treće – organiziranje različitih hrvatskih kulturnih priredbi u suradnji s hrvatskim kulturnim društvima u selima i Klubom mladih

Radoslav Janković kaže kako je Hrvatski kongres u Slovačkoj najviše tijelo HKS-a, na kojemu se biraju dužnosnici i razmatra rad Saveza.

»Hrvatski kongres se održava svake dvije godine. Na kongresima se biraju predsjednik, dva potpredsjednika i predsjednik revizijske komisije. Biraju ih delegati, koji razmatraju i rad HKS-a i donose zaključke o djelovanju Saveza u sljedeće dvije godine. Također, redovito se održavaju, minimalno četiri puta u godini, sjednice Izvršnog odbora HKS-a, na kojima su nazočni članovi tog tijela, ali i pojedinih hrvatskih kulturnih društava, te predstavnici Kluba mladih

Hrvata. Rad Izvršnog odbora odnosi se na konkretiziranje pojedinih aktivnosti Hrvata u Slovačkoj u svim područjima djelovanja manjine.«

Osim entuzijazma, za rad institucija su neophodna i sredstva, tako da smo neumitno u razgovoru stigli i do pitanja – kako se financira HKS?

»Financiranje aktivnosti HKS-a ostvaruje se putem pojedinih projekata koje svake godine predlažemo Uredu Vlade Republike Slovačke. Izvan toga, dobivamo sredstva i iz Hrvatske, preko Ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, uglavnom za dofinanciranje naših projekata i pokrivanje ostalih troškova rada HKS-a.«

UDRUGE, KULTURNI CENTAR, MUZEJ I IZDAVAŠTVO

»U Slovačkoj djeluje pet hrvatskih kulturnih društava koja su uključena u HKS, i to: HKD Čunovo, HKD Devinsko Novo Selo, HKD Hrvatski Grob, HKD Hrvatski Jandrof i Klub mladih Hrvata. Izvan toga postoje i društva koja djeluju na području hrvatskog folkloru i kulture, a koja nisu izravno uključena u HKS, uglavnom zbog činjenice da postoje samo kratko vrijeme ili je njihovo djelovanje povezano sa seoskim društvima«, kaže Radoslav Janković o hrvatskim udrugama u Slovačkoj, a naglašava i važnost rada Hrvatskog kulturnog centra u Devinskom Novom Selu, koji je izgrađen sredstvima općine, Vlade Slovačke Republike i Vlade Republike Hrvatske, a u kojem se nalazi i Muzej kulture Hrvata.

»Naš Hrvatski kulturni centar postoji od kraja 2005. godine. U Centru je sjedi-

šte HKS-a i Muzeja kulture Hrvata u Slovačkoj. U Centru je stalna postavka Hrvatskog muzeja, a organiziraju se izložbe, seminari i konferencije u suradnji HKS-a i muzeja, te Veleposlanstva Republike Hrvatske u Bratislavi, kao i drugih hrvatskih udru-

su se uglavnom prezentiraju aktivnosti Hrvata u Slovačkoj i razni prilozi iz prošlosti i sadašnjeg života Hrvata u Slovačkoj. Pojedini članci su pisani na književnom hrvatskom jeziku, a neki na starinskom, takozvanom 'gradišćansko-hrvatskom' jeziku.

»Muško jačkarno društvo«

ga u Slovačkoj. Djelovanje muzeja financira se iz proračuna Ministarstva kulture Republike Slovačke.«

Radoslav Janković je u razgovoru predstavio i časopis »Hrvatska rosa« koji izdaje HKS.

»'Hrvatska rosa' izlazi četiri puta godišnje. U časopi-

U uredništvu su zastupnici iz pojedinih kulturnih društava, a šef-redaktor je PhDr. Viliam Pokorni. Časopis se uređuje u prostorijama Centra, a ostale stvari kao što su tisak ili dizajn su riješene na vanjski način. Časopis se financira preko svakogodišnjeg projekta za izdavanje hrvatskog

Zborovođa, kantor, pjesnik i predsjednik HKS-a

Radoslav Janković rođen je u selu Hrvatski Jandrof, a na slovačkom se jeziku to selo zove Jarovce. Studij je završio na Ekonomskom sveučilištu u Bratislavi. Od 1991. je zborovođa »Muškoga jačkarnoga društva« u Hrvatskom Jandrofu (»jačkarno« je stari hrvatski izraz za »pjevačko«). Od 1993. do 1997. bio je član folklornoga ansambla gradišćanskih Hrvata »Kolo slavuj« u Beču. Od 2000. je kantor hrvatskih svetih misa u crkvi sveti Mikule u Hrvatskom Jandrofu. Napisao je dvije knjige na gradišćanskom hrvatskom jeziku: »Ljeto va jačka Hrvatskoga Jandrofa« (2007.) i »Pjesne glušu dalje« (2011.). Od 1990. do 1996. bio je predsjednik Kluba mladih Hrvata, a od 2000. do 2010. potpredsjednik je HKS-a u Slovačkoj. Za predsjednika HKS-a izabran je na 10. kongresu Hrvata u Slovačkoj 29. svibnja 2010.

časopisa u Slovačkoj. Časopis se dostavlja čitateljima u ruke preko HKS-a i pojedinih kulturnih društva u našim hrvatskim selima.«

STATUS HRVATSKE MANJINE U SLOVAČKOJ

Iako u Slovačkoj Republici ne postoji poseban zakon koji uređuje područje manjinskih prava, postoji zakon koji se odnosi na službenu uporabu manjinskih jezika, ali Hrvati u Slovačkoj nisu u prilici ostvarivati to pravo.

»Prema tom zakonu službena uporaba materinskog jezika mogla bi biti uvedena u naselja gdje živi veći broj Hrvata, u kojima bi se po broju pripadnika manjine mogao rabiti ovaj zakon u javnosti, no i Hrvatski Jandrof i Čunovo su dijelovi grada Bratislave, a ne zasebna naselja. Zbog toga nemamo niti u jednom selu toliko posto pripadnika naše manjine da ostvarimo to pravo.«

Hrvati u Slovačkoj nemaju posebnog zastupnika u parlamentu, niti su organizirani ili aktivni kroz političke stranke, ali imaju zastupnika u Uredu Vlade Slovačke.

»Hrvati imaju jednog zastupnika u Odboru za nacionalne manjine i etničke skupine kod Vlade Slovačke Republike. U tom Odboru se rješava problematika implementacije pojedinih zakona i financiranje aktivnosti pojedinih manjina. U Odboru su predstavnici mađarske, romske, češke, ukrajinske i hrvatske manjine, koji glasuju za odluke, kao i predstavnici slovačkih ministarstava, koji ne glasuju prilikom donošenja odluka«, kaže Radoslav Janković.

Zvonko Sarić

ANICA MARCIKIĆ, KOORDINATORICA RURALNOG EDUKATIVNOG CENTRA U SUBOTICI

Skrb o starima i edukacija žena

Razgovor vodio: Zlatko Romić

Ruralne sredine, koje će biti ravnomjerno razvijene, trebaju predstavljati poželjno mjesto za život gdje stanovništvo svojim radom i angažiranjem može pridonijeti očuvanju, razvitku i unapređenju svih tamošnjih potencijala

I ma neke simbolike u tome što je Ruralni edukativni centar iz Subotice upravo za Dan žena obilježio prvu godinu postojanja. Iako vjerojatno nisu birale datum osnutka, problem žena, baš kao i starih, na selu Anica Marčić i Marica Stantić stavile su u prvi plan svoga djelovanja. Iako su se ovim problemima bavile i prije osnutka Ruralnog edukativnog centra i iako su pozitivni rezultati iza njih, posla kojega treba uraditi znatno je više. Za početak, Anica Marčić predstavlja Centar na čijem se čelu nalazi.

»Naš Centar ima misiju da utiče na stvaranje uvjeta koji će voditi poboljšanju kvalitete života u ruralnim područjima kroz angažiranje, izgradnju i

unapređenje kapaciteta lokalne zajednice, kao i izgraditi partnerstvo između civilnoga i javnoga sektora. Smatramo da ruralne sredine, koje će biti ravnomjerno razvijene, trebaju predstavljati poželjno mjesto za život, gdje stanovništvo svojim radom i angažiranjem može pridonijeti očuvanju, razvitku i unapređenju svih tamošnjih potencijala. Osnivačice Ruralnog edukativnog centra su žene koje su rođene na selu, koje su živeći i radeći tamo upoznate sa stvarnim problemima u ruralnim sredinama. Poseban naglasak u svom radu stavljamo na informiranje starijih poljoprivrednika o njihovim pravima i novinama o kojima ih svakodnevno obavještava-

mo. Također, potenciramo i suradnju sa ženama, bile one poljoprivrednice ili one koje se žele baviti nepoljoprivrednim djelatnostima. Tu prije svega mislim na bavljenje tradicionalnim zanatima i ruralnim turizmom.

HR: Koji su najveći problemi starijih ljudi na selu, a čije rješavanje ne ovisi isključivo o novcu?

Prije svega riječ je o zapostavljenosti ljudi koji žive na udaljenim salašima i koji su nerijetko zbog toga praktično odsječeni od svijeta. Naravno, iz toga slijedi i njihova neinformiranost, prije svega za one stvari na koje imaju pravo a u praksi najčešće ostaju bez njih.

HR: Kakve je pomake na bolje u tom smislu ostvario Ruralni edukativni centar?

Od 2009. bili smo uključeni u projekt Ministarstva poljoprivrede »Mreža za potporu ruralnom razvoju«, a godinu iza toga već smo obuhvaćali pet općina: Sombor, Kulu, Mali Idoš, Bačku Topolu i Suboticu. Kroz taj projekt napravljena je mreža od 16 regionalnih centara u Srbiji, gdje je svaki centar morao obavještavati najmanje pet općina o natječajima Ministarstva poljoprivrede. To je trajalo do 2011. kada je uspostavljeno savjetodavstvo, ali smo mi nastavili s radom jer su ljudi jednostavno to od nas tražili. Zapravo, mi smo posao proširili i na natječaje na razini Pokrajine i Grada Subotice, odnosno njihovih fondova za unapređenje poljoprivrede. Naravno, i tu je riječ o natječajima za bespovratna sredstva za staračka kućanstva. Zahvaljujući tome, mi smo napravili bazu podataka kako bismo što spremni-

je dočekali slične natječaje. Stoga smatram da smo u ovoj oblasti napravili veliki iskorak, jer su do pomoći došli i poljoprivredni umirovljenici i oni koji nemaju nikakva primanja. Na taj smo način utjecali i na ublažavanje negativnih socijalnih posljedica, jer se slobodno može reći da su poljoprivrednici s osamdevet tisuća mirovine zaista socijalno ugrožena kategorija stanovništva.

HR: Kakva vam je suradnja na tom planu s lokalnom samoupravom, ali i sa srodnim udrugama?

Imamo veoma dobru suradnju s pojedinim mjesnim zajednicama kao što su Tavankut, Hajdukovo, Đurđin, Ljutovo... Mislim da kvaliteta suradnje ponajprije ovisi od samih ljudi koji žive u određenoj sredini i njihovoj svijesti o potrebi međusobnog povezivanja. Što se udruga tiče, mislim da se prije svega mora napraviti određeni plan o »udruživanju udruga«. Drugim riječima, potrebno je utvrditi tko što radi i na temelju toga praviti planove u kojima će svi sudjelovati i od njih imati koristi. Za razliku od ovoga, s Gradom smo imali i imamo dobru suradnju, ali to ne znači da ne bi moglo bolje.

HR: Primjerice?

Primjerice to što nas je lokalna samouprava angažirala, dala nam uredski prostor u Novoj općini, ali nas nisu platili.

HR: Na kakvo razumijevanje nailazite u Pokrajini i Republici?

Kada je riječ o Pokrajini, odnosi su odlični. Ne samo kada je riječ o natječajima nego i zbog toga što su nekoliko puta pokazali da imaju razumijevanja za naše primjedbe ili prijedloge, što je i

rezultiralo izmjenama određenih pravilnika. Na žalost, to ne bih mogla reći za Ministarstvo poljoprivrede, jer sa svakom smjenom ministra mijenjaju se i ljudi koji su mu podređeni što u velikoj mjeri ometa komunikaciju.

HR: Ruralni edukativni centar uključen je i u projekt u kojemu su uključeni gradovi Sombor i Subotica, te općina Kanjiža.

Mi smo uključene u dio tog projekta kao koordinatorice radne grupe za ruralni razvoj, koji se provodi od 2011., do 2015., od strane Američke agencije za međunarodni razvoj, poznatije pod skraćenicom USAID. Radile smo na prikupljanju podataka s terena i organizaciji sastanaka za poljoprivredne proizvođače, a tema je bila brendiranje i zaštita geografskog podrijetla proizvoda, kao i unapređenje ponuda u ruralnom turizmu. Smatramo da se poljoprivrednicima zaista može pomoći u unapređenju proizvodnje ukoliko se njihov proizvod i geografsko podrijetlo zaštite. Također, kroz diverzifikaciju ruralnu ekonomiju također se može pomoći, jer bi manji proizvođači kroz uzgoj aro-nije, gojija i sličnih manje zastupljenih kultura sebi mogli naći značajan izvor prihoda.

HR: Ima li sličnih iskustava i kada je riječ o međunarodnoj ili regionalnoj suradnji sa srodnim udrugama?

Mi smo osnivači potencijalne Lokalne akcijske grupe pod nazivom »Sunčana ravnica«. To je u okviru komponente 1 uredbe Vijeća Europskog komiteta, a što je ujedno i instrument za pretprijetnu potporu. Srbija je imala status potencijalnog kandidata i dobili smo dio financijske pomoći od Europske Unije

za potporu i izgradnju kapaciteta za upravljanje u oblasti ruralnog razvoja. Dio tih sredstava koristi se i za provedbu projekta pod nazivom »Izgradnja kapaciteta za uspostavu i implementaciju lidera u Srbiji«, a koji je sada pri kraju. Mi u našoj lokalnoj akcijskoj grupi imamo 27 partnera, i civilnog i privatnog i javnog sektora. Dakle, možda je malo rano govoriti o tome, ali je Srbija krenula putem otvaranja novih šansi za partnerstvo. Naime, kada budemo dobili status zemlje kandidata za prijem u Europsku uniju samo ćemo na taj način moći tražiti sredstva od tamošnjih fondova. Dakle, i o konkretnim regionalnim projektima je rano govoriti, jer smo mi još uvijek potencijalna lokalna akcijska grupa, iako su nas iz Mađarske već više puta zvali s obzirom na to da i da su nam problemi i mogućnosti razvoja slični.

HR: Koliko pozornosti u radu posvećujete problemima zapošljavanja, odnosno samozapošljavanja u ruralnim sredinama?

Ljudi prije svega moraju pronaći sebe u onome čime se žele baviti. Mi možemo pomoći prilikom natječaja za neki program, ali svatko za sebe mora znati čime bi se bavio. Može se netko 50 godina baviti proizvodnjom ratarskih kultura, ali ako ima malo zemlje onda je svakako bolje razmišljati o proizvodnji nečega isplativijeg. Naravno, da bi se u to »drugo« uopće krenulo potrebno je vidjeti dobar primjer da je to negdje kod nas već uspjelo. Mi možemo ići po svijetu i gledati kako neke stvari dobro funkcioniraju, ali prije toga moramo biti svjesni kako iste stvari kod nas mogu ili ne mogu funkcionirati.

HR: Bili ste izrazito protiv izmjene Pravilnika u dijelu koji se tiče spajanja bračnih gospodarstava u jedno. Zbog čega?

Iako u Pravilniku nije definiran spol, u praksi će se pokazati da će se upravo supruge u najvećem broju odreći svoga gospodarstva. Zbog toga je to i izazvalo toliku nevjericu i ogorčenje žena. Naime, žene će u većini slučajeva biti lišene dosadašnjeg prava raspolaganja svojom imovinom, jer će gospodarstvo koje se vodilo na njih morati preneti na ime supruga, sina ili nekog drugog. Također, ukoliko imaju kredite na svoje gospodarstvo moguće će biti da će banke proglasiti te kredite dospjelim, jer se klijent više ne bavi poljoprivredom. Također, veliki je problem i ako je gospodarstvo u sustavu PDV-a. Pitanje je i kako će riješiti i ugovorne obveze koje su preuzele kao nositeljice gospodarstva, a koje se prije svega tiču najma državnog poljoprivrednog zemljišta koje su i potpisale i platile unaprijed.

HR: Koji je temeljni razlog odustajanja žena, a ne muškaraca, od svoga gospodarstva?

Mislim da se odgovor lako nazire: patrijarhalni mentalitet kod nas je i dalje dominantan. Do takvih pretpostavki došli smo i na temelju razgovora s poljoprivrednicima, ali i na temelju dosadašnje prakse. Primjerice, na temelju prošlogodišnje ankete došli smo do podataka da u kućanstvima u kojima su i žena i muž bili registrirani nositelji gospodarstva, mirovinsko-invalidsko osiguranje najčešće je plaćano samo za muža.

HR: To znači i da djevojčice u ruralnim sredinama i danas odrastaju uz prisu-

stvo dominantnog patrijarhalnog odgoja.

Ne samo da odrastaju nego se tako i odgajaju, iako imamo i drugačijih informacija. Naravno, bilo bi nam drago da smo u krivu, odnosno da se djeca od malih nogu uče spolnoj ravnopravnosti. Ali...

HR: Jeste li pokušali uspostaviti suradnju sa školama da se i na nastavi govori o ovom problemu?

Nismo razmišljale na taj način, ali jesmo da se napravi informatička obuka žena. Jer, one su te koje dolaze u grad i koje u praksi, osim svakodnevnih obveza u kućanstvu, obavljaju i gomilu knjigovodstvenih poslova. Na taj način pokušavamo žene i izvući iz kuće, a obuka bi se obavljala u mjesnim zajednicama ili seoskim školama koje imaju računala. S obzirom na to da smo mi već uključivale žene u različite projekte, imamo pozitivna iskustva koja se u određenom smislu tiču i pojma njihove emancipacije.

HR: Kako se ogleda položaj žena koje žive u gradu u odnosu na one sa sela?

Maloprije sam rekla tko najčešće na selu plaća mirovinsko-invalidsko osiguranje. Prema tome, najveći broj žena na selu, primjerice, ne ostvaruje pravo na održavanje trudnoće ili rođiljsko odsustvo. Ne kažem da poslodavci u gradu ne daju otkaze trudnicama, ali mislim da su žene na selu za nijansu ugroženije. Isto bi se moglo govoriti i o ostvarivanju prava na dječji doplatak. Bilo bi zaista zanimljivo kada bismo imali podatke o tome. Mislim da će nam to sigurno biti jedna od zadaća, jer mislim da mnoge žene ni ne znaju da na to imaju pravo.

U SOMBORU I OKOLICI PROLJETNA SJETVA NA 69.000 HEKTARA

Loše vrijeme odgodilo radove

Naši proizvodi nemaju sigurnu cijenu, dok cijene repromaterijala rastu, komentira Šima Raič, poljoprivrednik iz salaškog naselja Nenadić, ulaganja u ovogodišnju sjetvu

je tako bilo ranijih godina, ali nama bi puno više značilo da recimo u tom iznosu dobijemo bonove, a ne da dajemo gotov novac koji ćemo podići za mjesec ili dva», kaže Paštrović.

No bez obzira na sve poteškoće ratari s nestrpljenjem očekuju da uđu u njive i što prije okončaju sjetvu.

SJETVA REPE DO POČETKA SVIBNJA

Prošle godine u ovo dobra sjetve šećerne repe bila je skoro pri kraju. Vremenski uvjeti dopustili su sjetvu u ožujku, ali je ova godina posve drugačija, pa će se repa sijati u travnju. Međutim, i to će još uvijek biti u optimalnim rokovima za sjetvu. »Vremenske prilike su nešto na što ne možemo utjecati, ali ono na što možemo utjecati smo odradili. To znači da smo našim proizvođačima distribuirali potrebne količine sjemena i gnojiva. Što se

Poljoprivrednici u Somboru i okolici ovog proljeća trebaju zasijati više od 69.000 hektara, ali iako smo na početku travnja, ratari čestito nisu ni ušli u njive. Hladno vrijeme i snijeg omeli su planove proizvođača, pa će intenzivna priprema zemljišta za sjetvu i sama sjetva krenuti tek ovih dana. A prošle godine u isto ovo vrijeme sjetva šećerne repe bila je skoro pri kraju, a sjetva kukuruza, soje i suncokreta u tijeku.

NAJVEĆA BRIGA NOVAC

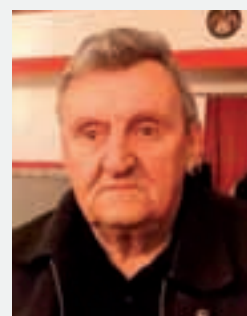
Antun Paštrović, poljoprivrednik s Bezdanskog puta, kaže kako je loše vrijeme tijekom ožujka ostavilo traga na ozimoj pšenici, ali će se prihranom usjeva preko lista stanje dati popraviti. Čeka ga i proljetna sjetva, kako kaže, kukuruza, soje i suncokreta. »Kukuruz se sije u travnju, ali mislim da će sjetva kasniti oko dva tjedna. Najviše sijemo kukuruz, jer dio te proizvodnje usmjeravamo u stočarstvo. Prošle godine

imali smo dobre prinose soje i suncokreta, a bila je dobra i cijena. Ove uljarice sijat ćemo i ovog proljeća i nadamo se ponovno dobrom rodu i cijeni», kaže Paštrović. »Iako je uobičajeno da sjetva šećerne repe kreće u ožujku, još nije kasno za sjetvu. Ja repu ne sijem već nekoliko godina, ali zato nam predstoji sjetva kukuruza i soje. Prošla godina bila je za nas poljoprivrednike katastrofalna i tako lošu godinu ne pamtim i zbog toga će ova sjetva za proizvođače biti u financijskom smislu jako teška. Mineralna gnojiva, sjemena i nafta zadržali su visoku cijenu, a ratar nema odakle stvoriti dinar koji mora uložiti u repromaterijal. To je najveći problem. Cijena svinja bila je 230 dinara, a sada je 140 dinara, kukuruz je jesenas bio 27 dinara, a sada je pao na 20 dinara po kilogramu. Dakle, naši proizvodi nemaju sigurnu cijenu, dok cijene repromaterijala rastu«, kaže Šima Raič, poljoprivrednik iz salaškog naselja Nenadić. Državni poticaji u novcu za biljnu proizvodnju, bez obzi-

ra o kojoj kulturi je riječ, su šest tisuća dinara po hektaru. Ratari mogu u proljetnoj sjetvi računati i na regresirano gorivo od 60 litara po hektaru prijavljene i zasijane, odnosno zasađene površine, za koju se ostvaruje pravo na regres. »Na tih 60 litara regres iznosi 50 dinara po litri, odnosno ukupno 3.000 dinara. Cijena goriva je 150 dinara za litru. Mi plaćamo tu punu cijenu, a onda od početka svibnja podnosimo zahtjev za ostvarivanje prava na regres. Jest da nam novac isplaćuju vrlo brzo poslije podnošenja zahtjeva, barem

Jutro lubenica kao 15 jutara pšenice

Osim klasičnog ratarenja Šima Raič se bavi i proizvodnjom lubenica, a od njega smo čuli računicu kako jutro lubenica u financijskom smislu zamjenjuje 10 do 15 jutara pšenice. »Novac dobivamo odmah, imamo ranu proizvodnju jer su sadnice iz platenika, pa se može ostvariti i solidna zarada u odnosu na klasičnu ratarsku proizvodnju. Za neki veći prihod u klasičnom ratarenju treba imati puno zemlje«, ističe Raič.

Milan Martić

tiče rokova sjetve kod nas je uobičajeno da se repa sije od početka ožujka do početka svibnja. To znači da je nekada sjetva kretala početkom ožujka i da se završavala za 10 do 15 dana. Bivalo je i takvih proljeća koja su diktirala da se repa sije u travnju. Očigledno je ove godine takav slučaj. Dobra stvar je što iz ove velike količine padalina možemo naslutiti kako poslije sušne 2012. godine, u sjetvu 2013. godine ulazimo s većim rezervama vlage. To nas ohrabruje. Ako i tijekom ljetnih mjeseci padaline budu barem po rasporedu zadovoljavajuće, imat ćemo visoke prinose», kaže direktor sirovinskog sektora Šećerene u Crvenki *Milan Martić* i još jednom ističe kako rokovi za sjetvu repe još nisu prošli i da repa posijana u travnju ima dobre šanse za visoke prinose.

Šećerne repa će na njivama somborskih proizvođača biti posijana na oko sedam tisuća hektara.

ULAGANJA 47 MILIJUNA EURA

I ove godine najzastupljeniji će biti kukuruz koji će biti zasijan na 40.000 hektara, ali će u usporebi s prethodnim dvjema godinama kukuruza biti manje za desetak postotaka. Manje će biti i šećerne

repe, a ovogodišnji plan je sjetva na oko sedam tisuća hektara. Suncokret kome je jedino pogodovala prošlogodišnja suša, vjerojatno zbog dobrih lanijskih prinosa i cijene zauzet će više oranica nego prethodne dvije godine i treba biti zasijan na skoro osam tisuća hektara. Soje će biti više no suncokreta, što je i trend godinama unazad, a bit će zasijano oko 8.600 hektara. »Ozimim usjevima jesenas je posijano više od 22.000 hektara, a za proljetnu sjetvu preostalo je 69.000 hektara. 55.000 hektara zasijat će poljoprivredna gazdinstva, a ostatak poljoprivredna poduzeća. Ekonomske analize koje smo uradili pokazuju kako će ovogodišnja sjetva koštati

oko 47 milijuna eura. Najviše novca trebat će uložiti u nabavu mineralnih gnojiva i to 30 milijuna eura, sjeme će košta-

i prošle godine. Najviše je poskupjelo sjeme i to soje i kukuruza. Kilogram sjemenskog kukuruza je 615 dinara,

Tri puta skuplje

Koliko su ratari u pravu kad ističu kako su ulaganja u sjetvu svake godine skuplja, pokazuju i usporedni podaci za 2005. i 2013. godinu. Za proljetnu sjetvu 2005. godine na 70.000 hektara trebalo je uložiti nešto manje od 15 milijuna eura. Ove godine ta svota premašit će 47 milijuna eura.

ti oko 6,5 milijuna, a sjeme i gorivo po pet milijuna eura», kaže načelnik Odjela za gospodarstvo Gradske uprave Vladislav Kronić.

Ratari kažu kako će ovogodišnja proljetna sjetva biti skuplja za 15 do 20 postotaka. Da su u pravu pokazuje i usporedba cijena iz ove

a u usporedbi s lanijskom sjetvom to je za četvrtinu skuplje. Kilogram soje čak je premašio 130 dinara, a prošle godine bio je oko 72 dinara. Cijene sjemena suncokreta i šećerne repe tek su neznatno više nego lani.

Pogonsko dizel gorivo za godinu dana poskupjelo je za 15 postotaka. Za desetak postotaka skuplja su sredstva za zaštitu. Sve kad se zbroji u sjetvu će biti uloženo već spomenutih 47 milijuna eura. Kako najveći dio njiva obrađuju poljoprivrednici taj novac morat će oni osigurati. Kako, problem je s kojim se suočavaju svake godine.

Zlata Vasiljević

Manje humusa

Na somborskim njivama evidentan je pad razine humusa u zemljištu, što dovodi do pogoršanja vodnog, zračnog i toplotnog režima zemljišta. Poljoprivrednim proizvođačima stručnjaci preporučuju da upotrebljavaju organska gnojiva i da ne spaljuju žetvene ostatke, nego da ih zaojavaju, čime vraćaju dio organske materije u zemljište i također djeluju pozitivno na mikrobiološku aktivnost u zemljištu.

GRADNJA »KINESKOG MOSTA« U BEOGRADU

Most preko leđa seljaka

**Srbi, Rumunji i Hrvati ujedinjeni brane imovinu od eksproprijacije *
Poljoprivrednicima ugrožena budućnost * Država i grad ne žele
zamjenu parcela, već oduzimanje djedovine**

Oko 150 obitelji iz beogradskih prigradskih općina Borča i Ovča dovedeni su u neugodnu situaciju izgradnjom prilaznica novom »kineskom mostu«. Kao što je poznato, cilj ove investicije je poboljšati katastrofalno prometno stanje u glavnom gradu, povezivanjem Zemuna s Banatom. Izgradnja mosta odlično napreduje, ali je postavljanje prometnica sporno. Ovim problemom pogođeni su lokalni Srbi, Rumunji i Hrvati preko čije zemlje trebaju prelaziti ceste. Kako saznajemo od predstavnika građana Borče *Lazara Šikla*, radi se o oko 20 kilometara prometnica. Kada su uzimane prve parcele, radi hitnosti u izgradnji nadvožnjaka cijena je bila od 800 do 2.400 dinara po četvornom metru, a nakon toga su ostalima ponudili 164 do 320 dinara po četvornom metru. To je bio razlog da žitelji pro-

svjeduju, traktorima blokiraju ceste, održe konferenciju za tisak te na koncu krenu u spor s državom.

LJUDI SU OGORČENI

»Oko 95 posto ljudi nije prihvatilo ponuđenu cijenu. No, zemlja nam je ekspropirana i u zemljišnim knjigama već prevedena u gradsko građevinsko zemljište. Ali, oni nam ne žele platiti niti po cijeni gradskog građevinskog zemljišta. Svaki dan netko od nas ima ročište u temeljnom sudu. Nažalost, očito se vidi namjera da nas oštete. Zemlju nam nisu uzeli samo radi ceste, već i radi pratećih objekata poput crpk. Ovo je zemlja naših djedova i pradjedova, mi nismo prekupci već poljoprivrednici, mi želimo raditi«, kaže Šikl.

Saznajemo za primjer čovjeka kojem je od 6 lanaca parcele oduzeto 4,5 lanca,

Lazar Šikl

te je ostao i bez pristupnice. Građani Borče i Ovče napominju kako su predlagali Gradu Beogradu razmjenu zemljišta. Oni su spremni predati svoje parcele zarad razmjene za istu kvadraturu s placevima PKB-a koji se nalaze malo dalje. Ovi su ljudi poljoprivrednici i žele nastaviti živjeti od obrade zemlje. Ukoliko im se ne isplati pravična nadoknada, njihova će egzistencija biti ugrožena, jer za ponuđeni novac neće moći kupiti ni dio prijašnjeg vlasništva. Kako naš sugovornik ukazuje, s obzirom da se zemlja ekspropirira i za pomoćne objekte, to znači da

se neće moći pogađati čak ni za crpku. Dakle, zemlja će biti uzeta u bescijenje, a kasnije će je netko za skup novac prodati naftašima.

OŠTEĆENI TRAŽE ZAŠTITU

Ljudi su ogorčeni, među njima ima dosta registriranih poljoprivrednih gazdinstava, a na sudu ih sada brani odvjetnik *Predrag Savić* iz poznate organizacije Kuća pravde Strazbur, bivši državni tajnik Ministarstva pravosuđa iz doba *Vladana Batića*, čovjek koji u Strassbourgu trenutačno vodi 37 slučajeva:

»Branimo prava ovih ljudi, bilo da su Srbi, Rumunji ili Hrvati. S nama surađuje i Udruga Rumunja, iskusni smo u radu s eksproprijacijom, borit ćemo se do Strassbourga ako treba«, kaže Savić.

Od oko 50 oštećenih obitelji iz Borče, desetak su Hrvati koji nisu organizirani poput Rumunja, koji su zaštitu zatražili od Veleposlanstva Rumunjske, te naši sunarodnjaci s velikom zabrinutošću gledaju na svoju budućnost. Boli ih što je država proglasila prvorazredno plodno zemljište neplodnim kako bi ga što jeftinije oduzela vascima. Žitelji ovih naselja optužuju nadležne službe gradske uprave, a bezuspješno su se obratili gradonačelniku *Draganu Dilasu*, ministru financija *Mladanu Dinkiću*, prvom potpredsjedniku Vlade *Aleksandru Vučiću*, Agenciji za borbu protiv korupcije, veleposlaniku EU u Srbiji *Vincentu Degeru*...

Lazar Šikl, *Trajan Boljancu*, *Zdenko Firez* i *Nikola Markuc* na čelu su borbe za spas brojnih obitelji kojima prijeti da ih zgazi modernizacija prijestolnice, koja se vodi na nefer i nekorektan način.

Nikola Perušić

VREMENSKI UVJETI U DRUGI PLAN POTISNULI DOJUČERAŠNJE GORUĆE PROBLEME UOČI PROLJETNE SJETVE

Kiša gasi strasti

Kako dani odmiču, više se ne postavlja pitanje hoće li nego koliko će proljetna sjetva kasniti. Preko 100 litara oborina, koliko je samo u ožujku u subotičkom ataru palo po četvornom metru – uz kontinuirane oborine još od listopada prošle godine – natopilo je zemlju i preko potrebne granice za ulazak u njivu. Po procjenama agronoma, kada bi kiša čak i od sutra stala, bit će potrebno desetak dana intenzivne vedrine i vjetra da se tlo prosuši kako bi ratari mogli svojim strojevima ući na svoje parcele.

A takvih parcela na sjetvu ovoga proljeća po riječima šefa gradske Službe za poljoprivredu *Mirka Ostrogonca* je nešto malo preko 50.000 hektara u subotičkom ataru. Unatoč katastrofalnim prošlogodišnjim prinosima zbog suše i lošem glasu što ga je iz istih razloga ove zime dobio povećanom koncentracijom aflatoksina, Ostrogonac predviđa kako će se ratari i ovoga proljeća uglavnom odlučivati za sjetvu kukuruza. Po njegovim procjenama, čim to vrijeme dopusti, subotički ratari zasijati će oko 38.000 hektara kukuruza, što je za oko 3.000 hektara manje u odnosu na prošlu godinu, ali i za oko 2.000 hektara više u odnosu na višegodišnji prosjek. Iako dopušta odstupanja zbog iskustva sa sušom i aflatoksinom, Ostrogonac kaže kako ona neće biti značajna

u odnosu na tzv. plan sjetve, koji se u Gradskoj kući pravi svakog proljeća i jeseni. Druga značajna kultura koja bi uskoro trebala početi s nicanjem je suncokret. Zbog svoje bolje otpornosti na razdoblja bez oborina, ali i razmjerno dobre ekonomske isplativosti Ostrogonac predviđa da će suncokreta biti zasijano oko 8.000 hektara. Preostalih četiri-pet tisuća hektara, kaže sugovornik, bit će zasijano sojom (između 1.000 i 1.500 hektara), šećernom repom (oko 700), te povrćem ili krmnim biljem.

SJETVA SKUPLJA 30 PO-STO

U pozadini uvjeta koje je nametnulo vrijeme nalaze se i ostali relevantni faktori bez kojih se ne može kvalitetno odraditi ovaj značajan posao. Prije svih tu je cijena proljetne sjetve. Agronom *Predrag Kujundžić* iz Udruge seljaka »Stari Žednik« izradio je kalkulaciju ovogodišnje proizvodnje kukuruza i suncokreta.

Na temelju parametara koje je uzeo u obzir, njegova – kao i mnogih drugih poljoprivrednika i stručnjaka – računica pokazuje kako će sjetva ratara ovoga proljeća u prosjeku stajati između 25 i 30 posto više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Razlog je jednostavan: skoro da nema osnovnog inputa koji za toliko ili nešto manje nije postotaka nije poskupio u odnosu na proljeće 2012. Kujundžić kaže kako će se to itekako odraziti na kvalitetu sjetve, jer će poljoprivrednici štedjeti na svemu na čemu mogu. Prije svega, kaže Kujundžić, to će se odnositi na smanjenje uporabe umjetnih gnojiva, a od posne i neishranjene zemlje ne može se očekivati rod kao kada se zemlji pruži ono što joj treba.

BEZ POMOĆI DRŽAVE

Dodatni otežavajući faktor svakako predstavlja i činjenica da će poljoprivrednici i u ovu sjetvu ući bez pomoći

države. S obzirom na to da je obnova registracije poljoprivrednih gospodarstava završena ovih dana, te da je rok za obradu dobivenih podataka 30. travnja, poljoprivrednici na prijeko potrebno poticaje u iznosu od 6.000 dinara po hektaru ni u kom slučaju ne mogu računati prije svibnja, ako ih i onda bude. Do tada, čak i uz postojeće vremenske uvjete, većina polja trebala bi biti zasijana. Ništa bolja situacija nije niti kada je riječ o gorivu, bez kojega za sada ne ide niti jedan traktor. Iako je 1. travnja na NIS-ovim crpkama počela prodaja goriva po regresiranoj cijeni od 50 dinara po litri (maksimalno 60 litara po hektaru), ratari i ovu stavku moraju platiti iz svog džepa, a prve zahtjeve za povrat sredstava moći će podnijeti tek kada prođu praznici za Dan rada i pravoslavni Uskrs. Dakle, i ovoga proljeća »u se i u svoje kljuse«.

Naravno, poljoprivrednici – od kojih je većina s debelo istanjenim novčarkama – su na raspolaganju ostale još dvije mogućnosti. Prva se tiče zaduživanja kod tzv. organizatora proizvodnje (zadruga), a druga putem bankarskih kredita. O iskustvima s paritetima ili pak kamatama poljoprivrednici nerado govore u lijepom kontekstu. Ali, i njima je odavno poznata istinitost one da sila Boga ne moli.

Z. R.

B. MAŠINSKE USLUGE					
1 Oranje	20	2,900.00	3,300.00	594.00	6,794.00
2 Zasturavanje mineralnog đubriva	6	870.00	1,500.00	270.00	2,640.00
3 Predsetvena priprema (dva prolaza)	16	2,320.00	2,100.00	378.00	4,798.00
4 Sjetva	4	580.00	1,450.00	261.00	2,291.00
5 Prskanje sa iznošenjem vode	6	870.00	2,700.00	486.00	4,056.00
6 Međuredna obrada, dva prolaza	8	1,160.00	1,750.00	315.00	3,225.00
7 Sjetva sa prevozom	20	2,900.00	6,800.00	1,224.00	10,924.00
8 Stanjivanje zetvini ostataka	11	1,595.00	2,250.00	405.00	4,250.00
UKUPNO		13,195.00	21,850.00	3,933.00	38,978.00
C. INDIRECTNI TROŠKOVI					
Naknada za odvođivanje			1,240.00		1,240.00
Doprinosi za pen. i inv. osiguranje			5,200.00		5,200.00
Osiguranje useva			948.00	47.40	995.40
UKUPNO			7,388.00	47.40	7,435.40
Kamata na uloz sredstva 18%			16,873.80		16,873.80
UKUPNO A+B+C+D					112,794.40
zakup poljoprivrednog zem					30,000.00
profit od 10%					14,279.44
svukupno					157,073.84

SLADANA KOVAČEVIĆ, VETERINARKA

Ljubav prema životinjama

Na nedavno objavljenom izboru subotičkog Oskara popularnosti, veterinarka *Sladana Kovačević* proglašena je najpopularnijom u svojoj struci. Mlada liječnica cijeloga je života vezana uz životinjski svijet, pa je odabirom studija veterine i praktični rad na njihovom liječenju u potpunosti ispunio njezinu životnu i profesionalnu orijentaciju. Posjetili smo je u veterinarskoj stanici Libero i između dviju intervencija napravili razgovor za naš tjednik.

»Veterinu sam studirala u Zagrebu i nakon diplomiranja 2005. godine se vratila u Suboticu i započela odrađivanje vježbeničkog staža tijekom kojeg sam radila u Javnoj veterinarskoj stanici i proizvodnji lijekova u nekoliko gradskih tvrki specijaliziranih u ovoj oblasti. Danas samostalno radim u veterinarskoj ordinaciji Libero, baveći se praksom s malim životinjama«, u kraćim crtama je Sladana Kovačević iznijela svoj veterinarski životopis.

LJUBAV PREMA ŽIVOTINJAMA

Na naše pitanje što je uvjetovalo izbor veterinarskog studija, Sladana bez dvojbe odgovara:

»Ljubav prema životinjama koju sam osjetila još kao malo dijete, i taj osjećaj, nikada me neće napustiti. Kada bih

se vraćala iz vrtića uvijek bi me pratio čopor pasa, a moja bi majka uvijek prvo vidjela njih, pa tek onda mene. Već tada sam počela govoriti kako ću jednoga dana biti veterinarka, pa je potom i moje kasnije školovanje bilo usmjereno prema tom cilju. Naravno, sve je svih proteklih godina bilo obilježeno zblijla velikom ljubavlju prema životinjskom svijetu, jer tko to ne voli, na koncu, ne može raditi ovaj posao. Nažalost, ima dosta primjera kada studenti upisuju veterinu, a pritom ne shvaćajući kako to nije samo voljeti životinje i igrati se s njima, nego potreba jedne duboke posvećenosti svakodnevnom radu sa živim bićima koja ne mogu kazati što ih boli i ponekad im je mnogo teže pomoći nego ljudima.«

PSI I MAČKE

U najvećoj mjeri rad u gradskoj tzv. praksi s malim životinjama ogleda se ponajviše u tretmanu pasa i mačaka. Tko bolje zna pokazati svoju bolest i njezine manifestacije?

»Mačke su mnogo indikativnije kada postoji neki zdravstveni problem, jer su one takve po svojoj prirodi i određene stvari im mnogo više smetaju nego što je to slučaj kod pasa koji, opet, mogu mnogo više izdržati bol i zdravstvenu tjeskobu.«

Kako se najočitije manifestiraju znaci da se sa životinjom i njenim zdravstvenim stanjem nešto događa?

Volim svoj liječnički poziv i još od malena sam znala da ću biti veterinarka

Piše: Dražen Prčić

stiraju znaci da se sa životinjom i njenim zdravstvenim stanjem nešto događa?

»Prije svega opće stanje odstupa od normalnog ponašanja, životinja se povlači u sebe, odbija jesti i piti, mnogo vremena provodi ležeći u apatičnom ponašanju, ne maše repom i sl. Što se tiče našeg podneblja najčešće manifestacije pogoršanog zdravstvenog stanja ogledaju se u problemima sa želucom (gastritis), čemu je glavni uzrok pogrešna prehrana, potom krpelji kojih ima izrazito mnogo u našoj sredini, te slijede ostale bolesti životinjskog svijeta u većoj ili manjoj mjeri.

PREVENTIVA

Najbolji savjet za dugovječniji život kućnih ljubimaca ogleda se, ponajprije, u preventivi i sprečavanju nastanka faktora koji uvjetuju određena oboljenja. Prije svega izni-

mno je važno kvalitetno hraniti životinju hranom koja je dobra za njeno zdravlje, redovito vršiti cijepljenje protiv bjesnoće i zaraznih bolesti, ali i kontinuirano osmatrati opće ponašanje koje je često najbolji indikator nekog problema. Vlasnici životinja bi trebali biti bolje informirani o općim stvarima vezanim uz život njihovih ljubimaca, a kada se pojavi određena anomalija na vrijeme reagirati i potražiti veterinarsku pomoć. Ljubav prema ljubimcima najbolje se ogleda u pažnji i njezi kojom ih njihovi vlasnici obasipaju, zaljučila je na kraju Sladana Kovačević, subotička liječnica za životinje.

Moji ljubimci

Doma imam kavkaskog ovčara Pašu i mačka Micka s kojima najradije provodim slobodne trenutke.

SVEČANO OBILJEŽEN SVJETSKI DAN OSOBA S AUTIZMOM

Plavetni svijet iza duge

Una Samardžija

Koncertom u Velikoj vijećnici Gradske kuće subotičko udruženje za pomoć osobama s autizmom obilježilo svoj dan

Svečanim koncertom i prikazivanjem tematskih filmova u utorak, 2. travnja, Gradsko udruženje za pomoć osobama s autizmom je u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici obilježilo Svjetski dan osoba s autizmom. Pred prepunim auditorijem djece i njihovih roditelja, te brojnih gostiju ove lijepe manifestacije, mali vokalni i glazbeni soli-

sti, uz pratnju Inkluzivnog zbora »Muzika srca«, više od sat vremena pjevali su i plesali svoje pripremljene točke, a za svaku od njih su bili nagrađeni gromoglasnim aplauzima kao simboličnom nagradom za njihov vrijedni trud. Nakon pozdravnog govora *Zdravka Pančića*, učenika I. F. Gimnazije Svetozar Marković, u već spomenutom progra-

mu sudjelovali su: *Una Samardžija*, koja je otpjevala pjesmu »Medo Brundo« u pratnji Inkluzivnog zbora, koji je potom izveo popular-

nu temu »Zaboravljeni«, u nastavku je slijedila vokalnno-ritmička točka OISS Žarko Zrenjanin pod nazivom »Proljetni vjetar« i predškolski odjel iste škole s plesnom točkom »Pilići«, glumica *Vesna Kljajić* je pročitala ulomak teksta »Put u Nizozemsku«, nakon čega je *Predrag Pletikosić* izveo samostalnu točku na harmonici. *Anđela Stojičić* iz OŠ Ivan Milutinović je pročitala sastav na temu »Moj drug«, a učenici II B su otplesali ritmičku točku. Na koncu programa Dnevni boravak OISS Žarko Zrenjanin je otplesao splet narodnih igara iz Vojvodine, a Inkluzivni zbor otpjevao »Vjeruj u ljubav«, nakon čega je uslijedila podjela zahvalnica i plavih cvijetova, simbola autizma, svima koji su svojim anagažmanom doprinijeli realiziranju ove prigodne proslave.

Dražen Prčić

Suzana Skenderović, predsjednica Gradskog udruženja za pomoć osobama s autizmom

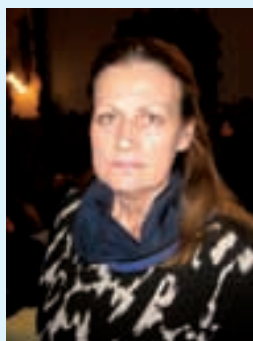
Gradsko udruženje je osnovano u studenom 2011. godine kako bi se pružila podrška roditeljima djece s autizmom, kojih u Subotici ima oko četrdesetak i naši su aktivni članovi. Naše prostorije se nalaze u Vareškoj ulici 28, i imamo veliku podršku lokalne samouprave s čijim sredstvima je dobivena prostorija sanirana i u planu je opremanje sobe za senzornu integraciju, kao jedan od oblika terapije potrebnih za djecu s autizmom. U proteklom razdoblju smo održali nekoliko interaktivnih radionica u OŠ Ivan Milutinović i Sonja Marinković, kao i prezentaciju rekreacijske škole, a svojim članovima osiguravamo podršku logopeda, defektologa, psihomotornu edukaciju i trudimo se još više obogatiti ponudu aktivnosti koje su izuzetno važne za pravilan razvoj djece s ovim poremećajem.

Dr. Mira Malagurski, pedijatrica

Autizam se najčešće otkriva između druge i treće godine pojavom nerazvijenog govora kod djece i nakon konzultiranja i procjene u razvojnom savjetovaštu moguće je odrediti sumnju u postojanje razvojnog poremećaja. Ova djeca se ponašaju kao da ne čuju, ali ona su gluha za riječi i posve drugačije reagiraju na stvarnost oko sebe.

Dijete s autističnim poremećajem je teško animirati i zbog toga mu je potrebno posvetiti mnogo više pažnje.

Vinograd

Kad je filoksera uništila vinograde, naši stari su friško pribortali tu nevolju. Uvirili su se da ta buba ne mož nudit vinovoj lozi u pisku

Kad su Bunjevci došli u ovaj kraj ne zna se da l' su doneli i vinovu lozu i naviku pijenja vina, no to se nagađa iz pripovijestima stariji. Na nagađanje upuću i adet obrednog pijenja vina, kakog osim bunjevački Hrvata ovom kraju nema ni jedan drugi narod. Po pisanim tragovima zna se da su naši stari ode počeli saditi vinovu lozu i to najviše kevidinku i kadarku, a dobrim posli i slan-ku, plamenku, rizling, kraja-der i druge sorte. Vinogradi su se najprija sadili oko salaša i naselja. Bunjevcima je ljubav pijenja vina zabavio (prigovorio) Ivan Antunović: »Jedna ipak ljuta bolest Bunjevce mori, a ta je, što ne ljube staro vino, nego ga još sve kao novo popiju«. (»SLAVJAN«, Kalača, 1875.).

Vinograda je bilo i oko naše varoši. Od starije čeljadi znamo da su kadgod vinogradi bili čak u južnom dilu današnjeg Prešernovog sokaka, a otaleg otprilike do Paličke mlake, skoro do početka kraja današnjeg Masarikovog sokaka, do gvozdeni putova za Beograd i Crvenku i oboda Senčanskog groblja. Veliki vinogradi bili su i na gredi oko Bunarića nuz put prema Senti. Tamo je bio vinograd i Tome Tikvickog (1866.). On je pokazo svojoj unuki Kati Stantić-Tikvicki di je bio njegov vinograd, kojeg su hasnirali još i u osamdesetim godinama XIX. vika, dok ga nije uništila pošast

žiložder (filoksera). Bilo je i drugi vinograda u crnjevini subatičkog atara.

Kad je filoksera uništila vinograde, naši su stari su friško pribortali tu nevolju. Uvirili su se da ta buba ne mož nudit vinovoj lozi u pisku. Počeli su saditi nove vinograde u pisku od Kunbaje (danas Skenderovo) priko Kelebije do halaški vinograda. Posli Prvog svickog rata moj dida Ilija u Đurđinu, posadio je vinograd u crnjevini bašče salaša. Osto je sačuvan do rušenja salaša, do početka šezdeseti godina XX. vika. To je znak da je filoksera vremenom nestala u našem kraju.

U vinogradu od odgrčanja do zagrcanja vazdan ima posla, kako kaže izreka: »Loza voli lad čovika«. Salašari iz crnjevine s malim vinogradima u pisku radili su svake subate, a u vrime risa (žetve) radili su ga stariji i mlađi salašari koji nisu bili za poso u risu. Rano ujutru posidali bi u kola i očli u vinograd i radili do mraka. Ožuljali su ga, okačovali, a ako je tribalo i polili modrim kamenom (bordovskom čorbom). Spadanicu sa voća su skupili i do kraja dana vinograd doveli u red da u njemu nije tribalo poslovat do druge subate.

Lozu su salašari sadili pomoću sersama »papak«, u redove široke do jednog metra, a čokot od čokota na oko pedeset centi. U redu, izmed vinove loze, sadilo se voće pa

Starovinski vinograd zimi

je većina vinograda bila skoro pokrivena granama voćaka. Jedan od poslova u vinogradu je i svezivanje lastara loze. Za to su se kadgod hasnirali tanki prutovi vrbe podesne za pletiva ili su s nakvašeni stabaljka konoplje najpreg svlačili koru i nalik na uzicu uvrtili je. Te su niti svezali u snopiće i uspravno obisili u čardak, pa su ih u proliće osušene kao uzicu hasnirali za vezanje lastara loze. Posli Prvog svickog rata počela se uvoziti rafija pa se ona sve češće hasnirala, vrlo je pode-

sna za taj poso i friško istrune u pisku jel je nit raslinja.

Vinogradari su se paštrili da vinograd orizavaje u vrime uštapa, jel su virovali da će njim onda i bobice u grozdu bit krupne ko i misec u uštapu.

I moj dida je u Tavankutu imo oko tri motike vinograda, a radili smo ga subatom. Ako se trevalo da je godina bila manje rodna, dida je dokupio grožđa da svu burad napuni vinom, koje nikad nije dote-klo do novog vina.

SA ROGLJA

Žiložder

Filoksera, žiložder, lisna (trsna) uš (lat. Phylloxera vastatrix), napada dilove vinove loze ispod i iznad zemlje. Uočena je 1875. u Pančevu (Dr. Bognár Károly, Budapest, 1961.) Izaslanik ministarstva poljoprivrede, dr. Ferencz Bruck, je 1880. godine u avgustu prigledo subatičke vinograde. Bubu ili oštećenja od filoksere nije našo, ali kad je zagledo korenove loze na njima je našo vidnu štetu od larvi gundelja. Grad 1881. je osnovao odbor za borbu protiv ove opake štetočine. (Mr. Karlo Slavić: »Kratak istorijat vinogradarstva subotičke peščare«, 2011. rukopis).

Po mišljenju Slavića filoksera se u subatičkom ataru pojavila 1889., kada je na nađena u vinogradu grofa Schönfeld-a, (Szabadkai Közlöny, 1899. VII. 19). U ataru Moravice i Pačira pojavila 1895. (Zombor és Vidéke, 1895. XII. 22).

Ljudi su uočili da filoksera nije uništila vinograde u pisku. Ta uš je u crnjevini do žila loze išla kroz hodnike, a pisak bi se odronjavo na nju.

VODENI PONEDILJAK

»Polivači« u akciji i ove godine

Lijep uskršnji običaj kojega baštine i bunjevački Hrvati u Bačkoj očuvan je do današnjih dana. Običaj se odigrava u ponedjeljak nakon Uskrsa. Ogleda se u organiziranom dolasku momaka u kuće djevojaka, pretežito neudanih, koji polijevaju vodom a u novije vrijeme parfemima. Ovim činom simbolički se oživljava spomen na trenutak Isusova krštenja u rijeci Jordan a sve u duhu novoga Uskrsa, kao najvećeg kršćanskog blagdana. Svaki od polivača biva nagrađen šarenim jajima, sezonskim voćem, orasima, pićem... Cijeli ritual odigrava se i ponekad uz pratnju tamburaša.

Evo kako je ove godine protekao »Vodeni ponediljak« jedne ekipe subotičkih »polivača«...

H. R.

5. travnja 2013.

ZLATA RUŽINSKI-ČEHAK – OČUVANJE RIJETKOG ZANATA U RUDIĆ ULICI

Nježnim cvjetovima uljepšava nevjeste

*Umijeće ručne izrade cvjetova od organdina, svile, tila i čipke, Zlata Ružinski-Čehak naučila je uz majku Jelisavetu Ružinski i očuvala ga u zanatskom obrtu višedesetljetne tradicije u Rudić ulici u Subotici * Cvjetovi od finih tkanina, čija je svaka latica izrađena rukom, nižu se u dekoracijske šnale i vjenčiće za kosu nevjesta, kao i bukete, cvjetne ukrase i druge detalje za svečani čin vjenčanja*

Atila i Zlata

Obiteljsko zanatsko znanje ručne izrade cvjetova od finih, nježnih tkanina (organdin, svila, til, čipka) sačuvala je *Zlata Ružinski-Čehak*, svojevremeno ga učeći uz majku *Jelisavetu Ružinski*, cvečarku, i kroz vrijeme razvijajući osoben stil ukrasnih detalja iz zanatske radionice »Princess«. Proteklih desetljeća mnogi mladenci, a i njihovi gosti, ponijeli su na vjenčanjima cvjetne ukrase nastale strpljivim ručnim radom u ovoj radionici. Od cvjetova, čija je svaka latica produkt ručne izrade, prave se različiti ukrasni aranžmani i detalji: cvjetni vjenčići i šnale u kosi nevjeste, bukete za vjenčanja, perlice za goste, ukrasni

detalji za čaše u svečanim prilikama, jastučići za burme i mnoštvo drugih dekoracija kojima se naglašava posebnost događaja.

Ručna izrada cvjetova od tekstilnih materijala i kreacija različitih dekoracijskih detalja od ovako izrađenih cvjetova u aranžiranju opreme za svadbe i ukrasnih šnala za kosu i odjeću, danas se smatra rijetkim zanatskim umijećem i van naših granica. Sačuvano je u Subotici zahvaljujući tome što je cvjetni svijet kojim je bila okružena zainteresirao Zlatu Ružinski već kao dijete, dok je u poslu pomagala majci. Na mjestu gdje je majka Jelisaveta Ružinski od pedesetih godina prošlog stoljeća imala cvečaru, u Rudić ulici 3a, Zlata Ružinski-Čehak 1986. nastavila je obiteljsku obrtničku tradiciju, skupa sa suprugom *Atilom Čehakom*, te je ovo mala obiteljska manufaktura šest desetljeća na istoj adresi.

U SVAKOM CVIJETU SATI RADA

»Mama je nekada izrađivala ukrasne cvjetove za vjenčanja i cvijeće od svile za vaze. Također i bukete od prirodnog cvijeća. Iako u mladosti još nisam odlučila kako ću se baviti istim poslom kao moji roditelji Mihajlo i Jelisaveta,

ubrzo se pokazalo da zanat uz koji sam rasla najbolje poznajem i u njemu se najbolje snalazim, bez obzira što je to posao kojem je neophodno posvetiti cijeli dan«, kaže Zlata Ružinski-Čehak o vremenu kada se odlučila da je ono što je naučila pomažući u poslu roditeljima obrtnicima, čvrst temelj za razvoj vlastite profesije i karijere.

Kao i svaki zanat, i ovaj krije tajnu metode izrade predmeta, usavršavane stjecanjem

dugog iskustva u radionici. Temelj uspješnosti je, ipak, u strpljenju i posvećenosti. Izrada ukrasa koji su specijalnost samostalnog zanatskog obrta »Princess« traže satima. U efektanu cvjetnu dekoraciju za svečanu frizuru potrebni su sati rada: za tri ruže na jednoj šnali, primjerice, neophodno je napraviti 90 sitnih latica, ručno sječenih, oblikovanih i postavljenih u cvijet.

»Nekada su cvjetni ukrasi za svadbe bili traženiji, više

U SUBOTIČKOJ PREDŠKOLSKOJ USTANOVU »NAŠA RADOST« DIO DJEČJIH OBROKA POTJEČE IZ ORGANSKIH VRTOVA

Zdravo povrće za najmlađe

U prehranu djece u vrtićima od prošle godine dijelom je uvedena organska hrana, najviše povrće, kao jedan od rezultata iz programa prekogranične suradnje koji su s PU »Naša radost« realizirale udruge »Terra's« iz Subotice i »Slap« iz Osijeka

Subotička Predškolska ustanova »Naša radost« pripada rijetkima koje su u dječju prehranu uvele organske proizvode s licenciranih bio-farmi. Tek dijelom, s oko 15-20 posto udjela namirnica organskog porijekla u ukupnoj potrošnji hrane u pripremi dječjih obroka, no i ovo početno iskustvo, niti godinu dana staro, veliki je prilog opredjeljenju da je neophodno naći puteve i načine da se za najmlađi naraštaj na trpezu iznosi hrana s poljoprivrednih dobara opredijeljenih za uzgoj proizvoda bez kemijskih primjesa i sa zdravog tla.

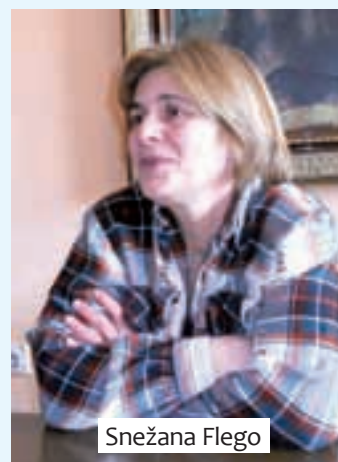
Ovi koraci učinjeni su u okviru programa prekogranične suradnje Srbije i Hrvatske, gdje su glavni partneri bile

udruge »Slap« iz Osijeka i »Terra's« iz Subotice, a jedan od partnera također i ova Predškolska ustanova. Nakon seminara o organskoj proizvodnji i prehrani, na kome su sudjelovali uposlenici »Naše radosti«, ostvarena je i suradnja s bio-farmama, a uvođenje proizvoda organskog podrijetla u prehranu najmlađih, potkrijepljeno edukacijom djece o porijeklu namirnica i zdravoj prehrani, rezultat je koji je zadržan i u ovoj godini, jer se s tom praksom i dalje nastavlja.

»Organska hrana je nešto skuplja, te u okviru materijalnih mogućnosti makar dio namirnica osiguravamo iz organske proizvodnje, poput užina ili salata u obrocima. Ove proizvode uzimamo s

farmi koje se bave organskom proizvodnjom, najviše povrće, kao i nešto voća, jer je još uvijek malo zastupljena proizvodnja organskog voća. Povrće iz bio-vrtova dajemo djeci za užinu, a također ga koristimo i u pripremi kuhanih obroka, kao i za salatu, pogotovu u jeku sezone od proljeća do jeseni. Vrlo smo zadovoljni, a sigurni smo da se i djeci dopada. Tu je i edukacija odgojitelja bila vrlo bitna, jer oni znanje o značaju organske hrane prenose na djecu«, kaže Snežana Flego, koordinatorica programa organske prehrane djece u PU »Naša radost«.

Pripremaju i pite i kolače s testom od žitarica organskog porijekla, a među najpopularnijima je »Marina pita« od

Snežana Flego

integralnog brašna i višanja.

Uvođenje namirnica organskog porijekla u prehranu mališana u vrtićima smatra se veoma značajnim zbog podizanja kvalitete obroka, ali i radi širenja ovih znanja u najmlađem dobu, koja se onda ponesu i kroz život.

K. Korponaić

se držalo do starinskih običaja ukrašavanja i mladenaca i najbližih srodnika«, kaže sugovornica o promjenama koje su uslijedile s 21. stoljećem.

MOTIVI IZ PRIRODE

Put do cvjetova kojima će nevjesta poželjeti uljepšati frizuru počinje negdje još u maštarijama. Ideje na tu temu koje vrcaju u svijetu danas su dostupnije internetskim stazama, pa ipak je priroda u

svim vremenima bila i ostala najkreativnija. Priroda i dalje nudi neiscrpane inspiracije.

»Ljeti imamo ruže u vrtu. Poneke ostavimo i osušimo, te njihove latice i oblik cvijeta koristimo kao model. Inače, u svim našim putovanjima, pogotovu ranije kada su nam ekonomski bila dostupnija, cvjetovi su ono prvo što privuče našu pozornost. Kako su napravljeni, što su koristili, na koji način oblikovali? Sve oko nas je inspiracija«, iznosi bračni par Zlata i Atila, ujed-

no i poslovni suradnici.

Osim inspiracije i kreativne zamisli o izgledu krajnjeg proizvoda, da bi se stiglo do željenog produkta neophodan je i alat. Ali odgovarajući alat za ovaj rijetki obrt se teško nalazi. Svoje specifične zanatske potrebe u izradi ukrasnih cvjetova najbolje znaju oni rijetki koji se zanatom i bave, te naprave i potreban alat, kao što to čini Atila Čehak u maloj subotičkoj obiteljskoj manufakturi.

Katarina Korponaić

POVIJEST SOMBORSKE DROGERIJE DUŽA OD STOLJEĆA

Od »Fehera« do »Elide«

*U »Elidi« su kupovale generacije, pa se događa da u prodavaonicu uđe kupac koji kaže:
»Dolazio sam ovdje s ocem ili djedom kupiti prve kopačke, prvu loptu, prvu trenericu«*

Glavna ulica s početka XX. stoljeća na kojoj se vidi drogerija

Vinko Janković u Elidi – stari pribor za mjerenje kolonjske vode

Vinko Jankovića, aktivnog člana HKUD-a »Vladimir Nazor«, znaju mnogi Somborci, i ne samo Somborci. Kako i ne bi kada je skoro cijeli radni vijek proveo u čuvenoj drogeriji »Elida«. Jedan naš susret u »Nazoru« i eto ideje za priču o drogeriji koja radi 111 godina, i još zanimljivije, cijelo stoljeće drogerija je bila na jednom istom mjestu, na glavnom somborskom soku. Otud je iseljena u valu (ras)prodaje lokala u središtu grada, ali je usprkos tomu nastavila postojati i dalje. Ne više na glavnoj ulici, već u jednom pasažu, ali, što je važno, radi i dalje.

KATALOŠKA PRODAJA NA TRI JEZIKA

Drogerija je osnovana 1902. godine i nosila je naziv drogerija »Feher«. Pod tim je nazivom radila do Drugog svjetskog rata. Vinko

Janković sačuvao je kataloge s ponudom robe i cijenama iz tridesetih godina prošlog stoljeća, u kojem vlasnik drogerije svojim mušterijama preporučuje svoju robu, dan je opis proizvoda i cjenik. Zanimljivo je spomenuti kako je katalog bio na hrvatskom jeziku, te na srpskom jeziku ćirilicom i latinicom i njemačkom jeziku. Listajući ovaj katalog može se vidjeti kako su u to vrijeme u drogeriji prodavane anodne baterije, džepne lampe, žarulje, pirotehnika, čačkalice, toalet papir, parfemi, kemikalije, karamele i bombone, francuske rakije, kreme, šamponi za kosu, paste za zube, boje za

kosu, cucle, zavoji, frizerska roba, inhalatori, rolne filma, kamere, foto materijal, sportska oprema... Da su i ondašnji i današnji trgovci imali sličan način za privlačenje kupaca vidi se po natpisima ispod proizvoda iz tih kataloga starih 70 godina. Tako se vukovarska pomada za lice reklamira kao »krema koja brzo djeluje protiv sunčanih i jetrenih pjega, te svih ostalih nečistoća lica i kože, tako da i starije osobe dobivaju lijep i mladenački izgled«. »Poslije Drugog svjetskog rata drogerija je nacionalizirana, ali je nastavila raditi kao drogerija u društvenom vlasništvu. Lokal je renoviran 70-ih godi-

na prošlog stoljeća i tada je drogerija dobila ime »Elida«. Mijenjale su se društvene tvrtke koje su bile vlasnici drogerije, a posljednji je bio »Bane Sekulić«. »Lokal je prodan 2003. godine, a u strahu da ne ostanem bez posla, registrirali smo drogeriju 'Elida' na ime moje supruge i nastavili raditi, doduše ne više u prostoru gdje je drogerija bila čitavo stoljeće, već u susjednom pasažu. Iako smo se preselili u prostor od samo 25 četvornih metara zadržali smo 'Elidin' asortiman. No, kad je krenula propast domaćih proizvođača kozmetike, a upravo je po toj robi naša prodavaonica bila poznata, polako smo zaostajali u asortimanu. U to vrijeme počele su se širiti velike drogerije, pa smo odustali od kozmetike i zadržali samo sportsku opremu«, priča Janković, koji je u drogeriju »Elida« došao 1979. godine i ostao sve ove godine.

NAJJEFTINIJA I NAJBOLJA ROBA

Nisu današnji trgovci izmislili reklamu putem kataloga u kojima svoje proizvode reklamiraju kao najbolje i najjeftinije. U katalogu drogerije »Feher« iz 30-ih godina prošlog stoljeća kupci se obavještavaju kako su cijene »u sadašnjoj novčanoj situaciji najminimalnije kalkulirane, a roba najbolje kvalitete«.

IZ MAĐARSKE PO »ADIDAS«

Prisjećajući se tih prvih godina u »Elidi« naš sugovornik kaže kako je to bilo vrijeme kada su Slovenci počeli proizvodnju »adidasovog« programa, koji je naravno

mušterije. Kupovane su »adidasove« trenerice, dresovi, papuče, kupaći, patike. Cijene su bile takve da su mogli kupovati svi građani, a ne kao danas kada se, maltene, cijeli mjesec radi za jedne patike. Bila su to druga vremena, pa

mogao kupiti kvalitetnu opremu za svoje igrače. Danas toga više nema«, konsatira naš sugovornik i dodaje kako više nema ni nekadašnjih trgovaca. Ne želi puno kukati, već prelazi na ljepše priče u koje se svakako ubraja to da

stoljeće bila na istom mjestu i bavila se istom prodajom. Čak i kada je iseljena zadržala je naziv i asortiman. Time se ne može pohvaliti niti jedna trgovina u Somboru. Bori se »Elida« i dalje s novim trendovima u novim vremenima

u kojima su male, prisne prodavaonice i radnje izgubile bitku s velikim i moćnim trgovinama i bankama. Somborska glavna ulica danas ima sedam banaka, prodavaonice sa skoro identičnom robom, interijerom, namrštenim prodavačima. Na glavnu ulicu

Katalozi iz 30-ih godina

bio i u ponudi »Elide«. »Tada su u našu drogeriju masovno dolazili Mađari, jer u to vrijeme kod njih takve robe nije bilo. Sjećam se kada sam dolazio u poslijepodnevnu smjenu, a ispred »Elide« redovi kupaca iz Mađarske. Zato nije bilo čudno kada smo, prilikom naših odlazaka u Mađarsku, u Baji sretali naše

i druga kvaliteta robe. Meni i dan-danas dolaze kupci koji kažu kako robe nekadašnje kvalitete nema«, priča nam Janković i dodaje kako nema više ni kozmetike nekadašnje kvalitete, iako su i naziv i proizvođači ostali isti. Nije više ništa isto ni u prodaji sportske opreme. »Nekada je jedan sportski klub godišnje

su u »Elidi« kupovale generacije, pa se događa da u prodavaonicu uđe kupac koji kaže: »Dolazio sam ovdje s ocem ili djedom kupiti prve kopačke, prvu loptu.«

NESTALE MALE TRGOVINE

Drogerija iz ove priče jedinstvena je po tome što je čitavo

izlaze oni koji imaju platiti najviše, a izgubila se nekadašnja duša somborske glavne ulice s velikim brojem malih raznovrsnih trgovina u koje se nekada ulazilo ne samo radi pazara, već i da se razgleda nova roba koja je stigla i da se porazgovara s prodavačem iza tezge.

Z. Vasiljević

SURADNJA U PODRUČJU POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE OKOLIŠA U OKVIRU IPA PROJEKTA

Dodijeljena bespovratna sredstva

Institut za ratarstvo i povrtlarstvo iz Novog Sada i Europska Unija, koju predstavlja Europska komisija, potpisali su ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za provođenje projekta u okviru IPA prekograničnog programa Hrvatska-Srbija 2007.-2013. Naziv projekta je »CHAIN-Agriculture in cooperation with nature«, a Institut za ratarstvo i povrt-

larstvo – Laboratorij za zemljište i agroekologiju kao funkcionalni vodeći partner realizirat će projekt s hrvatskim Centrom za poljoprivredu, hranu i selo – Zavod za tlo i očuvanje zemljišta. Partneri u ovom projektu su Poljoprivredna stručna služba Sombor, Grad Sombor - Gradska uprava, Pokrajinsko tajništvo za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životnog

okoliša, Javno vodoprivredno poduzeće »Vode Vojvodine« Novi Sad, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode i Pokrajinsko tajništvo za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova. Osnovni cilj projekta je pridonositi razvoju zaštite životnog okoliša kroz upravljanje rizicima zagađenja životnog okoliša zbog poljoprivrednih aktivnosti u pograničnoj oblasti »Gornje

Podunavlje«. Prekogranična suradnja će omogućiti stvaranje lanca koji će početi s poljoprivrednim proizvođačima, nastaviti će se njihovim udruživanjem u poljoprivredne zadruge, a zatim preko suradnje s općinama u pograničnoj oblasti i regionalnim samoupravama stići do nadležnih ministarstava.

Z. V.

JUBILARNA 10. MEĐUNARODNA KOLONIJA MLADIH U ERNESTINOVU

Simbolika ruku

*Sudjelovalo 150 mladih umjetnika iz četiri države –
Hrvatske, Njemačke, Slovenije i Srbije*

Međunarodna kolonija mladih održana je po deseti puta u Osnovnoj školi Ernestinovo u Ernestinovu uz sudjelovanje 150 mladih umjetnika iz četiri države – Hrvatske, Njemačke, Slovenije i Srbije. Sudionike i goste pozdravio je načelnik općine Ernestinovo *Matija Greif*, predstavio mjesto i općinu, kako je rekao, malih katastarskih granica, ali zahvaljujući kulturi, ovoj maloj koloniji i onoj velikoj u kolovozu, Ernestinovo je preraslo svoje granice i diljem svijeta je poznato baš po tim svojim kolonijama. Ali čitavo Ernestinovo zapravo je jedan

lijepi izložbeni prostor – tu je njegov središnji park, Park skulptura, ali i glavne ulice, pa naravno i škola, koja je već desetu godinu domaćin mladim umjetnicima.

Ravnatelj škole prof. *Damir Škrlec* odgovarao je na pitanja novinara. Kada se nešto ponavlja par godina, zavrjeđuje pozornost, a kada bilježi desetu godinu za redom, to je već tradicija. Međunarodna kolonija mladih u Ernestinovu doista je već tradicija, pa je i ove godine okupila 150 djece iz desetak hrvatskih županija, a tu su i redoviti gosti iz Vojvodine, iz Tavankuta, koji dolaze od samih početaka, tu

su i djeca iz Njemačke, iz Pforzheima, koji pohađaju školu na hrvatskom jeziku, i iz susjedne Slovenije, iz Lokve-Črnomer i svi oni su tri dana radili pod budnim okom jedanaest kompetentnih voditelja, učili i usavršavali vještine i naučili mnogo toga novoga i kreativnoga.

Tema ovogodišnje kolonije su ruke, koje simboliziraju jubilarnu 10. međunarodnu koloniju mladih. Te ruke su ono čime se mladi umjetnici izražavaju, i čine čuda, pa je u srijedu, 27. ožujka, organizirana završna izložba, baš kao i svih dosadašnjih godina. Baš takvu su poruku poslali

učenici–voditelji na otvaranju izložbe, uspoređujući tu mladost s poznatim i priznatim

IZAŠAO PRVI BROJ LISTA ŽUPE ŠID

Prikazati djelovanje žive vjere

»**V**ratimo se Crkvi, jer crkva te treba«, slogan je i začetak zajedničkog župnog i filijalnog lista župe Šid, koji je izašao početkom ožujka. List je uredio i pisao župnik vlč. *Nikica Bošnjaković*, a list prema njegovim riječima ima zadatak predvođen Duhom Svetim prikazati djelovanje žive vjere u šidskim župama i filijalama. U bogato oslikanom listu, koji će izlaziti dva puta godišnje, prikazane su fotografije radova na crkva-
ma u Šidu, Moroviću, Gibarcu, Kukujevcima, Vašici, Batrovcima, Jameni, kao i tekstovi s pozivima na redovite crkvene aktivnosti i slavlja u šidskim župama i filijalama. Također, predstavljene su fotografije vjernika, djece s dosadašnjih misnih slavlja i dječjih aktivnosti koje oni zajedno sa župnikom obavljaju na satima vjeronauka. Kako je izjavio vlč. Bošnjaković, prošle godine kada je papa

Benedikt XVI. proglasio Godinu vjere 2012.-2013., posao je bio promatrati Gospodnja djela koja su se događala u nama i okolo nas kroz život koji živimo:

»Kao šidski župnik ili župni upravitelj, potaknut Duhom Svetim, nakon nepunih pet godina provedenih u župi Šid od 18. kolovoza 2008. do 5. ožujka 2013. želio sam prikazati kroz ovaj naš prvi broj župnoga časopisa samo neka od djela koja je Gospodin učinio za veću slavu svoga svetoga imena. 'Vratimo se Crkvi, jer Crkva te treba', poziv je u Godini vjere svakome od nas. Svatko može otići od Crkve, udaljiti se, ne zato što Crkva nije zanimljiva, već zato što smo bili prevareni u vlastitoj slobodi izbora. Vratimo se našoj jedinjoj duhovnoj majci, koja nas vodi putem onoga tko je umro i uskrsnuo za Crkvu, a to je Isus Krist, sin Boga živoga«, ovim riječima i prvim brojem župnoga i filijalnog časopisa, vlč. Bošnjaković poželio je svim vjernicima čvrstu vjeru u uskrsnuloga Isusa i poželio svima sretan Uskrs!

S. Darabašić

VODENI PONEDJELJAK U ZAGREBU

Vjerni višestoljetnoj tradiciji

Vjerni svojoj višestoljetnoj tradiciji Društvo vojvođanskih i podunavskih Hrvata, sa sjedištem u Zagrebu, i ove je godine organiziralo niz događanja u povodu najvećeg kršćanskog blagdana Uskrsa. Članice Društva organizirale su u klupskim prostorijama tradicionalno ukrašavanje jaja onako kako se to nekada radilo u Bačkoj. Jaja su najčešće bojena verzilom,

književnicima, jer što je književniku riječ, to su umjetniku ruke, što je prvome papir, to je drugome kist i platno ili kiparski bat i podatni slavonski hrast, i tako su pozvali sve prisutne da razgledaju izložbu. A vrijedilo je doći.

Pohvalimo i doista kompetentne voditelje radionica, neki su tu od utemeljenja kolonije, poput keramičara *Ciglara* iz Koprivnice ili kipara *Rajka Sroka* iz Viškova. Tu je i *Kristina Kovačić* iz Tavankuta, koja je u Ernestinovu već 7. puta, a *Jozefina Skenderović* je dolazila od osnutka kolonije.

Na svečanom otvorenju ovogodišnje kolonije mogla se pogledati i prva samostalna izložba mladoga kipara *Josipa Bačmage* iz Osijeka, mladića koji je sudjelovao na

Mladi kreativci iz Tavankuta

I ove godine, kao i prethodnih, OŠ »Matija Gubec« iz Tavankuta imala je svoje predstavnike na koloniji – *Bojana Jakočević* 8. a bila je u dramskoj sekciji, a učenice 8. b *Ines Buljovčić* i *Herbertina Epler* su kreativnost izrazile u slikarskoj radionici. »Od samog početka kolonije smo redoviti gosti, a ujedno smo i partneri u projektu Međunarodne kolonije darovite djece. Tijekom radionica akademski slikari i umjetnici su u predvorju škole stvarali umjetnička djela slavonskih i baranjskih motiva. Na završnoj priredbi bili su izloženi radovi koji su nastali na radionicama i podijeljene su diplome sudionicima«, kazala je, po povratku s kolonije, nastavnica *Kristina Kovačić* je izrađivala rukotvorine od slame.

I. D.

pet dosadašnjih kolonija, a i dalje ustrajno radi pod mentorstvom čuvenog ernestinovskog i hrvatskog kipara *Mate Tijardovića*. Izloženo je desetak njegovih duboreza u slavonskom hrastu, a Mato ga je pohvalio kao jednog

od najboljih učenika. Mato je rekao da svake godine od svih škola traže da im šalju talentiranu djecu, a Josip je jedan od takvih, pa ako ovako nastavi, može se očekivati da za godinu, dvije nastupi i na čuvenoj kiparskoj koloniji koja će ove

godine obilježiti 40. obljetnicu, rame uz rame s najpoznatijim hrvatskim i svjetskim kiparima. Sigurnom rukom stvara lijepe reljefe, a tu su i motivi iz Slavonije i sakralni motivi.

Slavko Žebić

a oslikavana s uskršnim motivom, dok su se ukrasni motivi i poruke na njima dobivali struganjem perom po obojenim jajima. Osim toga, jaja su se ukrašavala i voskom, dok je za Hrvate Bunjevce karakteristično i ukrašavanje jaja slamom, a bunjevačke slikarice, popularne »slamarke«, izrađivale su i uskršne čestitke od slame s raznim motivima.

Društvo vojvođanskih i podunavskih Hrvata obilježilo je uskršne običaje, uključujući i Vodeni ponedjeljak

Muški dio Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata na Uskršni je ponedjeljak obilježio tradicionalni običaj polivanja djevojaka i žena, tzv. Vodeni ponedjeljak, polijevajući ljepši

spol, ali ne kao nekada običnom vodom, već parfemima.

Obilježavanje ovih uskršnih običaja u bogatoj tradiciji Hrvata Bunjevaca otvorio je predsjednik Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata *Antun Vujević*, podsjetivši da su Hrvati sa sjevera Bačke sačuvali većinu svojih običaja ponajprije kao izraz opstojnosti i prepoznatljivosti u multietničnoj sredini u kojoj žive.

Etnologinja *Biserka Jaramazović* govorila je o ovim običajima, dok je dr. sc. *Luka Štilinović* dodao da ono što je do danas ostalo nepromijenjeno jest darivanje »polivača« od strane djevojke, a sastoji se od darivanja šarenoga jaja i naranče, te kićenja cvijećem, obično ružmarinom, jorgovanom, sunovratom ili zumbulom.

I dok su prostorijama Društva odzvanjali stihovi pjesme Zvonka Bogdana »... dolazit će polivači, pivat će se pisme stare, pratit će vas tamburaši...«, svi su se skupa prisjetili i ostalih običaja bačkih Hrvata vezanih uz Uskrs. Tako su sjećanja iseljenih bačkih Hrvata odlutala na »Cvitnu nedilju« kojom je započinjao Velik tjedan, procesijom s blagoslovljenim grančicama i čitanjem, odnosno pjevanjem Isusove muke na sv. misi. Prisjetili su se i običaja umivanja u žitu prije odlaska na misu te odlazaka u crkvu na obrede tijekom Velikog tjedna, u srijedu, četvrtak i petak, a i pripremanja jela na Veliku subotu koja su se nosila na blagoslov u crkvu. Na Veliku subotu sačuvan je i običaj čuvara Božjeg groba, a čuvao se od subote ujutro sve do vazmenog bdijenja, kada je jedan od čuvara svečano objavio svećeniku da je Isus uskrsnuo.

Zlatko Žužić

AKTIVNA ETNOLOŠKA SEKCIJA HKPD-A »MATIJA GUBEC« IZ TAVANKUTA

Tradiciija koja živi

Etnološka sekcija Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta pokrenula je ove godine projekt pod nazivom Tradiciija koja živi. Cilj projekta je podržati običaje koji još žive, a obnoviti one koji su nekada živjeli na području Tavankuta, animirajući pri tomu što više mladih sudionika. Projekt se realizira tijekom cijele godine, a u okviru popratnih događanja održat će se razna predavanja, radionice i izložbe.

Uskrsnji blagdani bili su povod da se na osobit način naglase dva živuća običaja u Tavankutu: šaranje jaja i čuvari Božjeg groba. Tako su članovi HKPD-a »Matija Gubec« i učenici hrvatskih odjela istoimene osnovne škole bili sudionici radionice šaranja jaja na tradicijski način, u lukovini. Ovu tehniku je djeci prezentirala *Manda Prčić*, koja je tijekom radionice djeci pričala kako

su se nekada ljudi dosjetili šaranju jaja u raznim bojama – crvenoj, ljubičastoj, zelenoj. »Ja nikada nisam jaja drugačije šarala nego ovako, prirodnim bojama, a najčešće u lukovini. Šarali smo još s različitim drugim travama i prolićnim cvjećem, ali ove godine ih zbog ranog uskrsa baš ne mož naći u prirodi.« Manda Prčić je ispričala i kako se mogu na jajima koja se farbaju u lukovini napraviti i različiti ukrasi, u čemu će se okušati drugom prilikom. Djeca su sa zanimanjem pra-

Šaranje jaja na tradicijski način

tila radionicu, a djeca su se radovala biti pomagači te su komadićem slanine namazali obojena jaja, koja su tako dobila lijep sjaj.

Ove se godine obilježava i dvadeset godina od kako je obnovljen običaj čuvanja Božjeg groba u župnoj crkvi

Srce Isusovo u Tavankutu. Iako su šezdesetih godina prošloga stoljeća čuvari organizirani s vremena na vrijeme, taj običaj nije dulje zaživio sve do početka devedesetih godina na inicijativu mladih, te se ovaj običaj održao do danas. *Boris Godar*, dugogodišnji organizator, nekada i sam čuvar Božjeg groba, svake godine okupi dvadesetak mladića. O organiziranju ovog događaja kaže: »Nije se još ni jedne godine dogodilo da odziv sudionika bude mali. Svima je uvijek velika čast biti sudionikom ovog svečanog događaja. Svaki mladić kao vjernik na osobit način doživi taj događaj.«

I. D.

Čuvari groba u crkvi Presvetog Srca Isusova

SEMINAR U DONJOJ STUBICI

Na obuci voditeljice radionica iz Tavankuta

Kulturna i duhovna baština zavičaja (KDBZ) dio je šireg projekta Nansen dijaloga centra iz Osijeka pod nazivom »Nova škola«. Provođenje samog projekta »Kulturna i duhovna baština zavičaja« u osnovnim školama podupiru Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta i Europska Unija.

Početkom školske 2012./13. godine Osnovna škola »Matija Gubec« iz Tavankuta počela je provo-

đenje ovog projekta obukom u Orahovici, a projekt se realizira kroz izvannastavne aktivnosti s učenicima nižih i viših odjela. U cilju što bolje organizacije rada, voditeljice

radionica *Josipa Kopilović* i *Stanislava Stantić-Prčić* su od 25. do 27. ožujka sudjelovale na seminaru »Interkulturalno obrazovanje u školama« koji je održan u Donjoj Stubici.

Cilj edukacije je osvijestiti važnost zajedničkog upoznavanja i proučavanja kulturne i duhovne baštine zavičaja, osvještavanje vlastitog identiteta, osobnih, obiteljskih i društvenih vrijednosti, uvažavanje drugih i drugačijih, njegovanje, čuvanje i promicanje kulturne baštine, nacionalnog i kulturnog identiteta, te usvajanje vještina potrebnih za rad s učenicima na realizaciji ovog programa.

I. D.

Foto: Augustin Juriga

BUNJEVAČKI
PU
KRIZA

U nedjelju, na Mladi Uskrs, 7. travnja, nakon svete mise, koja će biti služena u kapeli Svete Ane u Gornjem Tavankutu s početkom u 9 sati, bit će posveta dvaju križeva na Starom groblju u Vermešovom kraju – Futošovog i Piukovićovog, koji su ponovno podignuti ove godine u okviru programa »Bunjevački Put križa«. Rado Vas očekujemo!

»Urbanističko uređenje« srednjovjekovnog Iloka

Piše: dr. Zsombor Szabó

Statut kraljevskog grada Iloka je dragocjeni dokument iz kojeg možemo saznati interesantne detalje iz života srednjovjekovnog grada. Iz mnoštva glava-paragrafa izdvojiti ćemo one koje su prije svega s točke našeg promatranja interesantne, koje govore o »urbanističko-komunalnom« uređenju prostora unutar teritorija (zidom omeđenog) prostora grada, ali i one koje se odnose, kako bismo to danas nazvali, na uređenje »neposredne okolice« grada, svojvrstnog srednjovjekovnog »prostorog plana«. Iz odredaba o uređenju prostornih odnosa u gradu saznajemo vrlo interesantne detalje, zato ćemo ih u cijelosti prenijeti. Izgleda da su problemi – koji su mučili vodstvo srednjovjekovnog grada i koje su prije pola milenija pokušali regulirati gradskim propisima – do današnjeg dana ostali isti: zauzimanje javne površine u privatne svrhe, nanošenje štete susjedu nekom nedozvoljenom izgradnjom, puštanje kišnice u dvorište susjeda itd. U suvremenoj praksi susretali smo se s istim ili sličnim problemima.

PROPISI O URBANOM UREĐENJU

Druga knjiga statuta bavi se tim problemima, pa 10. glava kaže: »Da nitko ne proširuje svoju kuću prema ulici bez pristanka sudije i zakletih građana, tako da ona ne smije da 'nadirazi' susjedne kuće da im smeta prilikom pogleda na ulicu.« Ovo znači da kuće

na neki način treba ušoriti, držati se neke vrste »građevinske linije«, osim s dozvolom samouprave, ako to odstupanje ne smeta drugim susjednim kućama. Sljedeća, 11. glava govori o izradi oluka, da kišnica ili snijeg koji se topi ne nanosi štetu susjedima. »Vlasnik kuće je dužan kuću opremiti kišnim olucima, da kiša ili snijeg koji se topi ne bi izazvali neku štetu susjedima«. Zatim 12. glava »Ako dvije ili više kuća stoje tijesno jedna uz drugu, onda takvi susjedi o zajedničkom trošku da izgrade kanal (kanalizaciju) radi očuvanja cjelovitosti (od propadanja) kuća.« Zauzimanje javne površine (13. glava) »Nakon što je izgrađena kuća i ulica se na uobičajeni način uredi, onda vlasnik (gospodar) svake kuće od ulične zemlje, po načinu grada Budima, smije zauzeti najviše 1,5 stope široku zemlju od ulice (oko pola metra).« Znači »predvrt« ispred kuće ne može biti širi od 45 cm. Danas bismo ovo nazvali legalnim zauzimanjem javne površine. Vjerojatno se tu misli na običaj sjedenja na ulici, što je podrazumijevalo i postavljanje neke klupe od kamena ili drveta. Predviđena širina je dovoljna za normalno sjedenje. U dvije glave – 45. i 46. Prve knjige nailazimo kako se privremeno može zauzeti javni prostor: »Ispred kuće da se ne drznu izgraditi šator od granja, osim s pristankom

Gradnja kule u srednjem vijeku

sudije, prilikom proslava i svadbi, najduže u trajanju od 15 dana. Nakon istjeka ovog vremena ponovno da se (ovi) razruše, da se polome i unište, da ne bi nastala vatrena stihija ili plamen«.

NELEGALNA GRADNJA SKLADIŠNIH PROSTORIJA, IZNOŠENJE SMEĆA

»Da se ne (drznu) držati sijeno, slamu, drveno iverje i otpatke u dvorištu i da se (za njihov smještaj) ne izrađuje krov. Nasuprot ovome, svaki građanin ima pravo sam, ili udružen s ostalima, da podiže prostoriju ili prostorije koji se narodskim jezikom zove 'gumno'. Ako netko protiv ove odredbe bude kriv, treba da plati jednu marku zajednici, ako je siromah, da izgubi ono što je sakupio« (glava 45). Gumno je specifična građevina koja služi za skladištenje uglavnom žitarica, ali

u nekim slučajevima je i štala. U ovakvim objektima uvijek je boravio netko radi sprječavanja krađe ili vatre. Zato se to moglo izgraditi i zajedničkim snagama. Gumna su bitni elementi gazdinstva. Glava 46. propisuje da: gnojivo (stajsko gnojivo) i smeće iz kuće i štala nitko ne smije posuti po ulicama i trgovima imenovanog grada, nego (treba) da to iznese izvan teritorija grada.« Ne znam jesu li i onda postojali ilegalni deponiji smeća, ali neki ljudi i današnjih dana smeće bacaju na ulicu.

NESREĆA NA POSLU – GRADILIŠTU

Očito da su se i u to doba dešavale nesreće oko gradilišta, pa neke odredbe Treće knjige (glava 44. i 46.) Statuta bave se i ovim slučajevima. »Ako tesaru koji radi na visokom krovu iz ruke ispadne sjekira ili sjekira otpadne s drške i nekog povrijedi ili ubije, onda je tesar kriv i osuđuje se za gubitak glave; ako pak padne sjekira odložena na gredu ili dasku, dok je tesar zaokupljen drugim poslovima, onda tesar nije kriv jer se to ne može predvidjeti.« »Nezaposlenima zabranjen pristup« piše danas na gradilištu, ali očito i prije petsto godina su bili znatiželjnici koji su se vrtjeli oko gradilišta, ali »pošto svi trebaju znati da prilikom rada na skelama može doći do pada kamena, ako se netko povrijedi – sam je kriv.«

Novi svezak »Klasja naših ravni«

SUBOTICA – Iz tiska je ovih dana izišao novi svezak časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni« (broj 1-2 za 2013.). U rubrici »Stajališta« tekstove potpisuju *Ante Sekulić, Sanja Vulić, Đuro Franković i Milovan Miković.*

Možete pročitati i poeziju *Ljubice Kolarić-Dumić i Matije Molcera*, prozu *Nikole Tuteka*, te nove ulomke iz romana »Damin gambit« Tomislava Ketiga i »Mađarica« Lazara Franciskovića. Časopis predstavlja i dramske tekstove Ivana Andrašića te književnost za djecu Ruže Siladev.

Tu su i prikazi knjiga koje su recenzirali Đuro Vidmarović i *Nevenka Nekić.*

Rubrika »Baština« donosi tekstove *Stevana Mačkovića* (»Dio foto ilustracija u tri sveska 'Danice' iz 1942., 1943. i 1944. godine«) i *Antonije Čota Rekettye* (»Naše novine, politički, gospodarski i društveni list 1943.-1944. (Zombor/Sombor) – Bibliografija«).

Nakladnik časopisa »Klasje naših ravni« je Ogranak Matice hrvatske u Subotici, a cijena sveska iznosi 150 dinara.

Biografija pape Franje u hrvatskim knjižarama

ZAGREB – Prema najavama, prva cjelovita biografija pape Franje pojavila se u hrvatskim knjižarama u srijedu, 3. travnja, pod naslovom »Jorge Mario Bergoglio – papa Franjo. Cjelovita biografija – život, ideje i poruke«.

Sveobuhvatna i cjelovita biografija pruža ključ za razumijevanje čovjeka čiji je izbor za papu bio iznenađenje za mnoge, ali ne i za njezina autora *Andreu Torniellija*, novinara i dobroga poznavatelja Vatikana, koji je jedini vjerovao u izbor Bergoglia te ga je u svojim napisima prije konklave uvrstio među izgledne nasljednike Benedikta XVI., ističe se u najavi nakladničke kuće »Verbum« koja je objavila knjigu u prijevodu *Branka Jožića.*

»Tamburaški oproštaj« u Subotici

SUBOTICA – Glumci dramske skupine Male scene Hrvatske čitaonice izvest će predstavu »Tamburaški oproštaj« u nedjelju,

7. travnja, na sceni Dječjeg kazališta u Subotici, s početkom u 19 sati. Autor teksta i režije je *Marjan Kiš.*

Ulaznice po cijeni od 100 dinara mogu se rezervirati i kupiti putem telefona 069/101-7090.

Posveta križeva u Gornjem Tavankutu

TAVANKUT – U nedjelju, 7. travnja, na Mladi Uskrs, nakon svete mise, koja će biti služena u kapeli svete Ane u Gornjem Tavankutu s početkom u 9 sati, bit će posveta dvaju križeva na Starom groblju u Vermeševom kraju – Futošovog i Piukovićovog. Riječ je o križevima koji su ponovno podignuti ove godine u okviru projekta »Bunjevački Put križa«.

Predstavljanje knjige Tomislava Žigmanova

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira predstavljanje knjige *Tomislava Žigmanova* »Izazovi – sabiranja, sumjeravanja, tumačenja: studije i ogledi o knjiškim i književnim temama hrvatskoga istočnoga zagranica«, koje će se održati u ponedjeljak, 8. travnja, u Gradskoj knjižnici u Subotici. Knjigu će predstaviti: mr. sc. *Stjepan Blažetin* iz Pečuha, doc. dr. sc. *Ivan Trojan* iz Osijeka, prof. *Vladan Čutura* iz Subotice i autor prof. Tomislav Žigmanov.

Početak je u 19 sati.

»Nazorovci« na općinskoj smotri

SOMBOR – Folklorna sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« sudjelovat će na Općinskoj smotri folklornih društava u Somboru. Prvi puta poslije više godina »Nazorovci« će na općinskoj smotri imati i mlađu folklornu skupinu. Mali folkloraši nastupaju u nedjelju, 7. travnja, a općinska smotra za starije folklorne skupine je 27. travnja.

Z. V.

Poziv za dramsku sekciju »Nazora«

SOMBOR – HKUD »Vladimir Nazor« poziva zainteresirane za sudjelovanje u dramskoj sekciji. Poziv je namijenjen starijima od 12 godina, koji se mogu javiti u prostorijama ove udruge na Vijencu vojvode Radomira Putnika broj 26, ponedjeljkom i srijedom od 19 do 21 sat. Informacije se mogu dobiti svaki dan poslije 17 sati na telefon 025/ 416-019.

Z.V.

ZBORNİK RADOVA SA VI. I VII. MEĐUNARODNOG OKRUGLOG STOLA »URBANI ŠOKCI«

Veliki broj sadržaja o Hrvatima u Vojvodini

Usnakladništvu Šokačke grane iz Osijeka i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata sredinom ožujka 2013. godine iz tiska je izašao zbornik radova sa VI. međunarodnog okruglog stola Urbani Šokci »Marijanska svetišta Šokaca i Bunjevaca« (održanog u Osijeku i Somboru 9. i 10. lipnja 2011.) i sa VII. okruglog stola »Urbani Šokci – Utemeljiteljski projekt udruge«. Zbornik radova za tisak su priredile prof. dr. sc. Helena Sablić Tomić i mr. sc. Vera Erl, obima je 323 stranice, a u njemu je objavljen i jedan broj radova autora iz Vojvodine.

Sunakladništvo ZKVH-a posljedica je programske opredjeljenja. Ono, među ostalim, sadržava i međunarodnu suradnju sa sličnim institucijama iz inozemstva u područjima kulture, umjetnosti i znanosti glede tema koje su od značaja za Hrvate u Vojvodini.

»DANICA« I BUNARIĆ

Nakon uvodnih riječi priređivačica (str. 7-8), u prvome bloku objavljeno je pet radova sa VII. međunarodnog okruglog stola. Drugi dio, koji donosi radove sa VI. međunarodnog okruglog stola Urbani Šokci, obimom je dulji – od 45. do 310. stranice donosi 22 radnje i on je daleko zanimljiviji iz rakursa kulturne i vjerske povijesti Hrvata u Vojvodini. Naime, u drugome dijelu objavljeno je i sedam radnji koje izravno i u cijelosti

tematiziraju neka od marijanskih svetišta kod vojvođanskih Hrvata. Prvi je rad Katarine Čeliković »Marijanske pobožnosti, svetišta i književno stvaralaštvo u kalendaru Subotička Danica« (str. 95-106) u kojoj autorica donosi reprezentativan izbor sadržaja Subotičke Danice, najstarijeg crkveno-narodnog kalendara Hrvata u Bačkoj, koji je pokrenut 1884. godine. Ovi su sadržaji bibliografski obrađeni, a tematski vezani uz marijanske pobožnosti, svetišta i književne sadržaje.

U svojem radu »Svetište Majke Božje od suza u Subotici – Bunarić« (str. 107-116) vlč. Andrija Kopilović ističe potrebu za temeljitim istraživanjem usmjerenim na tumačenje štovanja Majke Božje pod naslovom »Vodica – Bunarić«, koji se često javlja u Podunavlju i u nekim drugim područjima. On se u radu usmjerio na prikaz subotičkog marijanskog svetišta Bunarića, od legendi vezanih uz njegov nastanak do podataka o uređenju svetišta i liturgijskoga štovanja Majke Božje.

PRIMJERI IZ SOMBORA

Katedralni župnik msgr. Stjepan Beretić u radu »Somborska kapela Snježne Gospe« (str. 133-144) ističe da je grad Sombor pravi marijanski grad okružen crkvama i kapelama posvećenima Bogorodici te ih u radu sustavno navodi. Posebno

poglavlje posvećeno je kapeli Snježne Gospe, jednako dragoj i katoličkim i pravoslavnim vjernicima, pa stoga predstavlja važnu sponu ovih dviju vjerskih zajednica. Alojzije i Katarina Firanj su u tekstu »Kapelica u Nenadiću« (str. 166-174) prikazali kratku povijest kapelice na ovome salaškom naselju i vjerski život vezan uz nju. Značajan dio rada posvećen je vjerskom životu Nenadića, gdje su čitateljima opisane mnoge pobožnosti prakticirane uz sveta znamenja križeva, misna slavlja i drugo.

U radnji »Gospin sokak u Somboru« (str. 195-204) Marija Šeremešić daje kratak pregled zemljopisnog položaja i etničkog sastava somborske općine i samoga grada, a u nastavku se posvećuje oblicima i podrijetlu imena grada. Posebnu pozornost autorica je posvetila današnjoj Ulici Tome Roksandića koja je Somborcima još uvijek poznata kao Gospin sokak. Slavko Žebić se u radu »Svetište

Gospe Tekijske« (str. 205-221) posvetio prikazu brojnih marijanskih svetišta u Srijemu, ali je dao sažet pregled i opis nekih Gospinih svetišta diljem Hrvatske. Najveći dio rada bavi se svetištem Gospe Tekijske u Petrovaradinu, koje je nastalo kao spomenik zahvalnosti Majci Božjoj za dobivene milosti i veličanstvenu

pobjedu nad osmanskim osvajačima 1716. godine.

Tekst Alojzija Stantića »Hodočašće bunjevačkih Hrvata iz subotičkog kraja: Idemo na Jud« (str. 277-310) napisan je u cjelini ikavicom, a opisuje hodočašća bunjevačkih Hrvata iz subotičkog kraja s nizom detaljno opisanih elemenata hodočašća. Osim pojašnjenja samoga pojma hodočašća, autor u povijesnom prikazu razlaže obilježja hodočašća, navodi najpopularnija mjesta među hodočasnicima, među kojima posebnu pozornost posvećuje svetištu Jud (u Mađarskoj). Isti je, inače, objavljen i u najnovijoj Subotičkoj Danici.

Recenzentica ovoga zbornika prof. dr. sc. Dubravka Božić Bogović napisala je u svojem zaključku kako je zbornik vrijedan doprinos poznavanju različitih vidova mjesne hrvatske povijesti, ali i u više aspekata jedinstven i originalan te time dragocjen. (www.zkvh.org.rs)

KNJIŽEVNA NAGRAĐA ZA TOMISLAVA ŽIGMANOVA

»Bunjevački Put križa« nagrađen u Zagrebu

Uručenje nagrade

Tomislav Žigmanov, autor teksta »Bunjevački Put križa«, osvojio je prvu nagradu za književno djelo na temu muke Kristove, koju svake treće godine skupa dodjeljuju Društvo hrvatskih književnika i Udruga Pasijska baština, piše portal www.zkvh.org.rs. Nagrada mu je uručena 27. ožujka u prostorijama Društva hrvatskih književnika u Zagrebu, u okviru programa »Lirika Velikog petka«.

Tročlani žiri, kojeg su činili akademik Ante Stamać, mr. sc. Božidar Petrač i mr. sc. Jozo Čikeš, u svojoj odluci za nagradu rukopisu Tomislava Žigmanova »Bunjevački Put križa – molitvenik za osobnu pobožnost virujućeg svita«, napisao je sljedeće: »Tomislav Žigmanov uobličio je križni put u četrnaest postaja s uvodnom i završnom molitvom koristeći se bunjevačkom ikavicom, drevnim bunjevačkim govorom, križni put u kojem je intimistički obojenim doživljajima Kristove muke uspio vrsno preplesti osobnu i narodnu

muku s postajama/stajalištima Kristove kalvarije. U tradicionalne uzorke pučke pobožnosti vrsno je ugradio svoja razmatranja u obliku osobne ispovijedi, odnosno preispitivanja savjesti, povezujući svoju ljudsku sudbinu i sudbinu narodne zajednice s mukom Kristovom«.

ZATAJNA TRAGIKA

Nakon primitka nagrade Tomislav Žigmanov je ukazao na pojedine značajke nagrađenog teksta.

»Nesvakidašnjost ove knjige-molitvenika uvećavaju i sudbine ljudi koje se tematiziraju – riječ je o zatajnoj tragiци bunjevačkih Hrvata, naroda koji, sada već stoljećima, boraveći na rubu modernizacijskih procesa, postojano gubi vlastiti okvir i sadržaje postojanja, čije muke više borave u privatnim i obiteljskim naracijama, budući da ih je javnost, bez obzira na vrstu ili segment, po pravilu isključivala iz polja vidljivosti. Tomu pridonosi i jezik kojim se glavni lik, salašar Antun Horvat, obraća čita-

teljstvu – bunjevačka ikavica, govorni jezik dijela Hrvata u Bačkoj koji se do sada uvelike u javnosti negativno percipirao i često bivao predmetom poruga, koje su trpjeli i subjekti toga govora«, rekao je Žigmanov.

IZIŠLA KNJIGA

Inače, knjiga »Bunjevački Put križa – za osobnu pobožnost virujućeg svita« autora teksta Tomislava Žigmanova izišla je iz tiska u Velikom tjednu 2013. godine. Tekst prate fotografije križeva krajputaša Augustina Jurige, snimljenih u okolici Subotice, kao i crteži postaja Antuna Rudinskog. Pridržavajući se stroge forme ove pobožnosti, posve vjeran nosećim teološkim sastavnicama, Tomislav Žigmanov je s unosom etnografskih, krajolikih i povijesnih sadržaja bunjevačkih Hrvata sačinio »Bunjevački Put križa«. Na 117 stranica ove knjige-molitvenika uz tekst 14 postaja Puta križa nalaze se tekst i napjev po Lajči Budanoviću koji je po sjećanju zapisala Đula Milodanović, a notirao je Vojislav Temunović, rječnik manje poznatih riječi koji je sastavila Maja Buza, te mjestopisi objavljenih fotografija križeva.

Nakladnik je Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« iz Subotice, a knjiga je tiskana u 1000 primjeraka. Tekst na bunjevačkoj ikavici lektorirao je Zlatko Romić, a teološku redakciju potpisuju mr. sc. Andrija Anišić i mr.

th. Mirko Štefković. Knjigu je grafički oblikovao Tomislav Žigmanov, tehničku pripremu i prijelom teksta uradio je mr. sc. Ervin Čeliković, a korekturu Mirko Kopunović. Zaštitni znak projekta »Bunjevački put križa« osmislio je Darko Vuković iz Novog Sada. Svi suradnici na projektu pridonijeli su njegovoj realizaciji bez ikakve novčane naknade.

Knjiga će, prema pisanju portala ZKVH-a, najprije doći u ruke više od tristo podupiratelja i pretplatnika, upisanih u knjizi, koji su kupnjom knjige dali svoj prinos revitalizaciji vjerskog naslijeđa. Pretplatom na knjigu pomogli su obnovu Kopilovićevog križa na Somborskom putu između Male Bosne i skretanja za Tavankut, i obnovu raspela na Kalvariji u Bajmoku.

Knjiga se može kupiti po cijeni od 500 dinara (ili 50 kuna ili 10 eura). Svaka kupnja knjige pomaže obnovu navedenih križeva. »Bunjevački Put križa« moći će se kupiti u crkvama i od ljudi koji su radili na prikupljanju pretplatnika.

D. B. P.

BUNJEVAČKA NARODNA NOŠNJA (III. DIO)

Ženska nošnja

Piše: Kata Suknović, dipl. ing. za tekstilno inženjerstvo, tekstilno-strojarske struke

Sestre i brat, kraj 19. st. Iz fototeke Ante Pokornika

Ante Sekulić u svojoj knjizi »Bački Hrvati« navodi sljedeće: »Nošnja ima i svoje društveno značenje; pokazatelj je svakog člana zajednice i vanjsko obilježje njegova položaja u obitelji i društvu. Ženska bunjevačka nošnja kao i u ostalih hrvatskih žena pokazivala je životnu dob, promjene u životu od djetinjstva, djevojaštva, zaruka i udadbe, poslije svadbe do materинства, zrele dobi i udovišta.«

Dakako, i njezin je izvorni, »starovinski« oblik pod različitim društvenim okolnostima poprimio određene preinake. Ipak se pretpostavlja kako su se poneki dijelovi izvornog oblika narodnog ruha održali do danas. Tako je npr. »suknena pregača« po svoj prilici osobitost koja se povezuje s utjecajem dinarskih elemenata narodnih nošnji. Značajno je napomenuti kako je ovo izvorno, »starovinsko« narodno ruho izrađivano od pređe i

tkanine ručno proizvedenih u svakome domaćinstvu.

U vremenu kada je »starovinsko« ruho još bilo u uporabi pojavljuju se i novi oblici tkanina, dekoracijskih elemenata i krojnih dijelova koji su kao takvi nastali pod utjecajem novih, promijenjenih društvenih okolnosti. Pojava

»svilenih ruva« kao i onih bogato ukrašenih »šlingom« znak su utjecaja građanske mode i uporabe novih, industrijskih materijala.

Razlici između radnog i svečanog ruha pridonosila je kvaliteta izrade, kvaliteta i vrsta materijala kao i ponešto drugačiji krojni oblici.

Ženska košulja izvorno se izrađivala od lanenog i konopljinog platna, da bi kasnije u uporabu ušlo i pamučno platno. *Milko Cepelić* u Subotičkoj Danici 1919. g. ističe: »A da se i ne spominje da je naše kućevno tkanje kud i kamo jače i tvrđe od onoga kupovnoga, osobito je do pet i više puta tajnije ono naše od lana i konoplje, nego li ovo od dućanskog pamuka.« Svečana je košulja izrađivana od najfinijeg platna koje se nazivalo »tanki«, prema nitima zvanim »tančica« i »začunčanica«. Na oplećcima i rukavima bile su najbogatije izvezene. Rukavi su završavali nabranim i lepršavim »taclijama«, vezenim i šupljikastim zarukavljem, obrubljenim iglom šivenim čipkama tzv. »kericama«. Svakidašnje košulje uglavnom su imale zakrpe i rukave do lakata.

Poziv za »Liru naivu 2013.«

Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica »Ivan Kujundžić« pri Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« Subotica upućuju poziv za jedanaesti susret pjesnika Vojvodine pod nazivom »Lira naiva 2013.«.

Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u istoimenoj zbirci. Pokrajinski susret pjesnika »Lira naiva 2013.« bit će 25. svibnja 2013. godine u Subotici.

Pjesme i prijavu (s kraćim životopisom te fotografijom/portret) treba poslati do 1. svibnja 2013. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica, ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com. Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381 64 211 31 86.

Bunjevačka ženska košulja s čunčanim motivima, iz fototeke Kate Suknović

U SUSRET PETIM »DANIMA A. G. MATOŠA I DR. JOSIPA ANDRIĆA« U PLAVNI

Svrha i značenje manifestacije

Peti po redu »Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića« bit će održani 27. i 28. travnja 2013. godine u Plavni, u organizaciji HKUPD-a »Matoš« Plavna i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice. Budući da manifestacija poprima međunarodni karakter, a da ima još uvijek nekih nedoumica o njezinoj svrsi i značenju, pokušat ćemo pojasniti neke detalje i ukazati na značenje ovoga događaja u Plavni i u kulturnom prostoru Hrvata u Vojvodini.

»Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića« zamišljeni su kao interdisciplinarna manifestacija koja bi trebala sadržati elemente etnografije, etnologije, povijesti, kulturologije, teologije te književnoznanstvenoga pristupa. Zbog ovakvog naziva moglo bi se pretpostaviti da se ova manifestacija svodi samo na *Matoša* i *Andrića*, što nije bila zamisao HKUPD-a »Matoš«. U svakom slučaju ova dva hrvatska velikana u središtu su ovoga

skupa, ali svake se godine ovi »Dani« trebaju obogaćivati novim sadržajima i tematikom te pamćenjem povijesti, koja je prilično zanemarena i često krivo interpretirana u ovome kraju.

Plavna je idealno mjesto za ostvarenje ove ideje jer su Matoš, a pogotovo Andrić, duboko vezani uz ovo malo podunavsko selo, koga pred župnom crkvom sv. Jakova krasi bista dr. Josipa Andrića, djelo *Neste Orčića*, a u čijoj je blizini davno stanovao Matošev djed *Grga*, učitelj i kantor. Tu su rođeni i Matošev otac i Andrićeva majka, čime Plavanjci trebaju biti ponosni. Zahvaljujući Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata, koji pruža maksimalnu stručnu pomoć u organizaciji »Dana«, ova manifestacija ima sigurnu budućnost.

U tijeku je priprema za ovogodišnje Dane A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića i do sada je utvrđeno da će na ovoj dvodnevnoj manifestaciji sudjelovati, osim djelatnika Zavoda,

i dr. *Sanja Vulić* iz Zagreba s temom »Književnik Josip Andrić«, te jedan predavač iz Društva Antuna Gustava Matoša iz Tovarnika koji će govoriti o Matošu. Kao što je uobičajeno nastupit će tamburaši, ovog puta iz Tavankuta, a bit će izvedena i jedna dramska predstava. Bit će riječi i o hrvatskim velikanima u Vojvodini čije se stoljetne obljetnice obilježavaju ove godine, a kao što je već ustaljeno organizirat će se i likovna kolonija udruge »Cro Art« iz Subotice. Po prvi puta bit će priređena izložba o *Juliju Njikošu*, zaslužnom muzikologu, skladatelju i dirigentu i prijatelju Plavne, koji je boravio više puta u ovome mjestu i stekao simpatije mještana, pogotovo svojim predavanjem o Andriću na prvim Danima.

Na svojevrsan način ovaj dvodnevni program trebao bi biti prinos obilježavanju 200. obljetnice sadašnje župne crkve sv. Jakova, čija će glavna proslava biti 25. srpnja 2013.

godine na spomendan ovoga sveca i zaštitnika Plavne.

Nadamo se da će ova dva događaja probuditi pojedince u ovom malom mjestu iz letargije, pesimizma i nezainteresiranosti za kulturu i duhovnost te da će se makar netko vratiti knjizi ili se aktivirati u jedinoj udruzi kulture u Plavni – HKUPD »Matoš«. Pogotovo što se očekuje da će ova manifestacija biti na višoj umjetničkoj i znanstvenoj razini. Ona bi trebala biti primjerom uspona i porasta kulturne svijesti u hrvatskoj zajednici u Vojvodini. »Naša će umjetnost biti nacionalna tek kad bude europska«, upozoravao je svojedobno A. G. Matoš, a tome je težio i dr. Andrić, koji je u svojoj autobiografiji još davno rekao: »Kao što je kod Poljaka *Chopin* umjetnički formirao mazurku, a kod Nijemaca *Johann Strauss* valcer, tako sam ja u 50 dosad skladanih vlastitih kola ostvario tip umjetničkog formiranja našeg narodnog plesa. Takve moje skladbe su nova tečevina kulture Bunjevaca i Šokaca.«

Z. Pelajić

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Seminar »Stvaranje kazališta« na otočiću Galovac

Hrvatska matica iseljenika i ove godine organizira seminar »Stvaranje kazališta« koji će biti održan od 13. do 21. srpnja 2013. godine na otočiću Galovac u zadarskom akvatoriju. Seminar je prilika za glumce, redatelje, kazalištarce svih uzrasta, učitelje i dramske pedagoge, recitatore da usavrše svoje kazališno umijeće i steknu nova znanja uz druženje i rad! Seminar

vodi redateljica i dramska pedagoginja *Nina Kleflin*.

Program je podijeljen u prijedpodnevni teoretski dio s audio vizualnim materijalima i poslijepodnevni praktični dio. Seminar završava izvođenjem predstave domaćeg autora, kako bi polaznici pred lokalnom publikom primijenili usvojena znanja.

Polaznici će biti smješteni u obnovljenom franjevačkom

samostanu u dvokrevetnim sobama s kupaoicom. HMI pokriva troškove seminara, a polaznici plaćaju samo smještaj (oko 35 eura, odnosno 250 kuna po danu – puni pansion: doručak, ručak i večera).

Prijave se primaju do 1. srpnja 2013. godine. Rezervirajte svoje mjesto na adresu:

Hrvatska matica iseljenika
Trg Stjepana Radića 3
10000 Zagreb Croatia

ili na e-mail adresu voditeljice projekta Nives Antoljak: nives@matis.hr.

Za više informacija www.matis.hr.

PROSLAVLJEN USKRS DILJEM VOJVODINE

Čuvari Božjeg groba

Subotica

Tavankut

Srijemska Mitrovica

Najveći kršćanski blagdan – Uskrs proslavljen je i među Hrvatima u katoličkim crkvama diljem Vojvodine. Uskrsno bdjenje je u središtu ovoga blagdana. U toj noći prisutno je iščekivanje Kristova uskrsnuća u bdjenju Crkve koja čeka objavu svjetla Gospodnjega. U Subotici, Tavankutu, Srijemskoj Mitrovici i Srijemskim Karlovcima postoji tradicija da se povodom Uskrsa organizira-

Srijemski Karlovci

ju čuvari Božjeg, odnosno Isusova groba.

U Subotici od pedesetih godina prošloga stoljeća počasnu stražu, čisto vjerničku, uz Kristov grob u katedrali sv. Terezije Avilske daju momci odjeveni u crna odijela iz narodne nošnje bunjevačkih Hrvata. Uzimaju na lijevu ruku traku Papine zastave i bijele rukavice. Momci daju počasnu stražu u smjenama od Velikog petka i Veliku subotu cijeli dan, do obreda uskrsnog bdjenja.

U Tavankutu je ove godine obilježeno dva desetljeća od kako je obnovljen običaj čuvanja Božjeg groba u župnoj crkvi Srca Isusova.

U župi Srijemski Karlovci je u posljednjih desetak godina obnovljena tradicija da se organiziraju »Čuvari Isusova

groba« odjeveni u posebna odijela (nalik na rimske vojnike), koji su se smjenjivali ispred Isusova groba čuvajući ga od Velikog petka, kad je Isus položen u grob, pa sve do slavlja Vazmenog bdjenja.

U Srijemskog Mitrovici postoji također duga tradicija čuvara Božjeg groba. Čuvari su odjeveni u narodnu nošnju srijemskih Hrvata i imaju koplja s hrvatskom trobojkom pri vrhu.

H. R.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 5. do 11. travnja

5. TRAVNJA 1956.

U subotičkoj općini ukinute su otkupne postaje koje su više od jednog desetljeća bile sinonim prinudnog otkupa poljoprivrednih proizvoda od ovdašnjih seljaka.

5. TRAVNJA 1960.

Umrle je *Ibolya Ferenci*, prva-kinja Drame na mađarskom jeziku subotičkog Narodnog kazališta. Tijekom svoje glumačke karijere ostvarila je pedesetak značajnih uloga u djelima mađarskih, hrvatskih, srpskih i inozemnih dramskih autora. Rođena je 26. veljače 1915.

6. TRAVNJA 1527.

Austrijski car *Ferdinand Habsburški* uputio je pismo *Jovanu Nenadu Crnom* koji se samoproglasio carem. U pismu mu garantira da će ubuduće teritorij kojim vlada biti pod carskom, odnosno bečkom zaštitom.

6. TRAVNJA 1941.

Dvadeset i četiri divizije njemačkog *Wermachta*, prema zapovijedi *Adolfa Hitlera*, iznenada i bez objave rata napada Kraljevinu Jugoslaviju. Dio borbenog zrakoplovstva prelijeće preko zračnog prostora Subotice bombardirajući ciljeve na cijelom teritoriju zemlje, a mjestimice i subotičku okolicu. Gradom su zavlada li neizvjesnost, strepnja, strah...

7. TRAVNJA 1790.

Bačka županija je pozvala Gradsko vijeće Subotice da sve spise u svezi s premjerenjem zemljišta, pravednijem

oporezivanju, popisom življa i dr. otpremi u županijsko sjedište, kako bi se tamo kao glavni razlog raskola između vladara i nacije uništili, odnosno spalili. Izvršavanjem ove zapovijedi nanescena je golem šteta povijesti, znanosti i kulturi Subotice i cijele regije, koja je uljudbeno na nju bila upućena.

7. TRAVNJA 1944.

Gradskoj upravi u Subotici proslijeđena je naredba Vlade Mađarske o formiranju posebnog logora za Židove radi temeljitog »čišćenja« zemlje. »Židove treba sprovesti u logore, njihove stanove zaključati, radnje zapečatiti, a novac i dragocjenosti uzeti na čuvanje«. Ne zadugo, na prostoru stare carinarnice, u blizini teretnoga kolodvora, ustrojen je židovski je geto.

8. TRAVNJA 1941.

Objavljeno je prvo neslužbeno izvješće o bombardiranju Subotice 6. travnja. Prvo se zbililo u 13,30 kada je grad nadlijetalo osam lovaca-bombardera i bacalo zapaljive bombe i granate. Drugo je uslijedilo u 14,15, tada je osam lovaca tipa Messerschmitt mitraljiralo grad. Poginule su tri osobe, a ranjeno ih je šest.

9. TRAVNJA 1954.

Reorganizirano je subotičko Narodno kazalište – Népszínház. Broj uposlenika je s 229 sveden na 151. U teatru od tada djeluju tri umjetnička ansambla: Hrvatska drama, Mađarska drama, Orkestar i zbor, te administrativno i tehničko osoblje.

9. TRAVNJA 1999.

Umro je *Károly Brindza*, novinar, publicist, spisatelj, pripadnik naprednog radničkog pokreta, sudionik NOP-a, neko vrijeme jedan od urednika dnevnika »Magyar Szó«, potom tjednika »Dolgozók«. Napisao je i objavio desetak knjiga pretežito monografsko-povijesnog karaktera.

9. TRAVNJA 1926.

Prigodom gostovanja u Subotici sarajevsko pjevačko društvo »Gajret« je, osim održavanja nekoliko koncerata, s kompletnim zborom od 100 članova posjetilo grob istaknutog subotičkog svećenika, rodoljuba i kulturnog djelatnika *Paje Kujundžića*.

10. TRAVNJA 1946.

Utemeljeno je Hrvatsko kulturno društvo u Subotici. Među ostalim i *Književni odjel*, u njemu je krajem godine oformljeno Uredništvo, a ono će početkom iduće godine pripremiti i objaviti prvu svesku književnog časopisa »Njiva«. Pojavila se posljedice novogodišnjih blagdana, siječnja 1947. U prvom i jedinom broju, na 64 strane objavljena su dvadeset i dva priloga iz pera sedamnaest autora. Urednici su bili *Matija Poljaković* i *Balint Vujkov*. Prema njihovoj zamisli u »Njivi« se trebao ostvariti stvaralački susret spisateljskih, uredničkih i nakladničkih nasada međuratnih časopisa »Bunjevačko kolo« i »Klasje naših ravni«, s novim književnim stremljenjima i naraštajem. Ovakav

pokušaj uspostave književnog i kulturnog kontinuiteta nije se svidio novim vlastima, a razorne posljedice poruke poslane sa zaustavljanjem »Njive«, u pojedinim se krugovima provlače do danas.

10. TRAVNJA 2002.

Ravnatelj subotičke tvrtke »Birografika« i zagrebačke »Radin« potpisali su ugovor o osnutku nove tvrtke pod nazivom »Rotografika«. Nova tvrtka je prva u Srbiji uvela višebojni rototisk visoke kvalitete.

11. TRAVNJA 1786.

Kraljevsko namjesništvo Ugarske prihvatilo je prijedlog subotičkih vlasti o gradnji novog zdanja gimnazije. Zbog previsokih troškova i malog broja đaka, grad je zatražio ukidanje Gramatikalne škole, s obrazloženjem da navodno opada zanimanje roditelja i đaka za latinskim jezikom, budući da njemački »sve više ulazi u modu«. Prijedlog je odlučno odbijen.

11. TRAVNJA 2006.

Državni tajnik za osnovno školsko obrazovanje i predškolski odgoj Vlade Republike Hrvatske dr. sc. *Nevio Štetić* i predsjednik Udruge Lijepa naša dr. sc. *Ante Kutle* stigli su u dvodnevni posjet Subotici. S predstavnicima ovdašnje lokalne samouprave i prosvjetnim djelatnicima vodili su razgovore o obrazovanju i odgoju, te posjetili neke osnovne škole i dječje ustanove.

ŠTO VOLITE KUHATI, PODIJELITE S NAMA!

Hrvatska u sjećanjima

Rođena je u Markušici, nedaleko od Vinkovaca. Još kao mala došla je s roditeljima na ove prostore. Manda Stantić je umirovljenica kojoj niti jedan dan nije isti. Baka je jednog unuka koji je u Americi.

Manda je jedna suvremena baka po mnogo čemu. Spremna je puno toga novoga naučiti, obrazovati se. Ovo možemo potkrijepiti primjerom kako je odlučila naučiti raditi na kompjutoru. Isprva je to djelovalo kao veliki izazov i nevjerica, u smislu da

neće umjeti, da to nije za nju, no unuk ju je potaknuo. Želja da ga čuje i vidi prevladala je tu naizgled nepremostivu barijeru. Tako da se sada, kada god njemu ili njoj vrijeme dozvoljava, vide i čuju.

Redovito je u kontaktu s unukom Dariom putem skypea. Preporučuje svima da se što prije kompjutorski obrazuju, godine ne smiju biti problem. Na sve ovo dodaje: »Nije u pitanju samo naučiti ostvariti kontakt, spoznala sam puno novih stvari, svaki dan naučim nešto novo, otkri-

jem nešto što bi bilo interesantno, stječem nova saznanja. Puno toga me interesira, u stanju sam provesti i po par sati tragajući za meni nepoznatim pojmovima, a sve u želji da saznam više. Mislim da ovim vježbam i svoje moždane stanice. Na koncu, imam rodbinu i prijatelje koji imaju svoje mail adrese i također se služe skypeom, te volim uputiti koji mail ili se čuti još s nekim tko mi i nije tako blizu.«

Kada priča o sjećanjima na Hrvatsku i tamošnji život, kaže da je to dosta bližje, jer je bila mala. Posjeduje mnoge fotografije koje je podsjećaju na taj period, na salaš i imanje. Roditelji su se nastanili u Skenderovu, pokraj Tavankuta. Voljela je ta prostiranja, te njive pod kukuruzom i žitom, miris svježeg sjena. Rana jutro na salašu, sve je to dio uspomena. Još se sjeća kako je pomagala roditeljima. Unatoč tomu što je bila uposlena, rado je išla na salaš. Voljela je baviti se oko pčela s ocem, vrtlariti, obrezivati vinograd ili voćke. Sve je to ona naučila. Manda nam kaže da i danas voli vinograd, no više nije pri takvoj snazi pri kakvoj je nekoć bila.

Kada ima vremena, a gleda da dobro rasporedi svoje vrijeme, voli ići u duge šetnje, voli čitati knjige. Iako kaže da je dosta knjiga pročitala, ipak dodaje da »knjiga nikada dosta i učenja nikada dosta. Kada sam svladala prva slova, mama, koja je također voljela čitati, dala mi je na dar knjigu 'Moć zemlje' od Janka Matka. Od tada pa do danas sam ljubiteljica hrvatske književnosti, mada uživam čitati, ni sama ne znam po tko zna koji put, svjetske klasi-

DIJELIMO S VAMA DANAŠNJI RECEPT SA SLIKOM!

KROASANI

Potrebni sastojci:

70 dag brašna
1 svježi kvasac
1 žlica soli
200 ml jogurta
300 ml mlijeka
2 jaja
25 dag maslaca

Priprema:

Pripremite kvasac da se diže u 3 dcl mlijeka s žličicom šećera. Kad se dignu umiješaj-

ke«. Poezija koju je pisala kao mlada pohranjena je u jednom kutu ormara. Manda također voli križaljke i svakodnevno ih rješava. Bavila se jogom, te i dan-danas još vježba, nastoji održati formu, koliko je to za njene godine moguće.

Kuhinja nije njeno omiljeno carstvo, jednostavno nikada nije provodila puno vremena u kuhinji. Umije kuhati, no ne gubi mnogo vremena u kuhinji, jednostavna je i praktična, voli jednostavne stvari. »Ne radi se tu sada o jednoličnoj i dosadnoj prehrani, ali pravim hranu koja ne iziskuje mnogo pripreme.«

Kada je prehrana u pitanju, u mnogo čemu je promijenila svoje životne navike. Iako smatra da nikada nije pretjevala u nekoj hrani, posebice masnoj i kaloričnoj, prihvatila je izmjene u svome jelovniku, shvaća više nego ikada koliko hrana može biti lijek, ali u isto vrijeme i otrov.

»Ovo nije ništa novo, bitno je samo da li ćemo prije ili kasnije usvojiti neke prehrambene navike, jer što prije to učinimo, to je bolje za naše zdravlje.«

Piše i uređuje: Branka Dulić

te s brašnom, soli, jogurtom i jajima. Tijesto treba biti mekano, ostavite ga da se diže oko sat vremena, zatim ga podijelite na 8 dijelova. Svaki dio razvaljajte u krug i slažite na krug (tanjur) 1/7 maslaca i tako dok sve ne

posložite. Napravite rolat od posloženih krugova i presjecite na 4 dijela, od kojih se svaki razvalja u krug i presječe na 8 trokutića od kojih se rolaju kiflice. A može se rolat presjeći i na dva dijela, pa razvaljati u veliki krug koji podijelite na 16 trokutića. Pecite na 200 stupnjeva oko 20-25 minuta. Po želji premazati žumanjkom i posipati sezamom... Može se puniti slanim ili slatkim nadjevom. U receptu su bez nadjeva.

Priča nam da se osjeća bolje i vitalnije, tu jesu neke godine, ali čovjek treba nastojati proživjeti ih što bolje i kvalitetnije. »Nitko drugi neće skrbiti za vas ako vi sami ne preuzmete inicijativu ili stvari u svoje ruke. Puno toga nije u našim rukama, iako mi mislimo da jest, ali bar ono što jest i na što možemo utjecati, treba isto tako što prije primijeniti.«

»Nekoć je naša prehrana bila nešto sasvim drugo, nije bilo toliko konzervirane hrane, prepune aditiva, umjetnih sladila, boja. Više smo se kretali, više smo radili, tro-

šili smo kalorije, a nije bilo ni kompjutera koji su danas mnoge generacije posjeli pred ekrane i vezali ih za sjedalački način života. Ne možemo se oduprijeti napretku, no treba gledati biti umjeren u svem tom konzumerizmu današnjice, jer će nas progutati sva ta tehnika. Naravno, ne možemo vraćati vrijeme, treba ići naprijed, no uvijek je dobro sve umjereno.«

Što na koncu što reći, bilo je ugodno, bilo je poučno i djeluje lako primjenljivo, potrebna je samo volja i želja za promjenama.

JP SUBOTICA-TRANS

TELEFON: +381 24/555-466, FAX 556-548,
ta.sutrans@gmail.com www.sutrans.rs

BAVARSKA

Prvosvibanjski program 27. 4.-2. 5. 2013.

Aranžman obuhvaća:
 Prijevoz turističkim autobusom na danoj relaciji
 Smještaj u hotelu u Münchenu na bazi 2x ND
 Smještaj u hotelu u Garmisch-Partenkirchenu na bazi 1x ND
 Pratitelj grupe - vodič
 Lokalni vodič za Salzburg, München
 Međunarodno zdravstveno osiguranje DDOR
 Dodatno osiguranje prtljaga DDOR
 Troškove organizacije

Cijena aranžmana: 235 eura

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

ZONSKA SMOTRA DRAMSKOG STVARALAŠTVA AMATERA VOJVODINE

Plasirali se Sončani i Somborci

Na prijedlog selektora, dramaturga *Slobodana Govorčina* iz Novog Sada, predstava dramske sekcije KPZH »Šokadija« iz Sonta »Dovedeni, zatečeni i naši« autora teksta i redatelja *Ivana Andrašića* plasirala se na Zonsku smotru dramskog stvaralaštva amatera Vojvodine. Smotra će se održati u Novom Bečeju u terminima raspoređenim od 5. do 11. travnja. »U okvirima tradicionalnog, donekle arhaičnog i ponegdje neartikuliranog

jezika glumci su prikazali specifičnu uzdržanost od emocija s jedne, i novog talasa ponašanja s druge strane, kao glavnu odliku odnosa u obitelji šezdesetih godina prošloga stoljeća, a što je bila osnovna ideja Andrašićeva. Pažnja je posvećena i kontrastu dekora i kostima. Doduše, na nekoliko krucijalnih pitanja nije odgovoreno ni tekstom ni igrom, ali je siže ipak vrlo jasan«, napisao je u izvješću selektor Slobodan Govorčin. Na ovu smotru plasirali su se i kazalištarci HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora s predstavom »Zoom, trash, boom« autora *Marka Lončara*, u režiji *Lee Jeftić*.

K. P.

ODRŽANA I. SJEDNICA SAVJETA MZ SONTA

Uredit će se dvorana Lovačkog doma

Na prvoj redovitoj sjednici Savjeta MZ Sonta jednoglasno je donesena odluka koja će istinski obradovati mnoge Sončane. Kako je obećano, nakon otvaranja nove pošte polazi se u rješavanje druge neuralgične točke ovoga mjesta, adaptacije i opremanja velike višenamjenske dvorane mjesnog Lovačkog doma u gradnji. Po odluci, formalni investitor je MZ Sonta, a radovi će biti financirani sredstvima iz proračuna Općine Apatin. Podsjetimo, kako smo već u nekoliko navrata pisali, u Sonti trenutačno ne postoji dvorana kapaciteta većega od stotinjak osoba, pa su skupove poput svadbi i domjenaka pojedinih institucija nakon velikih manifestacija Sončani prinu-

deni organizirati u susjednim mjestima - Svilojevu, Prigrevici ili Apatinu. Izglasovana je i nepopularna, ali neophodna mjera usklađivanja cijene pijaće vode s cijenama na razini Općine Apatin, koja će dovesti do poskupljenja sa sadašnjih 24 na 32 dinara po prostornom metru. Uveden je i mjesečni paušal po vodomjeru u iznosu od 50 dinara, kako bi se osigurala sredstva za redovitije održavanje istih. Polemike su izazvali prijedlozi za sastav povjerenstava koja će raditi u ovom mandatu u sklopu Savjeta. Najviše nesporazuma izazvalo je inzistiranje šefa mjesnih naprednjaka *Dragana Radojevića* na izboru više članova iz redova SNS-a, tako da su ove odluke donesene preglasavanjem.

I. A.

Na Tekije »Za naše dobro«

Kalendar događanja u biskupijskom svetištu Gospe Snježne na Tekijama i ove će godine obogatiti niz od pet dvodnevni duhovnih susreta za odrasle, koji će biti upriličeni u travnju, svibnju, lipnju, rujnu i listopadu. Susreti pod nazivom »Duhovna obnova za naše dobro« održavat će se prvog vikenda u mjesecu, a predvodit će ih rezidencijalni svećenici, redovnici i biskupi.

Prva ovogodišnja duhovna obnova započet će u subotu 6. travnja u 16 sati, čime će istodobno biti službeno označen i početak ovogodišnjeg hodočašća i bogoslužja na Tekijama. Duhovnu obnovu i liturgijska slavlja predvodit će preč. *Stjepan Klaić*, župnik župe sv. Petra apostola u Indiji.

Program susreta:

SUBOTA, 6. TRAVNJA

Tema: Vjera u Godini vjere
16.00: Prilika za sv. ispovijed
16.30: Molitva krunice
17.00: Sv. misa
18.00: Duhovno-animacijski program

NEDJELJA, 7. TRAVNJA

Tema: Marija u Godini vjere
16.00: Prilika za sv. ispovijed
16.30: Molitva krunice
17.00: Sv. misa
18.00: Euharistijsko klanjanje

Obavijest

Skupština grada Subotice, na sjednici održanoj 28. 3. 2013. godine, donijela je Odluku o prihvatanju Prijedloga odluke o izmjeni i dopuni Statuta grada Subotice i o upućivanju na javnu raspravu.

Uvid u tekst Prijedloga odluke o izmjeni i dopuni Statuta grada Subotice svaka zainteresirana osoba može izvršiti u uredu Tajništva Skupštine grada Subotice koji se nalazi u zgradi Gradske kuće u Subotici, Trg slobode 1, I. kat, ured broj 124 (ulaz iz Strossmayerove ulice), do 19.4. 2013. godine svakog radnog dana od 8,00 do 15,00 sati.

Tijekom javne rasprave svaka zainteresirana osoba može u pogledu teksta Prijedloga odluke o izmjeni i dopuni Statuta grada Subotice zatražiti objašnjenje od tajnika Skupštine grada Subotice.

Pismeni prijedlozi i primjedbe na Prijedlog odluke o izmjeni i dopuni Statuta grada Subotice dostavljaju se tajniku Skupštine grada Subotice najkasnije do isteka razdoblja određenog za javnu raspravu.

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Ivan Andrašić

Ovca nije zahtjevna

Mnoge stare priče skriva jedna poveća kartonska kutija s uredno posloženim, još starijim fotografijama, u obiteljskoj kući *Stipana* i *Andrije Andrašića* u Strossmayerovoj ulici u Sonti. Na jednoj od njih prikazan je Stipan iz mladih dana na jednom, danas u Sonti već pomalo zaboravljenom poslu.

TRADICIONALNO ŠIŠANJE OVACA

Na starinski način, klečeći, započinje sa šišanjem ovce. »Nekada je u Sonti uzgajan popriličan broj ovaca. Svaka paorska kuća imala je bar po nekoliko grla ovih mirnih životinja, a bogatiji domaćini držali su i po nekoliko desetina ovaca. Ovčetina je bila dosta zastupljena u prehrani, a šišanjem bi se dobivala sirova vuna, koju su žene prerađivale u našim kućanstvima«, prisjeća se Stipan. Uzgoj ovaca nije bio kompliciran, jer je ova životinja relativno skromnih zahtjeva u odnosu na ostale. Ipak, jedan zahvat ili postupak, striža ili šišanje ovaca, za mnoge je zahtjevan, a za starije i pretežak. »Ovce smo počinjali šišati obično poslije Mladoga

Uskrsa. Ovisno o vremenskim uvjetima, nekada smo taj posao ostavljali za svibanj, a dešavalo se da ih šišamo čak i početkom lipnja«, priča Stipan. Sam zahvat šišanja obavljao se ručnim škarama. Kod striže ručnim škarama, gotovo je nemoguće ošišati ovcu ako vuna nije »podrasla«. Striža bi se obavljala tako što bi se ovca za početak posjela na trticu. »To nije bio ni malo lagan posao. Dok je otac bio u snazi, ja sam mu samo pomagao, a kasnije sam taj posao preuzeo od njega. Ovcu bih obarao tako što bih joj jednom rukom uhvatio prednju, a drugom rukom stražnju nogu, i to obje lijeve ili obje desne, i lagano bih ju podignuo, a potom pažljivo spustio ledima na tlo. Prednji dio ovce bih uspravio tako da ona 'sjedi' na trtici. Jednom rukom bih pridržavao glavu i vrat, a drugom bih je šišao škarama. Šišanje bih započinjao od trbuha i tu bih osobito morao paziti na vime i sise, kako ne bi došlo do ozljeđivanja. Nakon trbuha šiša se vrat pa lijeva strana, potom leđa, pa druga strana, tako da se završava s desnom stražnjom nogom i repom. Ovaj posao bio je vrlo naporan, a pokraj dobre tjelesne spreme trebalo

je imati i oštre škare«, pojašnjava Stipan. No, nije sve baš tako jednostavno kako Stipan priča. U cijelom postupku vrlo je bitan sam pristup životinji. Kako bi ovca bila što mirnija, treba izbjegavati sve nagle pokrete, povlačenja i sl. Jače povlačenje vune i napinjanje kože može prouzročiti ozljedu kože. Osobito treba paziti da se ovca ne povlači za noge, jer u tom slučaju počinje s refleksnim trzajima, koji itekako mogu ozlijediti šišača. Tijekom šišanja ovcu treba držati samo za jednu nogu i to bez bespotrebnog potezanja.

SUVREMENI PRISTUP

Danas je šišanje ovaca olakšano uporabom električnih škara. Postupak je isti, a ukoliko su noževi na škarama ispravno podešeni i ukoliko pažljivo pratimo liniju tijela, opasnost od posjekotina je manja nego kod uporabe ručnih škara. No, u sonćanskim kućama nema više ovaca ni približno broju iz vremena kad je ova fotografija nastala. Nema ni onih starih paorskih kuća. »Prošla su vremena svaštarenja, u današnjim uvjetima moguće je opstati samo ukрупnjavanjem proizvodnje u jednoj ili eventualno u dvije grane. Prestar sam da ulazim u krupne poslove, a iskreno rečeno i financijski preslab.

Još veći problem je što država nikako ne štiti proizvođače, pa u toj situaciji caruju prekupci i preprodavci. Tako ni u našoj kući danas ne držimo ovce. I brat i ja smo već zašli u godine kad baš i nismo za tu vrstu posla, a mladi se za njega baš ne otimaju«, kaže Stipan. U obiteljima više i ne postoji potreba za uporabom vune koja bi se prerađivala. Prvo, jačanjem tekstilne industrije u bivšoj državi SFRJ, a potom ubacivanjem jeftinih kineskih odjevnih proizvoda na naše tržište, proizvodi iz kućne radinosti su skroz potisnuti. »Poslije šišanja ovaca majka bi potreban dio vune ostavljala za kućnu preradu, a ukoliko bi bilo viška, prodali bismo ga otkupljivačima. Majka i baka bi tu vunu prale i prerađivale, dio i farbale, pa bi u dugim jesenskim i zimskim večerima od nje plele pojedine odjevne predmete. Veste tada ispletene još i danas nosim, osobito zimi. Nema im ravna, izuzetno su tople. Isto tako, vunu su upredale u niti, tanje ili deblje, pa bi od njih na starinskom razboju, stativama, tkale platna za dalju uporabu i prekrasne ćilime, ćilimce, torbice i ostale kućne potrepštine, koje su nekada bile u svakodnevnoj uporabi, a danas su već rijetkosti, koje svakako treba očuvati kao naše etno-blagu«, završava priču Stipan.

OČNA KUĆA
optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

Zeka iz Hrvatskog nacionalnog vijeća

Hrvatsko nacionalno vijeće je za uskrсне blag-dane obradovalo mališane iz vrtića te učenike od prvog do četvrtog razreda koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u Subotici, ili predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u Vojvodini, osiguravši im slatke darove. Paketi slatkiša su s radošću prihvaćeni i sa željom i nadom da će ih Zeko i dogodne pohoditi.

Nesvakidašnja podjela darova u Sonti

Za učenike od 1. do 4. razreda, polaznike izbor-nog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti, nastavnica Tamara Jakšić je uz pomoć svojih kolegica Kate Tadijan i Biljane Ribić organizirala veselu podjelu darova kojoj su prisustvovali i Sveti Nikola i Zeko. Ubrzo je uz pomoć djece riješen nes-porazum te se Sveti Nikola povukao i dopustio Zeki da nestrpljivoj djeci uruči darove.

I. A.

SLJEDEĆEG TJEDNA ROKOVI ZA NATJEČAJE

»Zlatna ribica« i »Bogatstvo različitosti«

Draga djeco, osobito vi koji volite pisanu riječ ili likovni izričaj, želim vas podsjetiti da idućeg tjedna istječu rokovi na dva natječaja o kojima smo vam ranije pisali.

»Zlatna ribica«

Ponedjeljak, 8. travnja, posljednji je dan za predaju radova na X. natječaju literarnih i novinarskih radova »Zlatna ribica«, koji organizira Hrvatska matica iseljenika, podružnica Rijeka. Podsjetimo se ovogodišnjih tema: za literarne radove - »Iz daljine slušam riječi domovine« a za novinarske radove - »Običaji od starine štit su jaki moje domovine« te »Običaji kraja mojih predaka«. Radove treba slati isključivo putem elektroničke pošte (e-mail: muzej@matis.hr), a ako vas interesiraju još neki detalji u vezi ovog natječaja, potražite 518. broj Hrvatske riječi od 1. ožujka i pročitajte na Hrckovim stranama.

Izvučene nagrade Kviza »Čitam i skitam«

121 nagrada za vrijedne čitatelje

Utorak točno u podne, baš kao u nekom romanu, u prepunoj čitaonici Gradske knjižnice izvučene su nagrade Kviza za poticanje čitanja »Čitam i skitam«. Točno 2. travnja, na Međunarodni dan dječje knjige i 208. rođendan Hansa Christiana Andersena, svjetski slavnog danskog pisca bajki, završen je dvomjesečni kviz organiziran za učenike osnovnih škola subotičke općine.

Ove je godine kviz bio nešto drukčiji nego prethodnih godina, bolje rečeno suvremeniji, što se, sudeći po komentarima koje su djeca slala s upitnicima, izuzetno svidjelo svim sudionicima. Kao prijatelj kviza Erste banka je potpomogla da se kviz napravi u ovoj novoj online formi. Interes je bio zadovoljavajući, jer je na sajt knjižnice pristiglo oko 850 potpunjenih upitnika.

Kviz je organiziran na sva tri službena jezika Grada Subotice - hrvatskom, srpskom i mađarskom, a posve-

ćen je Godini braće Grimm, odnosno 200. obljetnici od prvog izdanja Grimmovih bajki. Sva pitanja u kvizu bila su posvećena ovim velikanima ili nekoj od njihovih bajki, kao i sama završna priredba.

Najprije su mali čitatelji imali prigodu uživati u interesantnom programu koji je za njih pripremio poznati subotički dječji glumac Branislav Trifković. Potom je uslijedilo izvlačenje 120 nagrada + glavna - bicikl. Jedni drugima dijelili su sreću, odnosno - knjige, laptop torbe, USB memorije, školski pribor, Mc Donalds obroke, ulaznice za Dječje kazalište i ZOO vrt, nagradne izlete, loptu, rolere, kreativne pakete, mnoštvo paketa slastica i grickalica i na kraju bicikl, koji je dobila Milica Čoban iz Osnovne škole »Kizur Ištvan«... bilo

je uzbudljivo i veselo.

Popis dobitnika nagrada možete pročitati na sajtu Gradske knjižnice www.subiblioteka.rs

ali i na Dječjem odjelu. Naravno, izvješća su poslata i u škole i medijima pa se interesirajte, ukoliko već niste doznali rezultate izvlačenja.

Do nekog novog kviza ili natječaja pozdravljam vas iz Gradske knjižnice ulomkom iz himne Kviza »Čitam i skitam«:

Čitaj, skitaj, knjigu pitaj!
Pođi s njom na putovanje
Družite se na tom putu
Jer ti knjiga daje znanje!

»Bogatstvo različitosti«

»Bogatstvo različitosti« je naziv međunarodnog literarnog, novinarskog i likovnog natječaja koji po prvi puta organizira Osnovna škola »Matija Gubec« iz Tavankuta. Tema novinarskog rada je »Kako nas različitosti obogaćuju«, a literarnog i likovnog »Nijedan čovjek nije otok«.

Natječaj je otvoren do srijede, 10. travnja, a radove možete slati poštom:

OŠ »Matija Gubec«

(za natječaj: »Bogatstvo različitosti«)

Marka Oreškovića 11a

24214 Donji Tavankut

ili na e-mail adresu: osmgubec@eunet.rs

Detalje natječaja pročitajte u 520. broju Hrvatske riječi od 15. ožujka na Hrckovim stranama.

Želimo vam puno sreće, a mi ćemo vas, kako ste već i navikli, svakako obavijestiti o rezultatima ovih natječaja.

**PETAK
5.4.2013.**

06:10 Trenutak spoznaje
06:45 TV Kalendar
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:55 ZABA EU
10:00 Leben auf dem Fluss 5
10:45 Vijesti iz kulture
11:00 Skica za portret
11:10 Preuredi pa prodaj! 5
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:18 Vrijeme
12:20 TV Kalendar
12:35 Prkosna ljubav, telenovela
13:20 Dr. Oz 3, talk-show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:29 Vrijeme sutra
14:35 Drugo mišljenje
15:05 Znanstvena petica
15:35 TV Kalendar (R)
15:55 Kralj vinograda 1, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:45 HAK - promet info
17:50 Putem europskih fondova
18:10 Iza ekrana
18:50 manjinski MOZAIK
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:09 ZABA EU
20:10 Hrvatskifilm
21:45 Kennedyjevi
22:35 Dnevnik 3
22:55 Vijesti iz kulture
23:08 HAK - promet info
23:15 Slovenka, film
00:45 Opsjednuta Sarah, film
02:10 Dr. Oz 3, talk-show
05:10 Preuredi pa prodaj! 5

05:30 Leben auf dem Fluss 5, serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
07:30 Šaolinski paževi
07:55 Teletubbies
08:33 Amika
08:45 H2O Uz malo vode! 1, serija za djecu
09:10 Školski sat: "Pazi, snima se!"
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Bio sam Faust tinejdžer, film
12:20 Reprizni program
13:20 Opsjednuta Sarah, američki film
14:45 Degraasi 2,

serija za mlade
15:10 Školski sat: "Pazi, snima se!"
16:00 Regionalni dnevnik (kod. na sat.)
16:35 Dolina sunca, serija
17:20 Novi klinici s Beverly Hillsa 4, serija za mlade
18:05 Briljanteen
18:45 Crtani film
19:00 Mala TV
19:30 Svijet čokolade, dokumentarna serija
20:00 Luciano Pavarotti, dokumentar
21:00 Downton Abbey 3, serija
22:05 Knjiga ili život
22:35 Opera box
23:10 Lewis 5, mini-serija
00:45 Peti dan, talk show
01:50 Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
02:30 Tračica 4, serija
03:15 Seks i grad 6, humoristična serija
03:45 Noćni glazbeni program - spotovi
04:30 Noćni glazbeni program - spotovi
05:45 Kraj programa

7:15 Animanijaci, crtana serija
7:40 Super Loonatics, crtana serija
8:05 TV izlog
8:20 Kako vrijeme prolazi, serija
9:30 TV izlog
9:45 Sila, serija
10:55 Nikita, serija
11:50 In Magazin
12:35 TV izlog
12:50 Zauvijek susjedi, serija
13:20 Ninja ratnici, serija
13:50 Nikita, serija
15:50 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In Magazin informativna emisija
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan, humoristična serija
21:00 Policijska akademija, igrani film
22:50 Klopka za milijunaša, igrani film
0:40 Analiziraj ono, igrani film
3:00 Ezo TV, tarot show
4:30 Dnevnik Nove TV R
5:20 Kraj programa

05:00 RTL Danas, informativna emisija
05:35 Ruža vjetrova, dramska serija
06:25 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija
06:50 Moji džepni ljubimci, animirana serija
07:10 Yu-Gi-Oh!, animirana serija
07:35 Virus attack
08:05 Cobra 11
09:05 Cobra 11, akcijska serija
10:25 Ekkluziv Tabloid, magazin
10:50 Ruža vjetrova
12:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
13:05 Nebo i zemlja, dramska serija
14:50 Cobra 11, akcijska serija
15:55 Cobra 11, akcijska serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, zabavna/ obrazovna emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas
19:10 Ruža vjetrova, dramska serija
20:00 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
21:10 Nebo i zemlja
22:25 Nebo i zemlja
23:05 Eurojackpot
23:10 Nebo i zemlja
23:45 Posrednik, igrani film
01:35 Zbogom ljubavniče, igrani film, kriminalistička komedija
03:05 RTL Danas

**SUBOTA
6.4.2013.**

06:08 Drugo mišljenje
06:43 TV Kalendar
06:55 Knjiga ili život
07:25 Iza ekrana
08:00 Hrvatska kronika BiH
08:20 Sinovi Katie Elder, film
10:15 HAK - promet info
10:20 Kućni ljubimci
10:50 Vijesti iz kulture
11:05 Normalan život, emisija o obitelji
12:00 Dnevnik 1
12:20 TV Kalendar
12:35 Veterani mira, emisija za branitelje
13:20 Duhovni izazovi
13:50 Prizma, multinacionalni magazin
14:35 Eko zona
15:05 Reporteri
16:00 Prašumski gremlini

s Jave, dokumentarni film
17:00 TV Kalendar
17:12 HAK - promet info
17:15 Znanstvene vijesti
17:20 Kulturna baština: Muzej turizma - Opatija
17:35 Ivanjski svati, emisija pučke i predajne kulture
18:05 Lijepom našom: Buje
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:15 Do posljednjeg zbora
22:05 Dnevnik 3
22:25 Vijesti iz kulture
22:33 Sport
22:36 Vrijeme sutra
22:38 HAK - promet info
22:40 Rat i mir, mini-serija
00:22 Specijalno vaspitanje, film
02:07 Sinovi Katie Elder, film
04:07 Prašumski gremlini s Jave
05:57 Lijepom našom: Sopron

04:45 Spektar, unutrašnjopolitički magazin
05:30 Leben auf dem Fluss 5
06:15 Hamtaro
06:35 Moj mali planet
06:40 Wot wot's
06:50 Matkova čudovišta
07:05 Merlin 3
07:50 Novi klinici s Beverly Hillsa
08:30 Babybonus
09:00 Mala TV
09:30 Teletubbies
10:00 Tajna, film
11:40 Sedma struja, film
13:10 Posljednja prilika, film
14:38 Luciano Pavarotti, dokumentarni film
15:40 Obrtnik i partner
16:10 Koncert zabavne glazbe
17:30 Športski prijenos ili snimka
18:15 Rukomet Hrvatska - Mađarska
20:05 Fugu - A Taste to Die For, dokumentarni film
21:00 El Cantante, film
22:45 Simfonijski orkestar HRT-a
23:45 Svemir 2
00:30 Tračica 4, serija
01:10 Seks i grad 6
03:38 Glazbene emisije iz arhiva HTV-a

05:30 In magazin
06:15 Okusi Hrvatske
06:45 TV Izlog
07:00 Animanijaci,

07:30 Ninja kornjače, crtana serija
08:00 Beyblade
08:25 Metal Master
08:25 Winx Club
08:50 Power Rangers Samurai
09:20 Power Rangers Samurai
09:45 Larin izbor
11:45 Analiziraj ono, film
13:45 Godišnji odmor snova, film
15:40 Provjereno, informativni magazin
16:40 Lud, zbunjen, normalan
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Lud, zbunjen, normalan
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Do kraja, film
22:05 Misionar, film
23:55 Smrtonosna bitka film
01:45 Zavjet šutnje, film
03:30 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV
05:50 In magazin R

06:20 RTL Danas informativna emisija
06:55 Bibin svijet, serija
07:30 Yu-Gi-Oh! animirana serija
08:20 Virus attack
08:40 Uvrnuti čupavci animirana serija
09:20 Učilica, kviz za djecu
09:55 Galileo, zabavna/ obrazovna emisija
11:05 Nebo i zemlja, dramska serija
12:30 Fantastični gospodin Lisac - TV premijera, film
14:15 Hotel za pse, igrani film, obiteljska komedija
16:10 Koledžicom po svijetu, prilično zabavna emisija
17:10 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija
17:45 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 Galileo, zabavna/ obrazovna emisija
20:00 Na kraju svijeta, film
23:00 Tropska grmljavina, film
00:55 Virus, film, horor
02:45 Astro show, emisija uživo
03:45 RTL Danas, informativna emisija

NEDJELJA
7.4.2013.

07:18 TV Kalendar
 07:30 Duhovni izazovi
 08:05 In Which We Serve, film
 09:55 HAK - promet info
 10:00 ni DA ni NE: Rafinerija nafte Sisak
 10:50 Vijesti iz kulture
 11:05 Ubojstvo, napisala je - serija
 12:00 Dnevnik 1
 13:25 Rijeka: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Mir i dobro
 15:40 Divlji u srcu 5, serija
 16:30 Vrtlarica
 17:00 TV Kalendar
 17:12 HAK - promet info
 17:15 Moj život, britanski film
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:15 Sve u 7!
 21:10 Odmori se, zaslužio si V
 21:50 Damin gambit, talk show
 22:35 Dnevnik 3
 22:55 Vijesti iz kulture
 23:03 Sport
 23:06 Vrijeme sutra
 23:08 HAK - promet info
 23:10 Putem europskih fondova
 23:30 Moj život, film
 01:20 Piedone d'Egitto, film
 03:05 Ubojstvo, napisala je 9
 03:55 Skica za portret
 04:10 Divlji u srcu 5, serija
 05:00 Sve u 7!, kviz

06:25 Veterani mira
 07:10 Moomini, serija
 07:35 Gradić Wakkaville
 08:00 Europski koncert
 Berlinske filharmonije iz Madrida
 09:00 Piedone d'Egitto, film
 10:47 Biblija
 10:57 Zagreb (Granešina): Misa, prijenos
 12:05 Baran, iranski film
 13:40 Do posljednjeg zbora
 15:25 Babybonus
 16:00 Olimp - emisija o sportu
 16:55 Mirogoj: Jom HaSoa - Dan stradanja Židova u holokaustu
 17:40 Obećana zemlja, dokumentarni film
 18:30 Znanstvena petica
 19:05 Magazin LP
 19:30 Svijet čokolade, dokumentarna serija
 20:00 Trinaest dana, film

22:30 Samac, film
 00:10 In Music Festival
 Jarun '11. - Cypress Hill 68'
 01:18 Svemir 2, serija
 02:03 Tračerica 4
 02:43 Seks i grad 6, humoristična serija
 03:30 Seks i grad 6, humoristična serija
 04:08 Noćni glazbeni program - spotovi
 05:08 Noćni glazbeni program

06:10 Angie, serija
 06:40 Zauvijek susjedi
 07:20 TV Izlog
 07:35 Ninja kornjače
 08:05 Beyblade
 Metal Master
 08:30 Winx Club
 09:00 Power Rangers
 Samurai
 09:25 Power Rangers
 Samurai
 09:50 Larin izbor
 12:35 Godišnji odmor snova, film
 14:40 Tko je Harry Crumb?, film
 16:35 In magazin vikend
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 In magazin vikend - nastavak
 17:35 Lud, zbunjen, normalan
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Policijska akademija, film
 21:55 Nije zlato sve što sjja, film
 00:00 Do kraja, film
 01:50 Misionar, film
 03:30 Smrtonosna bitka film
 05:05 Angie, serija
 05:30 Dnevnik Nove TV

05:50 RTL Danas, informativna emisija
 06:30 Bibin svijet
 07:05 Yu-Gi-Oh!
 08:20 Virus attack
 08:40 Uvrnuti čupavci
 09:25 Galileo
 10:35 Koledžicom po svijetu, prilično zabavna emisija
 11:35 Smrtonosnih 60 dokumentarna emisija
 12:10 Smrtonosnih 60 dokumentarna emisija
 13:00 Fantastični gospodin Lisac, igrani film
 14:45 Hotel za pse, igrani film, obiteljska komedija

HRT2 10.04.2013. 17:25
 ZVONKO BOGDAN:

Bunjevačko prelo, 2. dio

Još pod dojmom prekrasnih bunjevačkih napjeva kojih smo se prisjetili u 1. dijelu koncerta ZVONKA BOGDANA, eto i drugog dijela tog tradicionalnog događaja, koji je ovaj umjetnik održao u Lisinkom 3. veljače ove godine. Rođen u Somboru, Zvonko Bogdan, od 2009. počasnici građanin Subotice, pjevač je tradicionalnih pjesama vezanih uz bunjevačke Hrvate. Cijenjeni je skladatelj, pisac tekstova i promicatelj narodne glazbe te strastveni ikavac. Uz pratnju dvadeset i jednog

vrhunskog tamburaša te uz pomoć subotičkih veterana iz Subotice i Tavankuta, dočarao nam je Sombor iz pedeset i neke, izvodeći najljepše mađarske i rumunjske romanse, starogradske pjesme i sevdalinke. Koncert, u organizaciji Culmene d.o.o., posvetio je bunjevačkom prelu koje se u Bačkoj priredivalo u zimsko, pokladno vrijeme. Na prela u Suboticu i Sombor dolazili su Bunjevci s okolnih salaša, u bunjevačkim narodnim nošnjama, priredivali su se igrokazi, pjevali su i plesalo do zore, tamburaši su se nadsviravali, a igrači nadigravali. Bar dio te povijesti bunjevačkih Hrvata, doživio je Lisinski, a uz HTV2 i vi.
 Redatelj: Zoran Nikolić
 Producent: Rajka Gržin
 Urednik: Lejdi Oreb

16:40 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
 17:40 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:10 Galileo
 20:00 Nebo i zemlja, dramska serija
 22:15 CSI: Miami serija
 23:55 CSI: Miami serija
 00:50 Virus, igrani film
 02:30 Astro show
 03:30 RTL Danas, informativna emisija
 04:05 Kraj programa

17:40 HAK - promet info
 17:50 Slatko ludilo 1, dokumentarna serija
 18:20 Puna kuća Raftera
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:09 ZABA EU
 20:10 TV Bingo
 20:35 Potrošački kod
 21:10 Nulta točka, politički talk-show
 22:20 Dnevnik 3
 22:40 Vijesti iz kulture
 22:48 Sport
 22:51 Vrijeme sutra
 23:00 Na rubu znanosti
 23:55 Bez oduševljenja, molim! 8
 00:25 Gracein izbor - priča o ljubavi, film
 01:55 Zločinačke nakane 6, serija
 02:40 Lovci na natprirodno
 03:25 Dr. Oz 3, talk-show
 04:05 Skica za portret
 04:15 Jelovnici izgubljenog vremena
 04:35 Reprizni program
 05:25 Preuredi pa prodaj! 5

06:15 Prkosna ljubav
 07:00 Mala TV
 07:30 Crtana serija
 07:55 Teletubbies, animirana serija
 08:20 Amika, serija za djecu i mlade
 08:45 H2O Uz malo vode! 1, serija za djecu
 09:10 Školski sat
 10:00 Dolina sunca, serija
 10:45 Trinaest dana, film
 13:15 Gracein izbor - priča o ljubavi, film
 14:45 Degraasi 2, serija za mlade
 15:10 Školski sat
 16:00 Regionalni dnevnik

16:30 100% poduzetnik
 16:35 Dolina sunca, serija
 17:25 Lijepom našom: Buje
 18:25 Generacija Y: Snovi, dokumentarni film
 19:00 Crtani film
 19:10 Mala TV
 19:40 Svijet čokolade, dokumentarna serija
 20:10 Turistička klasa
 20:45 Dear Frankie, britanski film
 22:30 Zakon i red: Zločinačke nakane 6, serija
 23:15 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 6, humoristična serija
 23:40 Lovci na natprirodno 6, serija
 00:25 Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
 01:10 Tračerica 4, serija
 01:55 Mučke 1A, humoristična serija
 02:25 Noćni glazbeni program
 04:25 Noćni glazbeni program

07:40 Animacijaci
 08:05 Super Loonatics
 08:30 TV izlog
 08:45 Kako vrijeme prolazi
 09:55 TV izlog
 10:10 Larin izbor
 12:10 In magazin vikend
 12:55 Zauvijek susjedi
 13:30 Ninja ratnici, serija
 14:00 Nikita
 15:50 Ninja ratnici
 16:20 Zauvijek susjedi
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Lud, zbunjen, normala

20:55 Sila
22:00 Larin izbor
23:00 Večernje vijesti
23:20 Mentalist
0:20 Vikinške sage, film
01:55 Živa meta
02:45 Mentalist
03:30 Nikita
04:50 Ezo TV, tarot show
05:50 Dnevnik Nove TV
06:40 In magazin vikend

06:10 RTL Danas, informativna emisija
06:45 Ben 10: Ultimate Alien
07:10 Moji džepni ljubimci,
07:30 Yu-Gi-Oh!
07:55 Virus attack
08:25 Cobra 11
09:25 Cobra 11
10:40 RTL Extra Magazin
11:30 Ruža vjetrova
12:40 Nebo i zemlja
13:40 Nebo i zemlja
14:50 Cobra 11,
15:55 Cobra 11
16:55 RTL 5 do 5, Informativna emisija
17:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova
21:00 Nebo i zemlja
22:20 RTL Vijesti, informativna emisija
22:45 Zakon ulice - film
01:05 CSI: Miami
01:55 CSI: Miami
02:45 Astro show
03:45 CSI: Miami, kriminalistička serija
04:35 RTL Danas, informativna emisija

UTORAK 9.4.2013.

06:10 Znanstvena petica
06:45 TV Kalendar
06:57 100% poduzetnik
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:55 ZABA EU
10:00 Leben auf dem Fluss 5
10:45 Skica za portret
11:00 Vijesti iz kulture
11:10 Preuredi pa prodaj! 5
11:33 Preuredi pa prodaj! 5
12:00 Dnevnik 1
12:35 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 3, talk-show

14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:29 Vrijeme sutra
14:35 Među nama
15:05 Kulturna baština
15:20 Fotografija u Hrvatskoj
15:35 TV Kalendar
15:55 Kralj vinograda 1, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:40 HAK - promet info
17:50 Slatko ludilo 1
18:20 Puna kuća Raftera
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:09 ZABA EU
20:10 Paravan
21:05 Ciklus hrvatskog filma: Vlak bez voznog reda
23:10 Dnevnik 3
23:30 Vijesti iz kulture
23:38 Sport
23:41 Vrijeme sutra
23:43 HAK - promet info
23:50 The Killer Inside Me, film
01:35 Opasna priznanja, film
03:05 Zločinačke nakane 6,
03:50 Lovci na natprirodno 6, serija
04:35 Dr. Oz 3, talk-show
05:15 Skica za portret
05:25 Preuredi pa prodaj! 5, dokumentarna serija

05:30 Leben auf dem Fluss 5, dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav, telenovela
07:00 Mala TV
07:30 Crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Amika, serija za djecu i mlade
08:45 H2O Uz malo vode! 1
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Dear Frankie, film
12:30 Glazba, glazba...
12:40 Obrtnik i partner
13:15 Opasna priznanja, film
14:45 Degraasi 2, serija za mlade
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 100% poduzetnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:20 Damin gambit
18:00 ni DA ni NE: Proizvodnja krzna
18:50 Crtani film
19:10 Mala TV:)
19:40 Svijet čokolade, dokumentarna serija
20:10 20 godina Porina, zabavna emisija
21:00 Najbolji tim, film
22:55 Zločinačke nakane 6
23:40 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 7
00:05 Lovci na natprirodno 6, serija

00:50 Zvezdana vrata: Svemir 2
01:35 TračERICA 4, serija
02:20 Mučke 1A, humoristična serija
02:50 Noćni glazbeni program

07:05 Animanijaci
07:30 Animanijaci
07:55 Super Loonatics
08:20 TV izlog
08:35 Kako vrijeme prolazi
09:45 TV izlog
10:00 Sila
11:10 Larin izbor
12:10 In magazin
12:55 Zauvijek susjedi
13:30 Ninja ratnici
14:00 Nikita, serija
15:50 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:55 Sila, serija
22:00 Larin izbor
23:00 Večernje vijesti
23:20 Mentalist
00:20 Luda braća, film
02:15 Živa meta, serija
03:05 Mentalist, serija
03:50 Nikita, serija
04:35 Ezo TV, tarot show
05:35 Dnevnik Nove TV
06:25 IN magazin

05:20 RTL Danas
06:00 Ruža vjetrova,
06:50 Ben 10: Ultimate Alien
07:15 Moji džepni ljubimci
07:35 Yu-Gi-Oh!
08:00 Virus attack
08:30 Cobra 11
09:30 Cobra 11
10:50 Ekkluziv Tabloid
11:15 Krv nije voda, serija
12:25 Ruža vjetrova, dramska serija
13:30 Nebo i zemlja, dramska serija
14:50 Cobra 11
15:55 Cobra 11
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova
21:00 Nebo i zemlja
22:20 RTL Vijesti

22:40 Zgodna i ne(zgodna), igrani film
00:20 Zakon ulice - igrani film
02:40 Astro show, emisija uživo
03:40 RTL Danas

SRIJEDA 10.4.2013.

06:10 Među nama
06:45 TV Kalendar
06:57 100% poduzetnik
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:55 ZABA EU
10:00 Leben auf dem Fluss 5, dokumentarna serija
10:45 Skica za portret
11:00 Vijesti iz kulture
11:10 Preuredi pa prodaj! 5, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:37 Prkosna ljubav
13:25 Dr. Oz 3, talk-show
14:05 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:29 Vrijeme sutra
14:33 Riječ i život, religijski program
15:03 Najava programa
15:05 Alpe Dunav Jadran
15:35 TV Kalendar
15:55 Kralj vinograda 1
16:45 Hrvatska uživo
17:40 HAK - promet info
17:41 Skica za portret
17:52 Slatko ludilo 1, dokumentarna serija
18:20 Puna kuća Raftera
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:09 ZABA EU
20:15 Globalno sijelo
20:45 Sibirski trans, dokumentarni film
21:30 Horizonti, vanjskopolitički magazin
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
22:56 Vrijeme sutra
22:58 HAK - promet info
23:05 Drugi format
00:25 Martha, Ruth and Edie - američki film
02:00 Lovci na natprirodno 6, serija
02:45 Dr. Oz 3, talk-show
05:25 Preuredi pa prodaj! 5, dokumentarna serija
05:25 Najava programa
05:30 Leben auf dem Fluss 5, dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav

07:00 Mala TV
07:30 Crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Amika
08:33 Amika, serija za djecu i mlade
08:45 H2O Uz malo vode! 1
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Ciklus hrvatskog filma
12:40 Eko zona
13:10 Martha, Ruth and Edie - film
14:45 Degraasi 2, serija za mlade
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 100% poduzetnik
16:35 Dolina sunca
17:25 Zvonko Bogdan: Bunjevačko prelo
18:30 Glazba, glazba...
19:00 Mala TV:
19:30 One Man And His Campervan, dokumentarna serija
19:55 Večeras
20:00 Nogomet, Liga prvaka - emisija
23:15 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 7
23:45 Lovci na natprirodno 6, serija
00:30 Zvezdana vrata: Svemir 2
01:15 Capri 1, serija
02:00 Mučke 1A
02:30 Noćni glazbeni program - spotovi
04:30 Noćni glazbeni program

07:05 Animanijaci
07:30 Animanijaci
07:55 Super Loonatics
08:20 TV izlog
08:35 Kako vrijeme prolazi
09:45 TV izlog
10:00 Sila, serija
11:10 Larin izbor, serija
12:10 In magazin
12:55 Zauvijek susjedi, serija
13:30 Ninja ratnici, serija
14:00 Nikita, serija
15:50 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:55 Sila, serija
22:00 Larin izbor, serija
23:00 Večernje Vijesti
23:20 Mentalist, serija
00:20 Crni kolovoz, igrani film

02:25 Živa meta, serija
03:25 Mentalist, serija
04:10 Nikita, serija
04:55 Ezo TV, tarot show
05:55 Dnevnik Nove TV
06:45 IN magazin R

05.30 RTL Danas, informativna emisija
06.05 Ruža vjetrova
06.55 Ben 10: Ultimate Alien
07.20 Moji džepni ljubimci
07.40 Yu-Gi-Oh!
08.05 Virus attack
08.35 Cobra 11
09.35 Cobra 11
10.55 Ekkluziv Tabloid
11.20 Krv nije voda, serija
12.30 Ruža vjetrova
13.35 Nebo i zemlja
14.50 Cobra 11
15.55 Cobra 11
16.55 RTL 5 do 5, Informativna emisija
17.10 Galileo
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 RTL Vrijeme
19.10 Krv nije voda
20.00 Ruža vjetrova
21.00 Nebo i zemlja
22.05 RTL Vijesti
22.20 Mentalist
23.20 Mentalist
00.15 Zgodna i ne(zgodna), igrani film
01.55 Astro show, show
02.55 RTL Danas

**ČETVRTAK
11.4.2013.**

06:10 Riječ i život
06:45 TV Kalendar
06:57 100% poduzetnik
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:55 ZABA EU
10:00 Ecopia - Inteligeng Building, Sustainable Living
11:00 Vijesti iz kulture
11:10 Preuredi pa prodaj! 6, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:37 Prkosna ljubav
13:25 Dr. Oz 3, talk-show
14:05 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:29 Vrijeme sutra
14:33 Trenutak spoznaje
15:05 Pozitivno
15:35 TV Kalendar
15:55 Kralj vinograda 1
16:45 Hrvatska uživo
17:40 HAK - promet info
17:41 Skica za portret
17:52 Slatko ludilo 1, dokumentarna serija
18:20 Puna kuća Raftera
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:09 ZABA EU
20:10 Od 6 mjeseci do 3 godine, dokumentarni film
20:45 Spektar
21:35 Paralele, vanjskopolitička emisija
22:05 Pola ure kulture

22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:16 Vrijeme sutra
23:18 HAK - promet info
23:25 Spread, američki film
01:00 Matroni et moi, kanadski film
02:40 Lovci na natprirodno 6, serija
03:25 Dr. Oz 3, talk-show
04:05 Reprizni program
04:55 Skica za portret
05:05 Jelovnici izgubljenog vremena
05:25 Preuredi pa prodaj! 6, dokumentarna serija

05:30 Leben auf dem Fluss 5
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
07:30 Crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Amika
08:33 Amika
08:45 H2O Uz malo vode! 1, serija za djecu
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 McBride: Ubojstvo poslije ponoći, američki film
13:05 Matroni et moi, kanadski film
14:45 Degrassi 2
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:20 Transsibirska željeznica, dokumentarni film

18:05 Globalno sijelo
18:30 Turistička klasa
19:00 Mala TV:
19:30 One Man And His Campervan, dokumentarna serija
20:00 Top Gear 15
21:00 Nogomet, Europska liga - prijenos utakmice
23:20 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 7
23:50 Lovci na natprirodno
00:35 Zvezdana vrata: Svemir 2, serija
01:20 Capri 1, serija
02:05 Mučke 1A
02:35 Noćni glazbeni program

07:05 Animanijaci
07:30 Animanijaci
07:55 Super Loonatics
08:20 TV izlog
08:35 Kako vrijeme prolazi, serija
09:45 TV izlog
10:00 Sila, serija
11:10 Larin izbor, serija
12:10 In magazin
12:55 Zauvijek susjedi, serija
13:30 Ninja ratnici, serija
14:00 Nikita, serija
15:50 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV

20:05 Lud, zburjen, normalan
20:55 Sila, serija
22:00 Provjereno
23:05 Večernje Vijesti
23:25 Mentalist, serija
00:25 Nick i Noah: Spoj za jednu noć, film
02:05 Živa meta, serija
02:55 Mentalist, serija
03:40 Nikita, serija
04:25 Ezo TV, tarot show
05:25 Okusi Hrvatske
05:50 Dnevnik Nove TV
06:40 IN magazin

05.40 RTL Danas
06.20 Ruža vjetrova
07.10 Ben 10: Ultimate Alien
07.35 Moji džepni ljubimci
07.50 Yu-Gi-Oh!
08.15 Virus attack
08.45 Cobra 11
11.10 Ekkluziv Tabloid
11.30 Krv nije voda
12.45 Ruža vjetrova
13.45 Nebo i zemlja
14.50 Cobra 11
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 RTL Vrijeme
19.10 Krv nije voda
20.00 Ruža vjetrova
21.00 Nebo i zemlja
22.10 RTL Vijesti
22.30 CSI: NY
00.15 Mentalist
02.00 Astro show
03.00 RTL Danas

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

RUKOMET

Dobre poduke

SONTA – Mladi rukometaši RK Sonta nastavljaju s jakim prijateljskim utakmicama u svrhu priprema ekipe za odgovarajuće ligaško natjecanje. Ovoga su puta ugostili člana Prve lige Srbije, skupina sjever, ekipu RK Somborelektro, a rezultat je bio u drugom planu. Prvoligašu je poslužila za uigravanje varijanti, a domaćinima za privikavanje na stvarne utakmice, koje ih očekuju od jeseni. Razumljivo, meč je završen visokom pobjedom prvoligaša od 45 – 26, ali domaće čelništvo veseli podatak da je prvo poluvrijeme završeno puno blažim porazom od 17 – 24.

Šampionke rutinski

SONTA – Rukometašice ŽRK Sonta u 10. kolu prvenstva Treće lige Srbije - Srijem - Južna Bačka ugostile su ekipu lidera jesenskog dijela prvenstva, ŽRK Petrovaradin iz istoimenog mjesta. Šampionke, puno iskusnija, a i tjelesno jača ekipa, u prvom su poluvremenu bile vrlo ubjedljive. Iz minute u minutu povećavale su prednost, a na odmor se otišlo rezultatom 8 – 19. Druga dionica za Sonćanke je počela fantastično. U razdoblju od 31. do 41. minute Silvija Fabijanov je „zaključala vrata“ domaćih, a njezine suigračice napravile su seriju 8 – 1. Kad su se približile na opasnih 4 zgoditka razlike, na scenu stupaju suci i s nekoliko teških grešaka na štetu domaće ekipe unose nervozu u igru, a dva teška nasrtaja uz ozljede domaćih igračica ostaju nesankcionirana. Iskusne gošće ovakav dar su iskoristile i rutinski privele kraju utakmicu uz pobjedu od 22 – 31. Mlade i perspektivne Sonćanke pružile su svoj maksimum i oduševile publiku fanatičnom borbenošću, a za nijansu bolje od ostalih bile su Sanja Vidaković i Silvija Fabijanov.

I. A.

KARATE

Turnir u Šidu

ŠID – U subotu 30. ožujka u Sportskoj dvorani u Šidu, u organizaciji Karate kluba Šid iz Šida održan je osmi po redu tradicionalni kup u karateu. Na ovogodišnjem turniru sudjevalo je 284 natjecatelja u pojedinačnoj konkurenciji kate

i borbe i 24 ekipe u ekipnoj konkurenciji kate i borbe iz 11 karate klubova u Srbiji, dva kluba iz Republike Srpske i jedan karate klub iz Republike Hrvatske.

S. D.

Nastup na tromeču u Sloveniji

KRANJ, BEČEJ – Proteklog vikenda plivači Spartaka: Andrej Barna, Bojan Rašković i Filip Hunjadi nastupali su za reprezentaciju Srbije na susretu reprezentacija Srbije, Slovenije i Hrvatske koji je održan u Kranju. Susret je bio ekipnog karaktera, a plivači Spartaka ostvarili su odlične rezultate.

U subotu 30. ožujka u Bečeju je održan međunarodni plivački miting Star 2013 na kojem su sudjelovala 22 kluba s 427 natjecatelja iz: Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Rumunjske i Srbije. Plivači Spartaka osvojili su ukupno 20 medalja (7 zlatnih, 8 srebrnih, 5 brončanih).

JUDO

Dva juniora na državno prvenstvo u Nišu

KANJIŽA – Za vikend je u Kanjiži održano pojedinačno prvenstvo Vojvodine u džudou za juniore. Spartak je imao dva svoje predstavnika - Igora Batinicu i Jovana Vučetića, koji su se kvalificirali za predstojeće prvenstvo države u Nišu. Natjecatelje Spartaka je predvodio trener Milan Bogić.

ŠAH

Stjecanje iskustva

SUBOTICA – Šahovska momčad Zrinjskog sudjelovala je prošlog tjedna u prostorijama Židovske općine u Subotici na četveromeču s ekipama: Spartak 3, Umirovljenici i selekcijom domaćina. Iako nisu osvojili niti jedan bod, plavo-bijeli šahisti su zadovoljni nastupom u kojemu je primarni cilj bio stjecanje iskustva za predstojeća natjecanja u kojima bi trebali nastupati kao registrirana momčad s deset prijavljenih igrača. Sljedeći turnir iste četvorke planiran je u svibnju, a domaćin će biti ŠK Spartak.

NOGOMET

Pobjede Spartaka ZV i Bačke 1901

SUBOTICA – Nogometaši subotičkog Superligaša zabilježili su domaću pobjedu protiv Novog Pazara (2-0) u 20. ligaškom kolu, dok je momčad Bačke 1901 istim rezultatom slavila protiv Radničkog iz Kovina. Nastavku svojih ligaških natjecanja Spartak ZV je u srijedu igrao protiv Radničkog iz Niša, a Bačku 1901 očekuje gostovanje protiv Bilećanina u Sečnju.

JOSIP DEKIĆ, FIDE MAJSTOR I ŠAHOVSKI TRENER

Čarolija crno-bijelih polja

Za Somborski šahovski klub igrao je 15 godina, a prije desetak godina ponovno se vratio u taj klub kao trener

U biografiji FIDE majstora *Josipa Dekića* iz Berega upisano je da je jedini u Vojvodini s titulom FIDE trenera. Dugogodišnji uspješni šahovski trener izveo je generacije mladih šahista, među kojima danas ima igrača s titulama FIDE majstora i internacionalnih majstora. Bio je trener mlade reprezentacije Srbije i vođa puta najboljih šahista na europskim i svjetskim natjecanjima. Kao trener pet godina bio je angažiran u Sloveniji. Na prijedlog Šahovskog saveza Vojvodine imenovan za glavnog koordinatora u akciji uvođenja šaha u škole. Za postignute izuzetne rezultate u oblasti sporta nagrađen je 2000. i 2003. godine od Izvršnog vijeća AP Vojvodine. Trener godine u Somboru bio je 2009. godine, a u Apatinu 2010. Trener je Somborskog šahovskog kluba i aktivni šahist.

STRUČNJAK ZA ŠAMPIONE

Šah je Josip naučio kao sedmogodišnjak, a na prvom natjecanju sudjelovao je s trinaest godina 1973. godine i to kao član reprezentacije Sombora. Poslije toga napravio je pauzu i okrenuo se stolnom tenisu. »Šahovski klub iz Berega počeo je 1975. godine službeno se natjecati i praktički do tada mi nismo imali klub za koji bi mogli natjecati se. Somborski šahovski klub, koji je bio u Prvoj vojvodanskoj ligi, 1979. godine je tražio omladince, sjetili su se mene i kako sam dobro

odigrao, sljedeće godine igrao sam seniorsku ploču. Za Somborski šahovski klub neprekidno sam nastupao od 1980. do 1995. godine«, priča Dekić. Poslije somborskog kluba otišao je u beogradski Partizan, zatim u novosadski Agronom, a Somborskom šahovskom klubu vratio se 2001. godine. Treba dodati i da je Josip devet godina igrao mađarsku šahovsku ligu, a posljednje dvije godine igra za »Vinogradar« iz Kneževih Vinograda (Hrvatska), koji je član Druge lige – istok. Šahovska biografija Josipa Dekića toliko je puna podataka, da bi za nju trebalo nekoliko stranica teksta. Vraćamo Josipa na njegove šahovske početke i na to kako je naučio igrati šah. »Treniram sada *Vladimira Cvetkovića*, koji je drugi u Srbiji u kategoriji šahista do 14 godina. Igrom slučaja njegov djed po majci je mene u Beregu naučio igrati šah«, kaže Josip. Pojašnjava nam da je trenerski rad u šahu najkvalitetniji kada se radi »jedan na jedan«, a cilj dobrog trenera je odabrati talentirano dijete koje ima šanse postići rezultate. Josip u tome uspijeva i šahovski je trener koji ima najviše prvaka države od svih trenera u Srbiji. »Kroz klub prođe na stotine djece, neko završi na četvrtoj kategoriji, a neki ode dalje. Cilj mi je svima uliti ljubav prema šahu i da dostignu nivo igre koji im odgovara. Nekome je cilj pobijediti tatu, nekome biti prvak u školi, neko želi posta-

ti velemajstor. Posebno mi je drago što su djeca koju ja treniram uspješna i u drugim oblastima. Meni nije cilj da oni budu dobri samo u šahu, već i u obrazovanju i da svi završe barem fakultete«, kaže Josip, a da u tom cilju uspijeva dokaz su njegovi bivši i sadašnji učenici koji uspjehe nižu na studijama ili u znanostima kojima su se posvetili.

POSVEĆENOST IGRI NA 64 POLJA

Somborski šahovski klub danas je član Druge lige Srbije, a posljednje četiri godine drugoplasirani je u tom rangu natjecanja i praktički na korak do ulazanja u Prvu ligu. Nažalost, financije su veliki problem s kojim je suočen Somborski klub.

Iako, je u šahu uradio mnogo Josip Dekić kaže da je za njega i dalje izazov i zadovoljstvo trenerski posao. »Želim da ljepotu šahovske igre približim što većem broju ljudi. Šahu dnevno posvećujem desetak sati. Svake nedjelje se u svijetu odigra tri do četiri tisuće značajnih partija koje moram pregledati. Stalno se mora raditi i na materijalima koje priprema za treninge«, kaže Dekić koji se osim šaha bavi i poljoprivredom u rodnom Beregu.

ŠAH U ŠKOLAMA

Šah je od 2007. godine u škole uveden kao izborni predmet, što je po Josipovu mišljenju dobro, ali je loše

što za taj izborni predmet postoje dobri predavači. Na tu temu on je itekako kompetentan sugovornik, jer je na prijedlog Šahovskog saveza Vojvodine imenovan za glavnog koordinatora u akciji uvođenja šaha u škole. S *Dankom Bokanom* iz Novog Sada autor je udžbenika šaha za prvi razred osnovne škole kao izborni predmet i metodike za predavače. To je službeni udžbenik i metodika za šah kao izborni predmet. U pripremi je i udžbenik za drugi i treći razred. »Naša ideja bila je da učitelji predaju šah, jer oni najbolje poznaju djecu, imaju autoritet. Tamo gdje su učitelji to prihvatili, šah kao izborni predmet je zaživio. U Somboru je šah kao izborni predmet uveden jedino u Osnovnu školu 'Avram Mrazović' i to zahvaljujući učitelju *Milanu Momčiloviću*, i oko 70 mališana u toj školi izabralo je šah kao izborni predmet. Cilj učenja šaha u školama je da djecu prilagodimo načinu razmišljanja u šahu. Šah je igra u kojoj uvijek imaš sličan problem i na osnovi saznanja koje imaš taj problem pokušavaš riješiti. Poanta je da se praktično razmišljanje razvija na modelu šaha«, rekao je na koncu razgovora šahovski trener Josip Dekić.

Z. Vasiljević

POGLED S TRIBINA

Izjednačenost

Kada se uputi pogled na trenutačno stanje tablice 1. HNL, nakon već godinama i brojnih prvenstava neprikosnovenog Dinama, ugodno iznenađuje situacija u kojoj se nalaze tri momčadi od 2-4. mjesta. Hajduk, Lokomotiva i Rijeka imaju isti broj bodova (43) i do kraja nogometnog šampionata Hrvatske borit će se za dvije pozicije koje vode u Europu. Lijepo je kada prvenstvena utrka ima draž neizvjesnosti, osobito na hrvatskim nogometnim prostorima, gdje je već godinama unatrag uvijek isti scenarij. Dinamo prvi, Hajduk drugi, a ostali kako uspiju. No, ovoga puta Lokomotiva (druga momčad Dinama) i Rijeka (klub u privatnom vlasništvu talijanskog investitora) su zahvaljujući financijskim potencijalima svojih mecena ojačali igrački kadar i rezultat je odmah vidljiv. Mnogo osvojenih bodova i pozicija na tablici sve potvrđuju. Upravo zbog toga nam predstoji zanimljivo proljeće u 1. HNL, u kojemu ćemo svjedočiti neizvjesnoj borbi europskih pretendena. Istina, s obzirom kako se u polufinalu Kupa nalaze Hajduk i Lokomotiva, koji bi objektivno trebali izboriti prolaz u finale preko Slavena i Cibale, moglo bi doći do situacije da jednoj od ovih dviju momčadi i završna pozicija na tablici na koncu ne bude značila ništa više od nogometnog prestiža. No, naslov viceprvaka se ipak broji i vjerujemo kako će se i Splitsani i Zagrepčani boriti pošteno do posljednjeg kola, bez obzira na ishod rezultata u kup natjecanju.

Na koncu, treba uputiti pogled na još jednu tablicu. Tablicu nogometnih klubova čije omladinske škole proizvode najveći broj budućih nogometnih profesionalaca. Iza Ajaksa i Partizana, na trećem mjestu se nalazi omladinski pogon splitskog Hajduka, mjesto iznad četvrte Barcelone, nadaleko poznate po svojoj La Massiji iz koje je potekao i najbolji nogometaš svijeta Lionel Messi. Lijepo je znati kako i Hrvatska ima konja za ovu iznimno važnu utrku, osobito kada se znaju limitirani financijski potencijali današnjeg Hajduka. Najbolja potvrda kvalitete rada u omladinskom pogonu je sadašnja prva momčad bilih, koja se upravo zahvaljujući 'bilim tićima' drži u vrhu prvoligaške ljestvice. A kada oni još stasaju...

Brzo će biti prodani velikim momčadima!

D. P.

NOGOMET

Pobjede vodećih

Lider tablice Dinamo uvjerljivom pobjedom protiv Zadra (5-0) sve je bliži i matematičkoj potvrdi novoga naslova, dok je Hajduk teškom mukom svladao Zagreb (3-2) i ostao u utrci za drugu poziciju.

Ostali rezultati 25. kola 1. HNL: Lokomotiva – Inter 2:2, Rijeka – Slaven 2:1, Osijek – Istra 1961 0:4, Split – Cibalia 1:0.

Tablica: Dinamo 55, Hajduk, Lokomotiva, Rijeka 44, Split 41, Slaven 33, Istra 1961, Osijek 30, Zadar 24, Cibalia 23, Inter, Zagreb 22.

KOŠARKA

Liga za prvaka

Susretima prvoga kola započelo je natjecanje u Ligi za prvaka, službenom natjecanju za prvaka Hrvatske u muškoj košarci. Glavni favoriti za prva četiri mjesta koja vode u doigravanje za naslov su Cibona, Cedevita, Zadar i Split, sudionici ovogodišnje sezone regionalne ABA lige.

Rezultati 1. kola: Kvarner 2010 – Cibona 84:86, Jolly JBŠ – Zagreb 70:65, Alkar – Split 65:71, Cedevita – Zadar 79:84.

RUKOMET

Hrvatska – Mađarska

U sklopu kvalifikacija za plasman na EP u Danskoj iduće godine, Hrvatska i Mađarska će 4. i 6. travnja igrati dva susreta. U prvom je u Veszpremu domaćin bila Mađarska, a u uzvratu će kauboiji, nakon četiri godine, ponovno zaigrati u Zagrebu.

TENIS

Čilić 11, Vekić 88.

Prvi hrvatski reket Marin Čilić na najnovijoj ATP ljestvici zauzima 11. mjesto, Ivan Dodig je 53. dok su Ivo Karlović (136.) i Antonio Veić (147.) sve dalji od prvih 100 igrača svijeta. Mlada Osječanka Donna Vekić po prvi je puta postala najbolje plasirana hrvatska tenisačica i nalazi se na 88. mjestu. Petra Martić i Mirjana Lučić Baroni su 91. i 100. igračica WTA ranking ljestvice.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938.

Prhvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Izdaje se namješten stan na Proizivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel.: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Povoljno izdajem skladište i podrum kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Dvosoban stan od 60 m² Subotica – Zorka izdajem ili mijenjam za sličan u Novom Sadu. Tel.: 064 255 68 22.

Prodajem ediciju – Pet stoljeća hrvatske književnosti, izdanje 1965 god. Matica hrvatska. Tel.: 063 8886755 ili 064 2170160.

Ozbiljna, poštena, vrijedna žena srednjih godina brinula bi o starijoj osobi – radila bi u domaćinstvu – spremala, kuhala. Tel.: 064 4208423.

Prodajem Zastavu 10, 2008/5 godište. Registriran do 5/2013 godine. Ugrađen je plin. Od dodatne opreme ima alarm, centralnu bravu, radio, klimu, maglenke, tempomat. Uredno servisiran. Zadnji servis urađen 5.10.2012. godine. Cijena po dogovoru. Tel.: 064-1208170 i 024-525-373.

Prodajem sate: engleskog jezika, AutoCAD-a, ArchiCAD-a, 3Ds Max Desing-a. Tel.: 064/640-63-99.

Prodajem Nintendo Wii za 100 eura + 2 igrice. Tel.: 064/640-63-99.

Prodajem dva kauča i dvije fotelje, može i pojedinačno, usisavač Vox 1400W, žensku bundu od nerca boj 44. Tel.: 024/557-531 i 061/231-19-14.

U najljepšem dijelu Kertvaroša prodajem dio obiteljske kuće, poseban ulaz, cca 64m². Potrebna adaptacija. Cijena 14.000 eura. Postoji struja, voda, kanalizacija, mogućnost priključka na plin. Tel.: 024-572-875, 063/8838747.

Prodajem umjetničku sliku »Sofa« – ulje na platnu akademskog slikara Tilića. Cijena 1.500 eura. Tel.: 065 429 4097.

Povoljno izdajem veliko dvorište pogodno za parkiranje kamiona, većih vozila pa čak i za auto-plac, kod autobusnog kolodvora u Subotici, čuvano 0-24 h. Tel.: 064/9640745.

Prodajem stambeno poslovni prostor u strogom centru Subotice – Petra Drapšina 2, u površini od cca 48 m². Tel.: 063/75-44-440.

Prodajem Kirbi nov, neraspakovan, sentria mikron magic, hepa filtration with mikroalergen technology. Cijena 950 eura. Tel.: 0652190496.

Prodaju se tvornički univerzalni skoro nov cirkular, nov el. šporet s ravnom pločom HANSA, ZOB, spavaća starinska bunjevačka soba i oprema, nošnje, trpezarijski stol, stolice, tepih i sl. i moderna venčanica. Tel.: 060053570 ili 024-532570.

Prodajem bilijar stol – karambol iz 1875. godine, antikvit, veoma očuvan s 3 x 3 kugle od original slonovače. Rezervna čoja iz Amerike. Od 1983. godine uopće nekoršten, za 3500 eura. Tel.: 024-572-875 ili 063-8838747.

Izdaje se dvosobni namješten stan na Proizivci. Tel.: 069 - 2887213.

Prodajem priručnike za pripremu državne mature u RH i to: matematika, hrvatski, engleski, te biologija, fizika, kemija. Zvati 063 - 8820654.

Izdajem jednosobni namješten stan, blizu Ekonomskog fakulteta, telefon, CATV, interfon, TA peč, priključak na ADSL. Tel.: 064 - 3285657.

Prodajem veću termoizolovanu kompletno završenu tehnički primljenu katnicu (13 x 11) sa suterenom, CG i svim infrastrukturnim priključcima (voda, kanalizacija, telefon, internet, gas) u centru Sombora. Tel.: 025-449-220; 064-280-84-32.

Prodajem traktor Torpedo tip TD 4506 izdanje 1979 god. Registriran, izvršena generalna popravka i u odličnom je stanju. Tel.: 061-1621820.

Prodajem sajle raznih dužina i debljina u Novom Sadu. Tel.: 063 8291-264.

Subotica - Centar, izdaje se poslovni prostor 96 m² – 4 prostorije pogodan za urede, predstavništva, agencije. Tel.: 024 529-745; 063 518-218.

Izrađujem hrastove čamce, 3 do 6 metara dužine i jasenova vesla. Prijevoz po dogovoru. Petar Okruglić, Morović Tel.: 064-3467056 www.okrugic-camci.co.rs

Prodajem Singer šivaći stroj star preko 100 godina. Malo korišten, sačuvan s original papirima, za 100 eura. Tel.: 572-875; 0638838747; 0690094246;

Primila bih na dvorbu, spremanje ili druge kućne poslove. Tel.: 065/531-99-28.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Preplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
 * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBURS 22
 VOJVODANSKA BANKA
 AD MS FIL SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

ČESTITAMO: ROĐENJE TROJKI CRNKOVIĆA

Nikada ne odustati

Kalman (41) i Đurđica (39) Crnković poznati su po tome što su nedavno dobili tri sina. I to svu trojicu odjednom. Siječnja 25. ove godine trojicu sinova na svijet je donijela Đurđica rođena Ivković Ivandekić, i otada se sve mijenja u životu Crnkovića. Kalman je sada uz suprugu i pomaže joj u obvezama. Prvi pokušaj da se čujemo propada zbog hranjenja, ali drugi

dobro završilo. Zbog zadržavanja u bolnici, zbog situacija koje se tada događaju, mnoge stvari nisu tekle uobičajeno. Otac je svakodnevno ili svaki drugi dan putovao do glavnog grada ravnice, te je tako izostalo i ono klasično slavlje.

»Imamo pomoć rodbine, u prvom redu majki i tetaka. Majke Ruža i Gabriška, tetke Vesna,

put smo sretniji. Kalo je skroman i nenametljiv, ne želi publicitet. No, pristaje podijeliti svoja osjećanja s našim čitateljima. Dječaci se zovu Martin, Luka i Ante. Ova lijepa, tradicionalna imena dali su djeci i kako bi ih podsjećali na znance i rođake.

Đurđica i Kalman se ne žale, ali kroz razgovor saznajemo kako su dječaci rođeni oko 2 mjeseca prije predviđenog datuma. Tri tjedna su zadržani u novosadskoj bolnici, ali otada dobro napreduju. Imaju već od 4 do 4,5 kg. Kontrole u Novom Sadu i sada su u tijeku.

Kada su saznali kako spadaju u taj promil parova koji čekaju trojke, kažu da su bili iznenađeni, ali da im je bilo super. Nije svakodnevno imati trudnoću s trojkama, postoji stanoviti rizik, ali se sve

Ilka, Anđelka i Marijana te sestra Barbara su nam od velike pomoći, od srca im zahvaljujemo što su uz nas sada kada je to najpotrebnije. Na sreću nemamo velike probleme, to su uobičajene stvari koje se događaju bebama, kao i onima koji imaju trojke. Imali smo i žuticu, a to je normalno. Najvažnije je da bebe rastu, da su dobro«, kaže Kalo.

Na pitanje što bi poručili mladima i parovima, Đurđica i Kalman kažu kako treba pokušavati, mladi trebaju imati djece, nikada ne treba odustati. Iako nisu premladi, Crnkovići su dobili dar života kako bi svoju radost i sreću prenijeli na djecu, a inspiraciju i odlučnost na naše čitatelje.

Nikola Perušić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Šunka, jaja i holesterol

Faljen Isus čeljadi moja, taman sam vam tijo počeo pisat i počeo me, da izvinete, zafrkavat kompjutor, oma sam se sitijo kako mi je kadgod bilo lipo na salašu dok nije ni bilo ovi huncutarija. Prid Uskrs se lipo propalilo pod katlanku, skuvala se šunka i jaja, nosilo se svetit i išlo u goste cilog svetca, jel nam kogod

Piše: Branko Ivković

došo. Sad ovo naše modernisanje nije ništa, svi štogod vijaje – radnici vijaje plate, bankaši vijaje one što ne vraćaje dugove, milicija vija lopove i svi digod lete a niko nikog da stigne pa da se već znade na čemu smo. Meni ovo naše liči kugod kadgod kad su nam divanili o onoj slavnoj pozitivnoj nuli, a kako nula mož bit pozitivna otac je prokarto, ta nula je nula, ona je golušava kugod Paje Rage račun. Ta kome je kadgod bačo kazo' »jevo ti nula pa idi kupi po kile šećera«. Ta niko, to samo sad mož bit, ta skroz poludijo ovaj svit. No manimo sad nulu i ja navrzo kugod pijan u mijanu, neg kako ste vi meni čeljadi proveli Uskrs, jel vam dono štogod zec, e meni bome nije dono ništa osim skupljeg simena, nevolje s veštakom, ovi novi koji kaki boleština, od volike kiše žito nam žuti, kažedu da je to od erbicida a ja njim bome ne virujem više ni crno pod noktom, kako i bi kad znadem ko je samo polivo »motikanom«, a i njemu žuti. Nemož više čovik bit ni pametan šta posadit, uvik ne valja i kogod štogod nađe da muči nas paore. Već i malu dicu kad pitaš šta ćedu bit kad narastu oni ko iz puške kažedu da će bit direktori, jal doktori, a i kako će dica kast da će bit radnici kad ništa ni ne radi osim kaki kancelarija, podkancelarija. Kad god čovik ode da štogod reši, a fala Bogu to je furtom, koliko ima papirčina, al di god ste ušli kogod je uvuko nov astal i za njim side već i po dvoje kugod u škuli, Jezus Marija koliko imade školovanog svita, a svi divanidu da smo nepismena država, no ja mislim da ipak idemo naprid. Prija kad sam ja svršijo škulu bilo je dosta imat za dobar poso fakultet, a sad je to puno teže, sad moraš imat i partiju, vezu, a fakultet mož i iščekat. No dosta sam vam nadivanijo i sam sam već sebi dosadijo, pa vas lipo pozdravljam. Izličite se od ove masne rane i svratite kadgod i u naš Ivković šor, ta nije nakraj svita, ajd zbogom.

Prošo Uskrs, al sve ko i prija

Bać-Iva što stariji, sve više volji velike svece. Eto, prošo i Uskrs, a baš je došo na svoje. Njegova ni radila od petka do utorka, čudi se samo kako jim neće fabrika propast brog toga. Eto, sve mu lipo što su cila četiri dana bili doma zajedno. Nisu jim nikaki gosti dolazili, pa su uživali ko kerice. Malo kolača, malo kafe, on i pomalo katarke, a pećica grije li grije, ko da je Božić, a ne Uskrs. Bože, misli se, kako ni pripravijo malo veći drnjak, da se ne mora štodirat oće bit dosta drva, jel neće. A i ta zima se ote-gla, ko da će se spojiti sa litom. Na uskrsni ponedjeljak lipo svi zajedno fruštukovali, pa cure ošle na veliku Misu, a on i njegova se udesili nuž pećicu, pa se pomalo sladu kolačima. »E, sićam se da su moji dida i baka divanili da kompiri budu najlipši i naj-rodniji kad jim prvi listići iskukucnu iz zemlje u Velike nedilje. A gle sad vo, eno napolju proleće snig«, veli njegove i srkne malo katarke. Zapalijo i televiziju, veli da vidi šta imade novo. Slušo još pri Uskrsa da će u dućana puno toga spast i da će sirotinje oma bit lakše živit. Bome, rekli i da će sirotinje i struju spuščat, pa veli da mu ne promakne. Sad triba gledat šta ćedu kazat, jesu li i on i njegova sirotinja, jel nisu. Ni sam ne zna jel da viruje televizije, jel sam sebe. Uto pokazali nikake što su ji beštelovali u jako velikomu dućanu, taki bome nema ni u nje-govomu selu, al nema ni u varošima u blizine. I bome, ti ofanj toga natovarili u ne najveće košarice i samo se škobu. »Jel ti to vidiš!? Bome, vo nije sirotinja. Viš, samo, kako su navučeni, a sirotinja nema toliko novaca, da odjedamput može kupit toliko koliko kupuju vi. Eto, ope su izmudrovali ko i sonima fićama, da dadu nima što i brež nji imadu dosta. Saće oni lipo nakupovat svašta, napuniti špajzove, pa ni brige kad nestane toga što država kaže da je za sirotinju. Bome, pravo kaže tvoj dada da triba znat gledat i slušat televiziju«, veli njegova. U to stali divanit od struje. Te vako će, te nako će, te manje sirotinje će oprostiti malo, te veće sirotinje će oprostiti više. Al bać-Ive nikako ni jasno ko je tu manja, a ko veća sirotinja. Eno njegov komša Pera. Žena mu dobila nikaku penziju i oma se oni, ko forme, rastali. Dite ostalo š njom, a onda ona dobila još i nika-ku negu, na smrt bolesna. On ošo u drugu staju. I oma dobijo pomoć, jel nikad ni bijo u državne službe, pa nema ni penziju. A na posov ga niko neće primit, kažu mator je. A i ćud mu gadna. Šćim malo popije, oma bi se raspravljao. Oće i rukom zamanit. Prolazile godine, dite naraslo, al ni baš prisnapijo na škulu, pa mu niko ne da posla, kažu mora bit malo učeniji. A no što bi mogo dobit, neće, kaže ni mene mater donela na svit da u tuđi džakova iskidam leđa. E, dositijo se on jadu, pa ošo u nikaku partizancu partiju. I da vidiš, tamo ga niko dobro naučijo. Odvojijo se on od matere, ošo u treću staju. Za dram skupijo i rpu nikaki papira, prido ji u opštinu i evo, danas i on dobija pomoć. Bome, lipo se oni otripali. To svako jutro rakijica, svakomu po škatulja dvi cigareti, a i laboška bi se od nji troj lipo mogla napunit. Samo, rakija i cigare skupe, pa laboška znade ostat i malo praznija. »Eto, taki će opet nakupit rpu papira, pa će jim se oprostiti puno struje, jel su po državne mire oni najveća sirotinja«, veli bać-Iva ko iza sna i izajde u dvor. Njegova je samo dugo gledala za njim.

Piše: Ivan Andrašić

5. travnja 2013.

Napoleon: Samo dvije sile ujedinjuju ljude – strah i interes.

Mark Twain: Čovjek koji iznosi neku svoju ideju je čudak – sve dok se ne dokaže da je bio u pravu.

Thomas Fuller: Tko se nikada ne penje visoko, nikada ne pada nisko.

Zbogom zimo!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Krunoslav Kićo Slabinac

Koje je godine i gdje rođen hrvatski pjevač Krunoslav Kićo Slabinac?

Kako se zvao njegov prvi glazbeni sastav?

S kojom je pjesmom pobijedio na Opatijskom festivalu 1970. godine?

Kada je započeo pjevati narodnu glazbu?

S kojim je autorima najčešće surađivao?

Kako se zove pjesma s kojom je nastupio 1971. godine na Euroviziji?

Koje je godine izišao njegov dupli album Zlatna kolekcija?

Koju je stranku zastupao u Hrvatskom saboru?

Kada je otišao u mirovinu?

Roden je 28. ožujka 1944. godine u Osijeku.
Dinamiti.
Više nećeš biti moj.
Po povratku iz SAD.
Sa Zdenkom Runjićem, Bordenom Novkovićem, Arsenom Dedićem i dr.
Tvoj dječak je tužan.
2006. godine.
HDZ.
2008. godine.

Kaže učiteljica Perici:

- Perice, nacrtaj nam jednu jabuku.

Perica:

- Hoćete li slatku ili kiselu?

Kaže učiteljica:

- Bila sam lijepa je prošlost. A lijepa sam je... Što je to Perice?

Odgovori Perica:

- Vic učiteljice.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hrcka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

**365 ODLOŽENO
DANA PLAĆANJE!**

**VIKEND AKCIJA
U KTC-U**

5.4. - 8.4.2013.

**čekovima građana,
u jednakim mjesečnim
ratama, na cijeli asortiman**

Peršun 1kg

~~42.90 din~~
39.90 din

Voda Radenska 1.5l

~~55.90 din~~
39.90 din
1 litra = 23.90 din

**-28%
POPUSTA**

Sok Next Classic naranča 1l

~~115.90 din~~
99.90 din

**SUPER
CIJENA**

Kava Bonito 200g

~~174.90 din~~
152.90 din
3kg = 764.50 din

Hamburška slanina 1 kg

~~529.90 din~~
399.90 din

**-24%
POPUSTA**

Eko čin 500g

~~106.90 din~~
79.90 din
1kg = 159.80 din

Kišobran, više boja 100 X 75cm

~~289.90 din~~
199.90 din

**-31%
POPUSTA**

Mrkva 1kg

~~43.90 din~~
39.90 din

**SVAKE SRIJEDE
-15 % NA BIJELEU TEHNIKU,
MALE KUĆANSKE APARATE I TELEVIZORE**

Merix jorgovan 9 kg

~~1.369.90 din~~
1kg=128.88
1.159.90 din
9kg

**-15%
POPUSTA**

BUDI SVOJ, IZABERI NASTAVU NA HRVATSKOME JEZIKU!

Nastavu na hrvatskome jeziku Vaše dijete možete upisati u sljedećim školama u Subotici:

OŠ „Ivan Milutinović”,
OŠ „Matko Vuković” i
OŠ „Sveti Sava”.

kao i u školama u okolnim mjestima:

OŠ „Ivan Milutinović” u Maloj Bosni,
OŠ „Matija Gubec” u Tavankutu i
OŠ „Vladimir Nazor” u Đurđinu.

U više vojvođanskih mjesta može se slušati predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kako u osnovnim tako i u srednjim školama (Plavna, Vajska, Sonta, Monoštor, Srijemska Mitrovica, Žednik, Subotica).

Pomoć HNV-a

Tijekom školovanja Hrvatsko nacionalno vijeće bit će na usluzi s različitim programima pomoći:

- dobivanje besplatnih udžbenika
- osiguravanje školskoga pribora
- pomoć u prijevozu do škola
- sufinanciranje ljetovanja na Jadranskome moru i dr.

Za sve informacije možete nam se obratiti, a ondje će vas ljubazno dočekati:

Hrvatsko nacionalno vijeće

Preradovićeve 13

24000 Subotica

Tel.: +381 (0)24 554-623, +381 (0)24 553-795

Faks: +381 (0)24 554-623 E-mail: ured@hmv.org.rs

